

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Ἡ ΤΟΤ

Ἡ Ρ Ο Δ Ο Τ Ο Υ
Α Λ Ι Κ Α Ρ Ν Α Σ Σ Ε Ω Σ

Ἱ Σ Τ Ο Ρ Ι Α.

HERODOTI
HALICARNASSENSIS
HISTORIA.

EX EDITIONE JACOBI GRONOVII;

TOMIS NOVE M.

CORLATUMQUE NOVE M MUSIS OPUS. HOR.

ADJECTUS EST, EX EADEM EDITIONE, LIBER DE
VITA HOMERI; VULGO SED FALSO, ADSRIPTUS
HERODOTO.

TOM. II.

GLASGUA E:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCEDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCCLXI.

ΤΩΝ ΤΟΥ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ,
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ
ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI
HISTORIARUM
LIBER SECUNDUS,
QUI INSCRIBITUR
EUTERPE.

TOM. II.

A

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΊΣΤΟΡΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΠΗ.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου,
παρέλαβε τὴν βασιληϊὴν Καμβύσης, Κύρος
ἑὼν παῖς καὶ Καωσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω
θυγατρὸς· τῆς προαποθανούσης, Κύρος
αὐτός τε πένθος μέγα ἐποίησατο, καὶ τοῖσι
ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἡρχε, μέγα
πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναί-
κὸς ἑὼν παῖς καὶ Κύρος Καμβύσης, Ιωνας
μὲν καὶ Αἰολέας ὡς ὄλως πατρώϊες ἐόντας
ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποίετο στρατη-
λασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἡρχε,
καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων^α, τῶν ἐπεκράτεε.

^α Ἕλληνας.

HERODOTI
HISTORIARUM
LIBER SECUNDUS,
QUI INSCRIBITUR
EUTERPE.

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, ejus et Cassandanae Pharnaspe genitae filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu et ipse prosequutus est, et ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi praecepit. His parentibus ortus Cambyses, quum Iones et Aeolenses pro patriis servis haberet, adversus Aegyptios fecit expeditionem, comparato cum ex subjectis aliis, tum vero e Graecis quibus dominabatur, exercitu.

2. Aegyptii autem, priusquam apud eos regnaret Psammeticus, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur: verum Psammeticho regnum adeptus, quem incessit cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimvero Psammeticus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, nullam viam hujus curae invenire posset, hujusmodi rem machinatur: Puerulos duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora nutriendos hunc in modum: jubens nihil coram eis vocem ullam edere, sed in deserta casa ambos seorsum locari, eisdemque suo tempore capras adducere: ubi autem lacte expleti forent, alia administrari. Haec ideo faciebat jubebatque Psammeticus, quod quae vox prima ex his puerulis e-

β'. Οἱ δὲ Αἰγύπιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχος ^β σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἐ-
 ὑτὸς πρῶτος γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων·
 ἐπεὶ δὲ ^γ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέ-
 λησε εἰδέναι οἱ τινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ
 τῆς νομίζουσι Φρύγας προτέρως γενέσθαι
 ἐωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἐωυτὸς. Ψαμμή-
 τιχος δὲ ὡς ^δ ἐκ ἐδύνατο πυθανόμενος πό-
 ρον οὐδένα τῆς ἀνευρεῖν οἱ γενοῖατο πρῶ-
 τοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε· παι-
 διά δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόν-
 των δίδωσι ^ε ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποί-
 μνια τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος
 μηδὲν ἀντίον ^ς αὐτέων μηδεμίην Φωνὴν
 ἰέναι, ἐν σέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἐωυτῶν κέε-
 σθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην ἐπάγειν σφι αἴ-
 γας ^ε. πλήσαντας ^η δὲ τῷ γάλακτι, τᾶλ-
 λα διαπρήσεσθαι. ταῦτα οἱ ἐποίησεν τε
 καὶ ^ι ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων
 ἀκῆσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν

^β Ψαμμήτιχον. ^γ ἰπὸ δὲ. ^δ γὰρ ὡς. ^ε δίδωσι. ^ς μηδὲνα αἰ-
 τίσιν. ^ε ἐπαγείων σφίσι αἴγας. ^η πλήσαντα. ^ι ἐποίησεν καὶ.

ἀσήμεν κνυζήμάτων, ἦντινα Φωνὴν ῥήξουσι
 πρώτην. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ διέ-
 της χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ ποιμένι
 πρήασοντι, ἀνοίγοντι τὴν ^α θύρην, καὶ εἰσι-
 ὄντι, τὰ παιδία ἀμφοτέρω προσπίπλοντα,
 βεκὸς ^β ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ
 μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποι-
 μὴν· ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελε-
 μένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ
 σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία
 κελεύσαντος ἐς ὅφιν τὴν ἐκείνου. ἀκέσας
 δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθά-
 νετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τί καλέου-
 σι. πυνθανόμενος δὲ, εὔρισκε Φρύγας κα-
 λέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν
 Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτω σαθρησάμενοι πρήγ-
 ματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἐ-
 ωῦτων.

γ'. Ὡς δὲ μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ
 Ἡφαίστου τῷ ἐν ^ε Μέμφι ἦκον. Ἕλληνες
 δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ

^α ἀνοίγοντί τε τὴν. ^β βέκκος idque bis. ^ε τῷ Ἡφαίστῳ ἐν.

rumperet, ubi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout et contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui haec administrabat, aperienti januam atque intranti, ambo pueruli porrectis manibus allabentes, becos clamabant. Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti et curanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, jussus ab eo, puerulos attulit exhibuitque. Quos quum et ipse Psammetichus audisset, percontabatur quoniam homines becos quippiam appellerent. Haec percontans comperit Phrygas panem appellare. Tali modo quum remponderavissent, Aegyptii Phrygas se vestustiores esse concesserunt.

3. Quod ita actum esse ex sacerdotibus Vulcani in urbe Memphi audiebam. Graeci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pue-

ros nutriendos ita curasse apud mulieres, quarum linguas excidisset. Et talia de puerorum nutrimentis referebant. Alia quoque apud Memphin audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia et Thebas et Heliopolin me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea dicturi essent iis quae Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorum esse solertissimi, Quas vero narrationes ad divina pertinentes audiui, eas non libenter in publicum enuntiaverim, nisi ipsorum tantummodo nomina; existimans omnes homines idem novisse de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

4. QUA E autem humana negotia sunt, haec ita referebant inter se convenientes. Omnium hominum primos Ae-

ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτι-
 χος ἑκταμῶν, τὴν διαίταν ἔτως ἐποίησαι
 το τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῇσι γυ-
 ναΐξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παι-
 δίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκιστα δὲ καὶ ἄλλα
 ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τῷ
 Ἡφαίστῳ· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡ-
 λυπόλιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν^d ἐτρα-
 πόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖς
 σι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλι-
 πολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογι-
 ῶται^e. τὰ μὲν νυν δεῖα τῶν ἀπηγη-
 μάτων οἷα ἤκον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξη-
 γέσθαι ἔξω ἢ τὰ ἐνόμαλα αὐτέων μᾶλλον·
 νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐ-
 τῶν ἐπίσασθαι. τὰ δὲ ἂν ἐπιμνησθῶ αὐ-
 τῶν, ὑπὸ τῷ λόγῳ ἐξαναγκαζόμενος^f ἐπι-
 μινησθήσομαι.

δ. "Ὅσα δὲ ἀνθρωπεία πρήγματα, ὧδα
 ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρώτους Αἰ-
 γυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν

^d αὐτῶν ὄντικεν. ^e λογιμάται. ^f ἀναγκαζόμενος.

ἐνιαυτὸν, δώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν
 ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ
 τῶν ἄσρων β' ἔλεγον. ἄγχι δὲ τοσῶδε σο-
 φώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν ^h, ὅσω
 Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον
 ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὥρέων εἵνεκεν· Αἰγύ-
 πλιοι δὲ τριηκοντὴμέρας ἄγοντες τὰς δώδεκα
 μῆνας, ἐπάγχι ἀνά πᾶν ἔτος πέντε ἡμέ-
 ρας πάρεξ τῆ ἀριθμοῦ. καὶ σφι ὁ κύκλος
 τῶν ὥρέων ἐς τῷτὸ περιῖων, παραγίνεται.
 δώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώ-
 τους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας
 παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ
 ἀγάλματα καὶ νηὲς θεοῖσι ἀπονείμει σφέ-
 ρας πρώτας, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύφαι.
 καὶ τούτων ⁱ μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδή-
 λουν ἔτῳ γενόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρώ-
 τον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα ^k.
 ἐπὶ τῷτῃ, πλὴν τῆ Θηβαϊκῆ νομοῦ, πᾶ-
 σαν Αἰγύπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς εἶναι

β' ἄσρων. ^h ὡς ἐμοὶ δοκίει. ⁱ ἐγγλύφαι τυτίων. ^k πρώτη
 ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

gyptios annum reperisse, descriptis per eum duodecim temporum partibus. Et haec excogitavisse ex astris dicebant; tanto prudentius, me arbitro, hoc ducentes quam Graeci; quod Graeci quidem tertio quoque anno intercalarem adinducunt, temporum gratia: Aegyptii vero tricenorum dierum tenentes duodecim menses, adjiciunt cuique anno quinos dies extra numerum, unde eis circulus temporum constat eodem rediens. Aegyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in usu habuisse, et ab illis Graecos fuisse mutuatos. Item primos ipsos diis et aras et simulacra et delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: quarum rerum pleraque sic effecta opere demonstrabant. Praeterea primum in Aegypto mortalium regnasse Meinem, ac sub eo omnem Aegyptum, praeter Thebaicam praefecturam, paludem fuisse: ex

eaque nihil eorum quae nunc sunt infra stagnum Moerios, eminuisse: in quod stagnum a mari per flumen septem diebus navigatur.

5. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, etsi antea non audierit, tamen inspexerit, modo sit solertia praeditus, Aegyptum in quam Graeci navigant, acquisitam Aegyptiis esse terram, ac fluminis donum: quinetiam loca quae supra stagnum hoc sunt, ad trium usque dierum navigationem; de qua non jam tale quicquam commemorabant. Est autem aliud tale. Aegyptiacae regionis huiusmodi natura est: Jam primum adhuc adnavigans et distans ab ea diurno cursu, demissa bolide coenum attolles et eris in undecim orgyis vel profunditate quatuor et quadraginta cubitorum, quae res declarat eatenus esse profusionem telluris.

6. Porro autem ipsius Aegypti longi-

ἔδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος^α ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐςὶ ἀνά τὸν ποταμόν.

ε'. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας. ὁρᾷ γὰρ καὶ^β μὴ προακύσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐςὶ Αἰγυπτίοισι ἐπικτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τῷ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλὺς, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἐςὶ δὲ ἕτερον τοιόνδε^γ. Αἰγύπτῳ γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐςὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργύησι ἔσεαι. τῷτο μὲν ἐπὶ τοσούτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἔεσαν.

ς'. Αὐτὶς δὲ αὐτῆς Αἰγύπτῳ ἐςὶ μῆκος^δ

^α Μοίριος. ^β γὰρ δὲ καὶ. ^γ τοιῷτον. ^δ Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ μῆκος.

τὸ παρὰ θάλασσαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέες διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τῆς πλινθινήτεω^ε κόλπε^ς μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος. ταύτης ὦν ἀπὸ οἱ^ι ἐξήκοντα χοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὴν χώραν· ὅσοι δὲ ἦσαν γεωπεῖναι, σαδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, χοῖνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα σαδία· ὁ δὲ χοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἑὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα σαδία. οὕτω ἂν εἶησαν Αἰγύπτῃς σαδιοὶ ἑξακόσιοι καὶ τριχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

Ζ. Εὐθεῦτεν μὲν καὶ β^β μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαϊαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπτίῃ τε καὶ ἀνυδρος, καὶ ἰλὺς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιοῦπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ ΑἈθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δωδέκα^α θεῶν τῆς βωμῆς φε-

^ε Πλινθινήτεω. ^ς ὄρος τείνει ταύτης ὦν οἱ. ^{ββ} Εὐθεῦτεν καὶ.

tudo secundum mare est sexaginta schoenorum, quemadmodum nos Aegyptum esse distinguimus a sinu Plinthinete, usque ad paludem Serbonida, ad quam mons Casius. Itaque ab hac sunt sexaginta schoeni. Etenim qui modicum terrae possident, mensi sunt illam per orgyias vel mensuram quatuor cubitorum: qui minus inopes terrae, stadiis: qui multum possident, parasangis: qui plurimum quantum, schoenis. Respondet autem parasanga tricenis stadiis; schoenus, mensura Aegyptiaca, sexagenis. Ita erat Aegyptus propter mare stadiorum trium millium sexcentorum.

7. Hinc quidem etiam ad Heliopolin mediterranea versus Aegyptus lata est, supina omnis et aquarum inops simul ac limosa. A mari autem versus Heliopolin adscendenti, iter est ejusdem spatii, cujus id quod ex Athenis ab ara duodecim de-

orum fert Pisam et ad delubrum Jovis Olympii: quae itinera siquis computet, inveniatur parum quiddam differre quominus sit par earum longitudo, non amplius quindecim stadiis. Nam viae quae ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia defunt, ut sit mille et quingentorum stadiorum: at ea quae a mari ad Heliopolin ducit, hunc numerum complet.

8. Ab Heliopoli autem superiora petenti Aegyptus angusta est. nam ab una parte mons Arabiae praetentus est, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad austrum, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. In eo sunt lapidicinae, ad pyramides, quae sunt apud Memphin, excisae. Ibi quidem desinens mons reflectit in quae dictum est. Qua vero longissimus sui ipsius est, duorum ego audiebam id mensium itineris esse ab auro-ra ad vesperam; et ejus extrema quae ad

ρούση ἔς τε Πείσαν ^α καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ολυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον ^β εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ἔδῶν τουτέων τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι ^γ, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἔς Πείσαν ^δ ἔξ Αθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, μὴ ^ε εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἔς Ἠλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἔς τὸν ἀριθμὸν τῆτον.

ή. Ἀπὸ δὲ Ἠλιόπολιος ἄνω ἰόντι, σεινή ἐστι Αἴγυπτος. Τῇ μὲν γὰρ τῆς Αραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἀρκτε πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότυ ^ε, αἰεὶ ἄνω τείνον ἔς τὴν Ερυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαί ^β ἐνεῖσι, αἱ ἔς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπει ἔς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἐϋϋτῶ ἐστὶ μακρόταλον ^β, ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς οδοῦ ἀπὸ

^α Πείσαν. ^β τι διάφορον. ^γ μὴ ἴσας ἔναι. ^δ Πείσαν. ^ε σταδίων ὡς μὴ. ^ε μεσαμβρίην τε καὶ νότον. ^β τῇ καὶ λιθοτομίαι. ^β μακρότερον.

ἦς^α πρὸς ἐσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ^β,
 λβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι.
 τῷτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοῦτων ἐστὶ. Τὸ δὲ
 πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέ-
 τρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ πυραμίδες ἐνεῖσι,
 ψάμμω κατελυμένον τὸν^γ αὐτὸν τρόπον
 καὶ τῷ Αραβίᾳ τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέρον-
 τα. τὸ ὧν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι
 πολλῶν χωρίων ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ'
 ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλὸς σεινὴ
 ἐστὶ Αἰγυπλὸς εὐῶσα. τῶν ἐρέων^δ τῶν εἰ-
 ρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιάς μὲν γῆ, σάδιοι
 δὲ μάλισα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ σεινότα-
 τὸν ἐστὶ, διηκοσίων ἔπλείς, ἐκ τῷ Αρα-
 βίου οὐρεος ἐς τὰ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ
 δ' ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἰγυπλὸς ἐστὶ.

Ζ'. Πέφυκε μὲν νυν ἡ^ε χώρα αὕτη
 οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ
 ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· σάδιοι δὲ τῆς ὁ-
 δοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακχι-

^α ἀπὸ ἱω. ^β τὴν ἱω. ^γ κατελημμένον, τιταμένον, τὸν. ^δ τῶν
 δὲ ἐρέων. ^ε μὲν αὖτε ἡ.

auroram vergunt, feracia thuris. Atque hic quidem mons talis est. Latus autem Aegyptii versus Africam alius mons faxeus urget, in quo pyramides sunt, fabulo obvolutus, eodem modo quo Arabici montis partes quae ad meridiem ferunt. Quod igitur ab Heliopoli patet, tale est, ut non multarum regionum sit Aegypti; sed Aegyptus est angusta, quatuor dierum navigationis. Horum quos dixi montium medium campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videbatur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, e monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc vero rursus Aegyptus laxa est.

9. Atque ita situs regionis hujus natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus sursum navigatur, spatio quatuor millium octingento-

rum et sexaginta stadiorum, hoc est, unius et octoginta schoenorum: quae Aegypti stadia composita, secundum quidem mare sunt, prout a me superius indicatum est, tria millia sexcenta: quantum vero a mari ad mediterranea usque Thebas sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginti stadia: a Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam, octingenta et mille.

10. Hujus igitur regionis quae a me dicta est, pleraque pars, ut sacerdotes agebant, etiam mihi ipsi esse videbatur acquisita Aegyptiis. Siquidem quod inter dictos montes, supra Memphin urbem positos, medium est, videbatur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quae sunt circa Ilium, et Teuthraniam, et Ephesum, et Maeandri campum, ut haec parva magnis comparare liceat. quoniam

λαιοι, χοίρων ἐνὸς καὶ ὀγδώκατα ἐόντων. οὗτοι συντεθειμένοι σάδιοι Αἰγύπτου τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἥδη μοι καὶ πρότερον δηλώται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σαδίων καὶ τριχιλίων· ὅσον δὲ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστι ^ασημανέω. σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακιχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι χίλιοι καὶ ^βὀκτακόσιοι εἰσί.

ί. Ταύτης ὧν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλῇ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ ^ε αὐτῷ μοι εἶναι ἐπὶκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κείμενων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό ^δ μοι εἶναί ποτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ ^ε Ἴλιον, καὶ Τευθρανίην, καὶ Εφεσόν τε, καὶ Μαιάνδρου πεδίων· ὥς εἶναι ^ε μικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ

^α δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι. ^β σάδιοι ἑκοσι β. ^ε ἰδοὺ δὲ καὶ. ^δ μεταξὺ γ' ἐφαίνετο. ^ε ὥσπερ τὰ τε περὶ, ^ε ὡς εἶναι.

ταῦτα τὰ χωρία προχωσάντων ποταμῶν, ἐνὶ τῶν σομάτων τῆ Νείλου ἑόντος πεντασόμε^α, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἑόντες μεγάθρα^α, οἳ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ· τῶν ἐγὼ Φράσαι ἔχω ἑνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ ἕκ ἡκιστα Αχελῷος· ὃς ῥέων δι' Ακαρνανίης, καὶ ἐξιεῖς^α ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Εχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἠπειρον πεποίηκε.

ια'. Εἰσι δὲ τῆς Αραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἑσέχων ἐκ τῆς Ερυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς^α οὕτω δὴ τι καὶ σενός, ὡς ἔρχομαι Φράσων. μῆκος μὲν πλός, ἀρξάμενῳ ἐκ μυχ^α διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρείην θάλασσαν, ἡμέραι ἀνασιμῶνται τεσσαράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλός. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωλις ἀνὰ πᾶσαν

^α ἰπασόμεν. ^β μεγάθρα. ^γ ἑξιόν. ^δ καλεομένης, μακρὸς.

nullum eorum fluminum quae has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex quinque ostiis Nili respectu copiae et multitudinis aquarum. Sunt et alii fluvii nequaquam magnitudine Nilum aequantes, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre; cum aliorum, tum vero non minimum Acheloi, qui per Acarnaniam fluens et emissus in mare Echinadum insularem dimidiam partem fecit jam continentem.

II. Est autem Arabicae regionis, non procul tamen ab Aegypto, sinus maris, invergens ex eo mari quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus, ut differendo ostendam. Longitudo quidem, inchoanti pernavigare ex recessu in amplum aequor, consumit quadraginta dies, si remigatio usurpetur: latitudo vero, ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis. In quo sinu quotidie aestus

et recessus est. Alium hujusmodi arbitror sinum etiam extitisse Aegyptum; ex quibus ille quidem, a mari septentrionali sinus infundens Aethiopiam versus: alter vero Arabicus (de quo a me sermo instituetur) ab Austrino Syriam versus tendit: qui prope sibi invicem suos recessus perforant, sed exiguo quodam terrae intervallo dirempti. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus volet alveum suum convertere, quid eum prohibebit isto fluente utique intra viginti millia annorum oblimatum iri? Ego enim credo etiam intra decem millia aggeratum et oblimatum alicubi esse in eo tempore, quod ante me natum transiit. Et non rursus oblimaretur sinus etiam qui multo major esset hoc Arabico, a tanto flumine atque ita operoso?

I 2. Itaque quae circa Aegyptum sunt, et dicentibus illa credo, et ipse ita habere valide existimo. quippe quum videam

ἡμέρην γίνεσθαι. ἕτερον τοῦτον κόλπον καὶ
 τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· τὸν ^ε
 μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης κόλπον ἐ-
 χέοντα ἐπ' ^ε Αἰθιοπίας· τὸν δὲ, Αράβιον,
 τὸν ἔρχομαι λέγων, ἐκ τῆς νοτίης Φέροντα
 ἐπὶ Συρίας· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντε-
 τραίνοντας ^ε τὰς μυχὰς, ὀλίγον δέ τι πα-
 ραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐδελή-
 σει ^h ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τῶ-
 τον τὸν Αράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει
 ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ⁱ ἐνός γε δις μυ-
 ρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαι γε καὶ
 μυρίων ^k ἐντός χωσθῆναι ἂν· καὶ γε δὴ ἐν
 τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ
 ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ ἀναχωσθείη ^l κόλπος, καὶ
 πολλῶ μέρων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτοις
 πόλεσιν καὶ ὅπως ἐργατικῶς;

Β'. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν, καὶ τοῖσι
 λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω
 κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον

^ε καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γινέσθαι· τὸν. ^ε θαλάσσης ἔ-
 χοντα ἐπ'. ^ε συμπερικείμενος. ^h εἰ ὦν δὴ ἐδελήσθαι. ⁱ χωσθῆναι.
^k ἔλπομαι γε μυρίων. ^l ἐκ αὐτῆς χωσθῆναι.

προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλια
 τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἄλμην
 ἐπανθέσαν· ὥς τε καὶ τὰς πυραμίδας δη-
 λέεσθαι· καὶ ψάμμον μῆνον Αἰγύπτῳ ὅρος
 τῷτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ
 χώρῃ, οὔτε τῇ Αραβίῃ προσούρω εἴους
 τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λι-
 βύῃ, ἢ μὲν ἔδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Αρα-
 βίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται)
 ἀλλὰ μελάγγαιόν τε ^α καὶ κατερρήγνυ-
 μένην, ὥς τε εἴουςαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ
 Αἰθιοπίας κατενηνεγμένην ^β ὑπὸ τῷ πο-
 ταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέραν
 τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέραν· τὴν δὲ Αρα-
 βίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεσέραν τε καὶ
 ὑπόπειρον ἔδσαν.

γ'. Ελεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκ-
 μήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱερεῖς,
 ὡς ἐπὶ Μοίριος ^γ βασιλῆος, ὅπως ἔλθοι ὁ
 ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον,
 ἄρδεσκε ^δ Αἴγυπτον τὴν ἐνερθε Μέμφιος.

^α μελάγγαιόν τε. ^β κατενηνεγμένην. ^γ Μύριος. ^δ ἀρδίσκει.

et Aegyptum procurrere extra vicinam regionem, et conchylia apparere in montibus, ac falsuginem efflorescere, ita ut etiam pyramides corrumpat: et hunc montem qui in Aegypto est super Memphin, arenas solas habere. Praeterea autem regione nec Arabiae conterminae Aegyptum adsimilem esse, neque Africae, immo nec Syriae (etenim Arabiae maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram et contractam, quippe quae sit limus et proluvies ex Aethiopia delata ab flumine. Nam Africam scimus humum magis rubram esse, et fere arenosiorē; Arabiam vero atque Syriam, argillosiorē ac suppetrosam.

13. Quinetiam hoc magnum hujus regionis documentum mihi ajebant sacerdotes, sub rege Moeri fluvium, quoties octo minimum cubitos adscenderet, irri-

gasse Aegyptum quae infra Memphin est. necdum ab obitu Moerios' nongenti erant anni, quum haec ego a sacerdotibus audiebam. At nunc, nisi ad sedecim aut minimum ad quindecim cubitos adscendat fluvius, in regionem non supergreditur. Quae regio, si proportionem sic in altum surgat, et tantundem ad incrementum tendat, non restagnante in eam Nilo, videntur mihi Aegyptii, utique Aegyptiorum illi qui infra paludem Moeria incolunt cum alia loca, tum vero eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore Aegyptii, quod ajebant ipsi passuros aliquando Graecos. Nam quum audirent omnem Graecorum terram pluvia perfundi, non rigari fluminibus, ut suam, dicebant fore ut Graeci decepti aliquando magna spe, male esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Graecos si nolit eis deus

καὶ Μοίρι^α οὐκ ᾔδεν ἔτι ἐννακόςια τετε-
 λευτηκότι^β, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ
 ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκατάδεκα ἢ πεν-
 τεκατάδεκα πήχους ἀναβῇ τοῦλάχισον ὁ
 ποταμός, οὐκ ὑπερβαίνει εἰς τὴν χώραν.
 δοκέσσι τέ μοι^γ Αἰγυπτίων οἱ ἐνεργε τῆς
 λίμνης τῆς Μοίριος^δ, οἰκέοντες τὰ τε ἄλ-
 λα χωρία καὶ τὸ καλούμενον Δέλτα, ἣν
 οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδῶι
 εἰς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶι εἰς αὕξησιν,
 μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τῷ Νείλῳ, πεί-
 σεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον
 Αἰγύπτιοι, τό κοίε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφα-
 σαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ^ε ὡς ὕεται
 πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ
 ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ἡ σφετέρη,
 ἔφασαν Ἕλληνας φευδέντας κοτὲ ἐλπί-
 δος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔ-
 πος τῷτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελή-
 σει σφίσι ὕειν ὁ θεός, ἀλλ' αὐχμῶ δια-

^α Μύρις. ^β τετελευτηκός. ^γ δοκέουσι δέ μοι. ^δ Μόριος. ^ε πυ-
 θόμενοι γάρ.

χρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἕλληνες αἰρεθήσονται.
 ἔ γάρ δὴ σφι ἐς ἵδατος ὕδαμιν ἄλλη ἀ-
 ποσροφή ὅτι μὴ ἐκ τῆ Διὸς μῆνον.

ἰδ'. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἴ-
 γυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. Φέρε δὲ
 νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει Φρά-
 σω. εἴ σφι θέλοι ^α, ὡς καὶ πρότερον εἶπον,
 ἡ χώρα ἡ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐς ἡ
 αὐξανομένη) κατὰ λόγον τῆ παροιχο-
 μένης ^β χρόνος ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο
 τί ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πει-
 νήσῃσι; εἰ μήτε γε ὕσεται ^γ σφι ἡ χώρα,
 μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσαι ἐς τὰς ἀρύ-
 ρας ^δ ὑπερβαίνειν; ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὔτοι
 ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς ^ε,
 τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ
 τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρῳ
 ἀναρρήγνυντες αὐλακας, ἔχῃσι πόνους, ἔτε
 σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδέν,
 τῶν οἱ ἄλλοι ^ς ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέ-

^α ἢ σφι εὐέλθοι. ^β παρὰ χερσίν. ^γ μήτε γεύσεται σφι ἡ χώρα
 καὶ ἀπὸ Διός. ^δ ἔσαι ἀρύρας. ^ε ἐκτός. ^ς τῶν ἄλλων

pluere, sed siccitatem emittere, fame extinctum iri, utpote quibus nulla sitaversio aquae, nisi tantum a Jove.

14. Atque haec quidem ab Aegyptiis in Graecos recte perpensa dicuntur; age, nunc vicissim dicam quomodo res ipsis Aegyptiis se habeant. Si, ut superius dicebam, quae infra Memphin est regio, (haec enim est quae augetur) velit in altum crescere proportionem praeteriti temporis, aliud quid quam Aegyptiorum illi qui istuc incolunt, esuriant, si neque pluviam accipiet regio, neque flumen exspatiari valebit super rura? Isti namque nunc tum ex aliis omnibus hominibus, tum ex reliquis Aegyptiis, maxime nullo partum labore percipiunt fructum, qui neque aperiendis aratro sulcis operantur, neque subigendo solo, neque aliud quicquam operis faciendo, quod in arvo co-

lendo caeteri mortales sustinent: sed postquam fluvius sua sponte superveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus jacto semine fues immittit, et satis conculcato a suis semine, messem deinde expectat: atque ubi suis sementem concusserit, ita demum percipit.

15. Quod si vellem de Aegypto Ionum uti sententiis, qui solum Delta Aegyptum esse ajunt, a Persei specula appellata, dicentes illam secundum mare esse ad Pelusiacas usque taricheas, ubi quadraginta schoeni sunt: partem vero a mari dicentium ad mediterranea pertinere usque ad Cercaforum urbem, juxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens et in Canobum; cetera vero dicentium Aegypti, partim esse Africae, partim Arabiae: ostenderemus, hac ratione utentes, Ae-

οσι, ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόμα-
τος ἐπελθὼν ^α ἄρσῃ τὰς ἀρῆρας, ἄρσας δὲ,
ἀπολείπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος
τὴν ἐωϋτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν
ὕς. ἐπεὰν δὲ καὶ ἀπατήσῃ τῇσι ^β ὑπὲρ τὸ
σπέρμα, ἀμητὸν ^γ τὸ ἀπὸ τέτου μένει.
ἀποδινήσας δὲ τῇσι ^δ ὑπὲρ τὸν σῖτον, οὕτω
κομίζεσθαι.

ιέ'. Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι ^ε
Ιώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ ^ε Αἰγύπτου, οἱ
Φασὶ τὸ Δέλλα μῦνον εἶναι Αἴγυπτον,
ἀπὸ Περσέως καλεομένης ^β σκοπιῆς, λέ-
γοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτὴν,
μέχρι ταριχειῶν τῶν Πηλεσιακῶν, τῇδε
τεσσεράκοντά εἰσι χῶινοι. τὸ δὲ ἀπὸ θα-
λάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαίαν τείνειν αὐ-
τῶν ^β μέχρι Κερκασώρ πόλιος, κατ' ἣν
χίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων
καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς
Αἰγύπτου, τὰ μὲν Διθύης, τὰ δὲ Αραβίης

^α ἐπανελθὼν. ^β κατακαίειν τοῖσι. ^γ τὸν ἀμητὸν. ^δ τοῖσι.
^ε τοῖσι. ^ε χρᾶσθαι περὶ. ^β καλεομένην. ^δ αὐτὴν.

εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἂν, τέτῳ τῷ λόγῳ
 χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι ἔκ ἔσαν πρότε-
 ρον χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλλια, ὡς
 αὐτοὶ λέγῃσι Αἰγύπλιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει,
 ἔστι κατάρρϋτόν τε, καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἶ-
 πεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε
 μηδεμίη ὑπῆρχε. τί περιηργάζοντο ^α δο-
 κέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ
 ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι,
 τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσσει ^β. ἀλλ'
 ἔτε Αἰγυπτίης δοκέω ἅμα τῷ Δέλλια τῷ
 ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεὶ τε
 εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προ-
 ἰΰσης δὲ τῆς χώρας, πολλὰς μὲν τοὺς ὑ-
 πολειπομένους αὐτῶν ^γ γίνεσθαι, πολλοὺς
 δὲ τῆς ὑποκαταβαίνοντος. τὸ δ' ὧν πά-
 λαί αἱ Θῆβαι Αἰγυπτός ἐκαλέετο· τῆς τὸ
 περίμετρον σάδιοι εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
 καὶ ἑξακισχίλιοι.

15'. Εἰ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν ^δ
 γινώσκομεν, Ἴωνες ἔκ εὖ φρονέσει περὶ Αἰ-

^α περιηργάζονται. ^β ἀπίσσει. ^γ αὐτῶν. ^δ αὐτῶν.

gyptiis primum non esse regionem. Jam quippe Delta eis, ut ipsi dicunt Aegyptii, et mihi videtur, fluctibus oppressa est, et quae nuper, ut sic dicam, apparuit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi erant, putantes se primos homines extitisse? neque in puerulorum oportuerat eos ire experimentum, quam primam linguam proderent. Ego certe Aegyptios opinor neque cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper esse ex quo genus humanum fuit, progressaque terra multos ex eis relictos fuisse, multos vero paulatim descendisse. Ideoque olim Thebac Aegyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex milium ac centum viginti.

16. Itaque si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Aegypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo

Graecos et ipsos Iones ignaros computandi: qui ajunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quantum enim membrum annumerare debent Delta Aegypti, si non sit neque Asiae, neque Africae. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa determinat: quippe circa acumen illius Delta circumfrangitur Nilus, ut sit in eo id quod medium est Asiae et Africae.

17. Sed nos Ionum sententiam misam facientes, ita de his dicimus; Aegyptum quidem, eam omnem esse quae ab Aegyptiis incolitur, quemadmodum Ciliciam, eam quae a Cilicibus, et Assyriam, quae ab Assyriis. Sed Asiae et Africae scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si vero quod Graecis persuasum est sequemur,

γυπλου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ιῶνων γνώμη, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτὰς Ιῶνας ἀποδείκνυμι ἔκ ἐπισαμένους λογίζεσθαι· οἱ φασὶν τρία μέρη εἶναι γῆν^ε πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ασίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι Ἀἰγύπτῳ τὸ Δέλτα, εἰ μὴ τέ γε ἐστὶ τῆς Ασίας, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τῆτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ασίην ἔρίζων τῇ Λιβύῃ. τῷ Δέλτῳ δὲ τέττα κατὰ τὸ ὅζον περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥς ἐν τῷ μεταξὺ Ασίας τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

ιζ'. Καὶ τὴν μὲν Ιῶνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τέτων λέγομεν· Αἰγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατὰ περ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλικίων, καὶ Ασυρίην, τὴν ὑπὸ Ασυρίων. ἕρισμα δὲ Ασίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν εἶναι ὀρθῶ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων ἕρως. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων κενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἰγυ-

^ε εἶναι τὴν γῆν. ^ε γὰρ δὴ σφίς προσλογ.

πλον πασαν, ἀρξάμενην ἀπὸ Καταδύπω
 τε καὶ Ελεφαντίνης πόλιος, δίχα διαυρέε-
 σθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἐ-
 χεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς
 Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ασίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖ-
 λος ἀρξάμενος ἐκ τῶν ὁ Καταδύπων, ῥέει,
 μέσσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν.
 μέχρι μὲν νυν Κερκασώρη πόλιος ῥέει εἰς
 ἑὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς
 πόλιος χιζεται τριφασίας ὁδός· καὶ ἡ μὲν
 πρὸς ἡῶ τρέπεται, τὸ καλεῖται ^h Πηλὸς-
 σιον γόμα· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν πρὸς ἐ-
 σπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν γόμα
 κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθὺς τῶν ὁδῶν τῷ Νεί-
 λῳ ἔστι ἡδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὄξυ τῆ
 Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, χι-
 ζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει,
 ὅτε ἐλαχίστην μοῖρην τῆ ὕδατος παρεχό-
 μενος ταύτην ⁱ, ὅτε ἦκιστα ὀνομασθῇ· τὸ
 καλεῖται Σεβεννυτικὸν γόμα. ἔστι δὲ καὶ ἑ-
 τέρα διφάσια γόματα ἀπὸ τῆ Σεβεννυτικῆς

^h ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν. ^h τρέπεται, καλεῖται. ⁱ ταύτη.

sentiemus omnem Aegyptum quae a Catadupis et Elephantina urbe incepit, bifariam dividi, et utrique cognomine adhaerere: aliam enim ejus partem, esse Africae, aliam Asiae. Quippe Nilus a Catadupis incipiens, mediam scindens Aegyptum, in mare fluit: usque ad Cercasorum quidem urbem fluit unus plane Nilus; inde autem scindit triplices vias. Et quae quidem ad auroram vergit, Pelusium ostium: altera via ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatum est. Recta autem viarum Nilo, talis est: Delatis ex superioribus, ad acumen Delta pervenit; dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam hanc aquae portionem praebens, nec minime celebrem. Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia divisa exstant ostia, in mare ferentia, quibus

haec sunt imposita nomina, uni Saiticum, alteri Mendesium. Nam quod Bolbitinum et quod Bucolicum nominatur, non sunt nativa ostia, sed effossa.

18. Huic meae opinioni, tantam esse Aegyptum quantam sermone demonstro, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Aegyptum audiui. Nam qui ex urbe Maraea et Apic incolunt Aegypti partes Africae confines, qui et ipsi Afri, et non Aegyptii videntur, et perosi sacrorum ceremonias, etiam recusantes bobus feminis prohiberi, miserunt ad Hammone, negantes quicquam cum Aegyptiis sibi esse commune. Habitare enim se extra Delta, nec esse ejusdem illis sententiae, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Haec eos deus facere non permisit, in-

ἀποχιαθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι
οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν Σαΐτικόν
αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβί-
τινον σόμα καὶ τὸ Βυκολικόν ἔκ ἰθαγενέα
σόμαλά ἐσι, ἀλλ' ὀρυκτά.

ἡ'. Μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ ^α γνώμῃ ὅτι
τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην ἐγὼ ^β ἀπο-
δείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Αμμωνος χρη-
στήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῇσι ἐμεωῦτοῦ
γνώμῃσι ὑσερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην.
οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Απιοσ οἰ-
κέοντες Αἰγύπτῃς τὰ πρόσθρα Λιβύη, αὐτοί
τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ ἔκ Αἰγύπτιοι,
καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ,
βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ εἵργεσθαι ^γ,
ἐπεμψαν ἐς Αμμωνα, Φάμεκοι ὕδεν σφίσι
τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε
γὰρ ἔξω τῇ Δέλτῃ, καὶ οὐκ ὁμολογέειν ^δ
αὐτοῖσι· βύλῃ τε πάντων σφίσι ἐξεῖ-
ναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας ἔκ ἑα ποι-
εῖν ταῦτα, Φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύ-

^α δὴ μὲν τῇ. ^β ὅσην τινὰ ἰχώ. ^γ εἵργεσθαι. ^δ καὶ ὕδην ὁμολογῆαν.

την τὴν ὁ Νεῖλος ἐπὶ ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τέττας, οἳ ἐνεργε Ελεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τέττου πίνουσι. ἔτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ιβ'. Επέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, ὃ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῷ Διούκῃ τε λεγομένου χωρίου εἶναι^α, καὶ τῷ Αραβίου ἐνιαχῇ. καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τῷ ποταμῷ δὲ φύσιος πέρι, ὃ τέ τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλος ὕδενός παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν Σερινέων^β ἀρζάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πέλας δ' ἔς τὸν ἀριθμὸν τεττέων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχειται, ἀπολείπων τὸ ρέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖ ἐῶν^γ μέχρι οὗ αὗτις τροπέων τῶν Σερινέων. τεττέων ὧν πέρι ὕδενός ὕδεν οἷός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν

^α χάρις αὐτοῖς. ^β Σερινῶν. ^γ πλάσσης δ'.

quiens Aegyptum esse eam quam Nilus supergressus irriget : quique infra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Aegyptios. Haec illis ita oraculo responsa sunt.

19. PORRO NILUS, ubi plurimus est, non modo Delta inundat, verum etiam aliquid ejus plagae quae dicitur Africana esse, et alicubi Arabicae : idque utrobique duorum dierum iter, et amplius adhuc eo vel minus. De cujus fluminis natura neque a sacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui : sed promptissimo fui animo haec ex illis cognoscere, cur Nilus aquis abundans defluat, inchoans ab aestivo solstitio, ad centum usque dies, et prope ad numerum horum dierum retrocedat, relinquens fluentia : ita ut per omnem hyemem tenuis esse perseveret ad solstitium rursus aestivum. De horum igitur nullo aliquid omnino potui percipere ab Aegyptiis scisci-

tando illos, quam vim Nilus haberet, ut natura diversus esset ab ceteris fluviis. Haec ego quae celebrata sunt noscendi cupidus, eos interrogabam, et cur solus omnium amnium nullas efflantes auras praeberet.

20. De qua tamen aqua quidam Graecorum, quum insignes vellent haberi sapientia, trifariam differuerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas existimo, nisi eatenus ut illas tantum velim significare. Earum una ait, ventos etefias esse in causa cur fluvius crescat, prohibentes Nilum effluere in mare. Atqui crebro etefiae non spiraverunt, et tamen Nilus idem agit. Ad haec si etefiae in causa forent, oporteret aliis quoque fluminibus, quaecunque etefiis adversa fluunt, similiter aliquid contingere, et idem quod Nilo, et eo adhuc magis quo tenuiora quum sint, imbecilliores

Αἰγυπτίων, ἰσχυρέων αὐτὰς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λελεγμένα βυλόμενος εἰδέναι, ἰσχύρον. καὶ ὅτι αὐρας ἀποπνεύσας μῆνος πάντων ποταμῶν ὁ παρέχειαι.

κ'. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βυλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τῆς ὕδατος τῆς τριφασίας ὁδός. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἄξιόν μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βυλόμενος μῆνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τὴς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίες πληθύνειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντάς ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκὼν ἐπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῷτο ἔργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἰτίοι ἦσαν, χρῆν καὶ τὴς ἄλλους ποταμῶν, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ^β τῷ Νεῖλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτω, ὅσω ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα

^α τὰ λεγόμενα, ^β καὶ ταῦτα.

παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συ-
ρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ
ἔδωκ' αὐτῶντον πάχυσσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

κα'. Ἡ δὲ ἑτέρα, ἀνεπισημονεστέρα μὲν
ἐστὶ τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, Θω-
μασιωτέρα^c. ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ωκεανὸς ῥέ-
ουσα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ω-
κεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.

κβ'. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν
ἐπιεικესάτη ἔσσα, μάλιστα ἔφευσαι. λέ-
γει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ ἔδωκ', Φαμένη τὸν
Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὅς
ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκ-
δοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέει ἅν
ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμωτάτων τόπων
ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα^d; τῶν τὰ πολ-
λά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι^e τοιούτων πέ-
ρι οἷω τε εἶναι, ὥς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιό-
νος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρ-
τύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες

^c Θωμασιωτέρα. ^d θερμωτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα. ^e ὡς δὲ
λογίζεσθαι.

fluctus exhibent. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quae nihil tale patiuntur quale quid etiam Nilus.

21. Altera est insipientior quidem quam haec quae dicta est; ut tamen dicatur, quod res est, admirabilior, quae ait illum, quod ab Oceano fluat, istud efficere: Oceanum vero circumfluere omnem terram.

22. Tertia opinio, ut multo modestissima, ita longe falsissima est: quippe quae et ipsa nihil dicit, inquiens e nive liquecente manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Aethiopes fluens in Aegyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ab nive flueret? De quibus multa sane sunt quae quis ad talia validus conjectare possit, non esse probabile, eum manare de nive: primum ac maximum testimonium perhibentibus

ventis, qui ab his regionibus calidi spirant. Secundum, quod ea plaga sine imbribus et sine glacie perpetuo est. super nivem autem quae cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium, homines ab aestu nigri; et milvi, atque hirundines illic perennare non desinunt. Grues quoque, hyemem Scythicae plagae fugientes, ad haec loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit et ex qua fluere incipit Nilus, profecto nihil horum esset, quemadmodum necessitas arguit.

23. At is qui de Oceano loquutus fuit, ad occultum deferens fabulam, caret eversione. Neque enim ego ullum novi fluvium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem an-

ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀνομβρος ἡ χώρα, καὶ ἀκρύσαλλος διατελεῖ ἐῴσα. ἐπὶ δὲ χιόνι πέσση, πᾶσα ἀνάγκη ἐς ἵσαι ἐν πέντε ἡμέρησι ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ἕτε' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ ^α, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῷ καύματι μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπσι. γέραντοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γενόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμασίην ^β ἐς τὰς τόπας τέττας. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε εἰ καὶ ^γ ὅσονων ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων ἔδεν ^δ, ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

πγ'. Ὁ δὲ περὶ τῷ Ωκεανῷ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνερείκας, οὐκ ἔχει ἐλέγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ωκεανὸν ἔοντα. Ὁμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δωκέω

^α τρίτον δὲ. ^β χειμαδίην. ^γ ἐχιόνιζε καὶ. ^δ ἂν τι τοιοῦτον εὐδὲν.

τὸ οὐνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενεί-
κασθαι.

κδ'. Εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώμας τὰς
προκειμένας, αὐτὸν ^a περὶ τῶν ἀφανέων
γνώμην ἀποδέξασθαι, Φράσω διότι μοι δο-
κέει πληθύνεσθαι ^b ὁ Νεῖλος τῷ Ἰέρεος. τὴν
χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ
τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων,
ἐρχέται τῆς Λιβύης τὰ ^c ἄνω. ὥς μὲν νυν
ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς
γὰρ ἀγχοτάτῳ ἢ χώρῃς ^d οὗτος ὁ θεός,
καὶ κατ' ἣν τινα, ταύτην οἶκος διψῇ τε
ὕδατων μάλισα, καὶ τὰ ἐγχώρια ρεύματα
μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

κέ'. Ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλῶσαι,
ᾧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥ-
λιος, τὰδε ποιεῖ, ἅτε διὰ παντὸς τῷ χρό-
νῳ αἰθρίῃς τε τῷ ἡέρος ^e τῷ κατὰ ταῦτα
τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρῃς ἐξοσης,
καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιεῖ οἶόν

^a αὐτίαν. ^b πληθύνεσθαι. ^c Λιβύης ἐς τὰ. ^d ἀγχοτάτῳ γὰρ
χώρῃς. ^e αἰθρίῃ τε ἰούλος τῷ ἡέρος.

tiquiorum poëtarum, quum invenisset, in poëticam intulisse.

24. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me ipsum oportet de illis occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur abundare Nilus aestate. Hyberno tempore sol depulsus a vetere meatu per hyemes incedit superiora Africae. Ut quidem ergo brevissime demonstrando, totum dictum est. Etenim deus hic cuicunque regioni proximus existat, et circa quamcunque, eam maxime sitire aquas credibile est, et scaturigines indigenas annuum arescere.

25. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africae superiora permeans, ea efficit. nam quum per omne tempus sit serenus aër in istis regionibus, et ipsa regio calida ac venti frigidi, peragrans, facit quale aestate facere consuevit

means medium coeli. ad se enim trahit aquam, tractamque in superna abigit loca. quam suscipientes venti ac dissipantes liquefaciunt; et sunt probabiliter ab hac regione flantes, auster et africanus, multo ventorum omnium pluviosissimi. Quamquam mihi videtur non omnem humorem annum Nili sol demittere, sed et penes seipsum reservare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium coelum regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit; quae mox, multa illis pluviali aqua ex imbribus commixta, utpote terra per pluvias madefacta et lacunosa, magna fluunt: at aestate, quum destituantur ab imbribus, et a sole trahantur, imbecilla sunt. Nilus autem qui imbribus caret, sed qui trahitur a sole, merito solus fluviorum eo tempore fluit multo

περὶ καὶ τὸ θέρος ἐώθει ποιεῖν, ἰὼν τὸ μέ-
 σον τῷ ἔρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἐωϋτόν τὸ
 ὕδωρ· ἐλκύσας δὲ, ἀπωθείεις τὰ ἄνω χω-
 ρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ δια-
 σκιδνάντες, τήκῃσι. καὶ εἰσι οἰκότως ἰ οἱ
 ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες, ὅ, τε
 νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάν-
 των ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι ἔδὲ πᾶν τὸ
 ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι
 τῷ Νεῖλῳ ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπε-
 σθαι περὶ ἐωϋτόν. πρηϋνομένης δὲ τῷ χει-
 μῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν ἔ-
 ρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦδη ὁμοίως
 ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ
 οἱ μὲν, ὁμβρίῃς ὕδατος β συμμισγομένης πολ-
 λῶ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρας καὶ
 κεχαδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ
 θέρεος τῶν τε ὁμβρῶν ἐπιλειπόντων αὐ-
 τῆς, καὶ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἐλκόμενοι, ἀσθενέες
 εἰσὶ. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμε-
 νος δὲ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ, μᾶνος ποταμῶν τοῦτ

† εἰκότως bis. β ὁμβρίῃ τῷ ὕδατι.

τον τὸν χρόνον οἰκότως αὐτὸς ἐωϋτῷ ῥέει
 πολλῶ ^α ὑποδέεστος ἢ τῷ Θέρεος. τότε
 μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλ-
 κεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μῶνος πῖζεται.
 οὕτω τὸν ἥλιον νερόμικτα τούτων ^β αἰτίων
 εἶναι.

κς'. Αἴτιος δὲ αὐτὸς ἔτος κατὰ γνώ-
 μην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἥρα ξηρὸν τὸν ταύ-
 τη ^γ εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῷ ^δ.
 ἔτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω Θέρος αἰεὶ καλέ-
 χει. εἰ δὲ ἡ σάσις ἡλλακίῳ τῶν ὥρεων, καὶ
 τῷ ἔρανῳ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χει-
 μῶν ἐσῴσι, ταύτη μὲν τῷ νότῳ ἦν ἡ σά-
 σις, καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν
 ἔσθηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕ-
 τως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαινόμενος ἐκ
 μέσς τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ
 τοῦ βορέω, ἢ ἔαν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης
 κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης ^ε ἔρχεται. δι-
 ἐξιόντα δ' ἂν μιν ^ς διὰ πάσης Εὐρώπης,

^α πολλόν. ^β τύτῃ. ^γ ξηρὸν ταύτη. ^δ αὐτῷ. ^ε νῦν τὰ Λιβύης.
^ς διεξιόντα δὲ μιν.

~~ex~~ilior quam per aestatem. Tunc enim peraeque trahitur atque omnes aquae, per hyemem vero solus urgetur. Ita solem censui harum rerum esse causam.

26. Idem iste, mea sententia, autor est aëris sicci in ea regione, dum perurit transitum isti. Ita semper Africae superiora aestas obtinet. Quod si temporum statio immutaretur, et in qua coeli parte nunc aquilo situs est et hyems, ibi austri situs esset et meridiei: et ubi nunc auster locatus est, illic aquilo esset: si haec ita haberent, profecto sol amotus e medio coelo ab hyeme et aquilone, mearet superna Europae, quemadmodum nunc Africae: peragransque omnem Europam, fa-

ceret (opinor) eadem in Istro quae nunc facit in Nilo.

27. De aura autem quae nulla efflat, hoc mea fert opinio: valde consentaneum esse, e locis fervidis nihil exspirare aerae: quippe quae ab aliquo frigido flare gaudet.

28. Verum haec ita sint quemadmodum et sunt, et prorsus fuere. Nili tamen fontes nemo neque Aegyptiorum, neque Afrorum, neque Graecorum, qui in colloquium mecum venerunt, se nosse professus est, praeter scribam sacrarum Minervae rerum in Aegypto, in urbe Sai: qui mihi joculari videbatur, affirmans se id procul dubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, in medio Syenes urbis positos Thebaidis, et Elephantinae: quorum uni nomen esset Crophi, alteri Mophi, et ex istorum montium medio

ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν Ἰσρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

κζ'. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ^β ἔχω γνώμην, ὡς κάρῖα ἀπὸ δερμῶν χωρέων, ἐκ οἴκος ^η ἔσι ἔδεν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχρῆς τινὸς φιλέει πνέειν.

κη'. Ταῦτα μὲν νυν ἔσω ὡς ἔσι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τῆ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, ἔδεις ὑπέχειο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαΐ πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Αθηναίης. οὗτος δι' ἐμοίγε παίζειν ^ι ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο ἕρεα ἐς ὅζυ τὰς κορυφαὶς ἀπυγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ελεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τῆ Νείλου εἰούσας ἀβύσσους, ἐκ

^β ἀποπνέει ἀπὸ τῆ Νείλου, τήνδε. ^η οἴκος. ^ι δέ μοι παίζει.

τῷ μέσῳ τῶν ὕδρων τετέων ῥέειν. καὶ τὸ
 μὲν ἡμισυ τῷ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτῳ ῥέειν,
 καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον. τὸ δὲ ἕτερον ἡμι-
 συ, ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότῳ. ὥς δὲ ἄβυσ-
 σοὶ εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τέττε
 Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέ-
 σθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀρ-
 γυέων πληζάμεκον κάλων, κατεῖναι ταύ-
 τη, καὶ ἐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν
 δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα
 ἔλεγε, ἀπέφασκε. ὥς ἐμὲ κατανοέειν δίνας
 τιναὶ ταύτῃ εὐρύσας ἰσχυράς, καὶ παλὶρ-
 ροίην οἷα ἐμβαλόντος^α τῷ ὕδατος τοῖσι ὕ-
 ρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρη-
 τηρίην^β ἐς βυσσὸν ἵεναι.

καθ'. Ἀλλὰ δὲ ὕδατος ὕδεν ἐδυνάμην πυ-
 θέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μα-
 κρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ελεφαντί-
 νης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δὲ ἀπὸ
 τέττε^γ, ἀκοῇ ἤδη ἰσορέων. ἀπὸ Ελεφαν-
 τίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἅπαντές ἐσι χω-

^α οἷα δὲ ἐμβαλόντος. ^β καταπειρητήριον. ^γ ἀπὸ τῆς.

Nili fontes abyssos, *hoc est*, sine fundo, fluere. cujus aquae dimidium Aegyptum versus et ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Aethiopiam versus atque Austrum. Quod autem abyssi forent fontes, ajebat Psammetichum Aegypti regem periculum hujus rei fecisse: nam fune mensurae, quae quatuor cubitorum est, millenas plurimas continente nexo, ibi eum demisisse, tamen ad fundum non devenisse. Sic quidem scriba hic, si modo haec ut gesta dicebat, affirmabat: ut ego opiner vortices quosdam illic esse validos, ac refluxum quippe aquae insultantis montibus, unde nequeat funis ad explorandum demissus ire in fundum.

29. Aliud ab ullo quoquam audire non potui. Sed tale quidem aliud ad longissimum indagavi usque ad Elephantinam urbem ipse ad inspiciendum profectus; quod inde ulterius est, audiendo

jam inquirens. Ab urbe Elephantina ad superiora eunti est locus acclivis, ubi necesse sit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: et, si abrumpatur, abire navigium, raptum fluxus impetu. Abest autem hic locus quatuor dierum navigatione: estque ibi Nilus tortuosus veluti Maeander, et sunt hi duodecim schoeni quos hunc in modum enavigare oportet, et postea pervenire planum in campum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina vero superiora jam Aethiopes incolunt et dimidium insulae: nam alterum dimidium Aegyptii. Insulae contigua est ingens palus, accolentibus circum Aethiopibus pastoribus: quam navigando trajiciens venies in Nili alveum, qui in paludem istam effunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum perges propter flumen. nam in Nilo acuti scopuli surgunt et saxa frequentia, per quae navi-

ρίον· ταύτη ὦν δὴ τὸ πλοῖον διαδήσαν-
 τας ^δ ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πο-
 ρεύεσθαι· ἦν δὲ ἀπορράγῃ, τὸ πλοῖον οἴ-
 χεται· ^ε Φερόμενον ὑπὸ ἰχύος τῆς ῥόας. τὸ
 δὲ χωρίον τῆτο, ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας
 πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτη, καὶ ἀπερ ὁ Μαί-
 ανδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυνάδεκά
 εἰσι οὔτοι, τὰς δὲ τῷ τῷ τρόπῳ διεκ-
 πλώσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ^ι ἐς πεδίον
 λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Τα-
 χομφῶ οὖνομα αὐτῇ ἔστι. οἰκέουσι δὲ τὰ
 ἀπὸ Ελεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ
 τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύ-
 πτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη,
 τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν
 διεκπλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἤ-
 ξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδῶι.
 καὶ ἔπειτα ἀποβαῖς, παρὰ τὸν ποταμὸν
 ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερέων τεσσεράκοντα.
 σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὅξεις ἀνέ-
 χουσι, καὶ χοιράδες πολλάι εἰσι, δι' ὧν οὐκ

^δ διαδήσαντα. ^ε πλοῖον ἵσταται. ^ι ἀπίχεται.

οἷά τε ἐς^α πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι
 τεσσαράκοντα^α ἡμέρησι τῷτο τὸ χωρίον,
 αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυνάδεκα ἡ-
 μέρας πλεύσεται· καὶ ἐπεὶ αἰῶν^β ἐς πό-
 λιν μεγάλην, τῇ οὐνομά ἐστι Μερὼν. λέ-
 γεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις
 τῶν ἄλλων Αἰθιοπῶν. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ,
 Δία Θεῶν καὶ Διόνυσον μένους σέβονταί, τέ-
 τος τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντή-
 ῖον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπε-
 ἄν σφέας ὁ Θεὸς ὕτος κελεύη διὰ Θεοπισ-
 μάτων· καὶ τῇ αὖ κελεύη, ἐκείσε.

λ'. Αὐτὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέ-
 ων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἡξοις ἐς τὰς Αὐ-
 τομόλους, ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ελεφαντίνης ἦλ-
 θες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιοπῶν^γ.
 τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τέτοισι οὐνομά ἐστι
 Αἰχάμ^δ. δύναται δὲ τῷτο τὸ ἔπος, κα-
 τὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριε-
 ρῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖι. ἀπέστη-

^α δὲ τῇσι τεσσαράκοντα. ^β ἡξοις. ^γ μητρόπολιν τῇ Αἰθιοπῶν.

^δ Αἰσμέχ.

gare non licet. Peragrato in quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subvcheris, et postea venies in oppidum magnum nomine Meroen, quae urbs fertur aliorum Aethiopum esse metropolis. Cujus incolae solos deorum colunt Jovem et Liberum, eosque magnopere venerantur. Jovis etiam illis adest oraculum, cujus Dei responsis, posteaquam jubentur, et quocunque jubentur, eo sumunt expeditionem.

30. Ab hac urbe, per alterum tantum temporis, quo ad ipsam Aethiopum metropolin ex Elephantina pervenisti, navigando pervenies ad Automolos, quibus Automolis nomen est Afcham : quod verbum Graeca in lingua idem pollet quod ab sinistra manu regi assistentes. Isti quum essent Aegyptii bellatores, ducenta et quadraginta millia, ad hos Ae-

thiopas transiere hac de caussa. Sub rege Psammeticho fuerant in praesidiis collocati alii in urbe Elephantina adversus Aethiopas, et ad Daphnas Pelusias, alii adversus Arabes et Assyrios, alii in Marea adversus Africam. Mea adhuc aetate etiam per eadem loca Persarum praesidia locantur, quemadmodum sub rege Psammeticho erant; nam et apud Elephantinam et apud Daphnas Persae excubias agunt. Quum igitur triennium in praesidio fuissent Aegyptii, neque vices eorum aliqui exciperent, communi usi consilio, a Psammeticho ad Aethiopiam sibi transfundendum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deferere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, illic

σαν δὲ αὐταὶ τέσσαρες καὶ εἴκοσι μυριάδες
 Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τὰς Αἰθίο-
 πας τέττας, δι' αὐτὴν τοιήνδε· Ἐπὶ Ψαμ-
 μητίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέσασαν
 ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων,
 καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλυσίησι ἄλλη δὲ
 πρὸς Ἀραβίων καὶ Ἐ Ασσυρίων, καὶ ἐν Μα-
 ρῇ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ
 καὶ Περσέων κατὰ ταυτὰ αἱ φυλακαὶ
 ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ
 γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι Φρυγέες, καὶ
 ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία
 ἔτεα Φρυγῆσανίας ἀπέλυε ἔδειξεν τῆς Φρυ-
 γῆς· οἱ δὲ, βεβησμένοι, καὶ κοινῶ λόγῳ
 χρῆσάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητί-
 χου ἀποσάντες, ἦσαν ἐς Αἰθιοπίνην. Ψαμ-
 μητίχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κα-
 τέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφραγ-
 δεὺς πατρώως ἀπολιπεῖν ἔκ ἑα, καὶ τέκ-
 να, καὶ γυναῖκας· τὸν δὲ τινα λέγεται δεί-
 ξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τὸτο ἦ,

Ἐ Ἀραβίων τε ὕ.

ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεὶ τε εἰς Αἰθιοπίνην ἀπικόντο, διδῶσι σφέας ἐαυτῶν¹ τῷ Αἰθίοπων βασιλεῖ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθίοπων· τῆς ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τῶν δὲ ἐσοικισθέντων εἰς τῶν Αἰθίοπων, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥθεα μαθόντες Αἰγύπτιον.

λα'. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλὺς καὶ ὁδῶ, γινώσκειται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τῆ ἐν Αἰγύπτῳ ρεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισιμύμενοι ἐξ Ελεφαντίνης πορευομένῳ εἰς τῶν Αὐτομόλης τούτης. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τῶδε, ὅδεῖς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος.

λβ'. Ἀλλὰ τὰ μὲν β' ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, Φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι εἰς λό-

¹ σφίς αὐτός. ὁ τὰς μὲν.

etiam sibi uxores et liberos fore. Hi posteaquam in Aethiopiam profecti sunt, sese Aethiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Aethiopum dissidentes, quos quum sustulissent, terram illorum iussit istos incolere. Aethiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Aegyptiacis imbuti.

31. Ad quatuor igitur mensium partim navigationem, partim iter, cognoscitur Nilus, praeter id quo fluit per Aegyptum. Tot enim menses computanti reperiuntur impendi ab eo qui ex Elephantina ad hos Automolos pergat. Fluit autem ab vespera et solis occasu: ultra quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta prae fervore ea regio.

32. Sed quae accepi ex quibusdam Cyrenaeis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorabant, colloquutosque de

Nilo cum Etearcho Ammoniorum rege, et ex aliis sermonibus devenisse in confabulationem de Nilo, tanquam nemo nosceret ejus fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quae gens est Africana, Syrtim incolens, et oram Syrtis quae vergit ad auroram, non multum. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent referre de Africae desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum praepotentium filios petulantes: eos, quum in virilem aetatem adolevissent, eum alia supervacua fuisse machinatos, tum vero ex ipsis quinque sortito separavisse ad inspiciundas Africae solitudines, et siquid amplius visuri essent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim Africae mari septentrionali obversam Libyes et Libyum multae gentes ab Aegypto incipientes omnem praetexunt usque

γες περὶ τοῦ Νείλου Ετεάρχῳ ^α τῷ Ἀμ-
 μωνίων βασιλείῃ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων
 ἀπικέσθαι ἐς λέχην περὶ τῷ Νείλου, ὡς
 εἶδεις αὐτῷ οἶδε τὰς πηγὰς· καὶ τὸν Ετέ-
 αρχον φάναι ἐλθεῖν κοίε παρ' αὐτὸν Να-
 σαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τῷτο ἔστι μὲν
 Λιβυκόν, νέμειαι δὲ τὴν Σύρην τε καὶ τὴν
 πρὸς ἡῷ χώρην τῆς Σύρῃος οὐκ ἐπὶ πολ-
 λόν. ἀπικομένους δὲ τὰς Νασαμῶνας, καὶ
 εἰρωλεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν πε-
 ρὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ
 σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυνασέων παῖδας ὑ-
 βριστάς· τὰς ἄλλὰ τε μηχανᾶσθαι ἀνδρω-
 θένιας περιασά, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι
 πέντε ἐωυτῶν, ὁφομένους τὰ ἔρημα τῆς
 Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μα-
 κρότατα ^β ἴδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ
 μὲν κατὰ τὴν βορρηνίην θάλασσαν, ἀπ' Αἰ-
 γυπίου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης,
 ἢ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ
 πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ·

^α λόγους Ετεάρχῳ. ^β τῶν μακρότατα.

πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ
 δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὑπὲρ θα-
 λασσαν ^c κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κα-
 τύπερθε θηριώδους ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κα-
 τύπερθε τῆς θηριώδους, ψάμμος τέ ἐστι,
 καὶ ἀνυδρὸς δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐ-
 πεί ὧν τὰς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ
 τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε ^d καὶ σιτίοισι εὖ ἐξερ-
 τυμένους, ἰέναι ταπρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰ-
 κεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν
 θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν
 ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς
 ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολ-
 λὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρησι,
 ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα·
 καὶ σφέας προσελθόντας, ἀπτεσθαι τοῦ
 ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπλο-
 μένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρὰς, με-
 τρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄ-
 γειν σφέας. Φωνῆς δὲ ἕτε τι τῆς ἐκείνων
 τὰς Νασαμῶνας γινώσκειν, ἕτε τὰς ἄγασ-

^c τῶν ἐπὶ θαλάσσης. ^d ὕδασι τε,

ad promontorium Soloentem, quod Africae extremum est, praeter id quod aut Graeci obtinent, aut Phoenices: at supra maritimam oram, et eos homines qui supra mare pertinent, ab feris ulterior Africa habetur: at ultra plagam a feris infessam, arena est, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos juvenes ab aequalibus dimissos, aquis atque cibariis probe instructos, primum per regionem ivisse habitatam; hanc permenso, in illam ferinam pervenisse; ex ea per solitudinem transivisse iter facientes ad ventum zephyrum; peragratoque multo spatio fabulosae regionis et pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie natas, et ipsos accessisse, ac fructum qui inerat decerpisse; eisque inter decerpendum supervenisse quosdam infra medioerem virorum staturam pusillos, arreptosque duxisse illos; quorum linguam Nasamo-

nes non cognoscebant, ut nec Nasamonum illi qui ducebant: et ab his ductos fuisse per maximas paludes: atque illas transgressos pervenisse in urbem, in qua universi forent aequali statura illis qui duxissent, colore nigro: eam urbem praeterlabi grande flumen, ab vespera ad orientem solem fluens, in quo conspicerentur crocodili.

33. Haftenus a me sermo Ammonii Etearchi commemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamonas (ut Cyrenaei referebant) revertisse, et eos homines ad quos illi pervenissent, omnes esse praestigiatores. Flumen autem quod praeterfluebat, et Etearchus conjectabat Nilum esse, et ratio sic dictat. Ex Africa enim Nilus fluit, eamque mediam secatur, et (ut ego conjecto ex apertis ignota arguens) pari tractu atque Ister meat. Ister namque flu-

τας τῶν Νασαμώνων. ἄγει τε δὴ αὐ-
 τὸς ^ε δι' ἐλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας
 ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ ἅπαν-
 τας ^ε εἶναι τοῖσι ἄγασι τὸ μέγαθος ἴσους,
 χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν
 ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέ-
 ρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαί-
 νεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλως.

λγ'. Ὁ μὲν δὴ τῷ Αμμωνίῳ Ετεάρ-
 χῃ λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλήν
 ὅτι ἀπονουήσασί τε ἔφασκε τὸς Νασαμῶ-
 νας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τὸς οὗ-
 τοι ἀπικόντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάν-
 τας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τῷτον τὸν πα-
 ράρρῥέοντα καὶ Ετεάρχῃ συνεβάλλετο εἶναι
 τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔτις αἰρέει.
 ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσσην
 τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλο-
 μαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα
 τεκμαιρόμενος) τῷ Ἰσρῷ ἐκ τῶν ἴσων μέ-
 τρων ὁρμᾶται. Ἰσρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρ-

^ε ἄγειν τε αὐτὸς. ^ε πόλιν.

ζάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρῆνης πόλιος, ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληῶν σπηλέων· ὁμοῦ ῥέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔρχονται πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἰσρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τῷ Εὐξείνῃ πόντῳ διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰσρινηοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι.

λδ'. Ὁ μὲν δὴ Ἰσρος (ῥέει γὰρ δι' οἰκουμένης) πρὸς πολλῶν γινώσκειται· περὶ δὲ τῶν τῷ Νεῖλῳ πηγέων ὕδεις ἔχει λέγειν. ἀοίκητος τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τῷ ῥεύματι αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰσορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἶρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέειται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰδεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρὶ. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἰσρῷ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον^α κέειται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λι-

^α ἀντίη.

vius incipiens a Celtis atque urbe Pyrrhene mediam Europam scindit: Celtae autem sunt extra columnas Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium ultimis: sed Ister totam Europam permensus qua Istriani Milesiorum coloni incolunt, in mare Euxini ponti influens finitur.

34. Et Ister (fluit enim per terram habitatam) a multis cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat, utpote Africa per quam fluit, inhabitata ac deserta. De ejus fluxu, quam potuit longissime inquirendo perveniri, dictum est. exit autem in Aegyptum. Porro Aegyptus montanae Ciliciae fere opposita jacet. Hinc ad Sinopen in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti ex adverso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi

aequiparandus Istro. Haëtenus de Nilo dictum sit.

35. V E N I O ad plura de Aegypto referenda; quoniam plurima mirabilia habet quam alia omnis regio, et supra omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea memorabuntur. Aegyptii, pro coelo, quod apud eos est alterius modi, et flumine diversam ab aliis fluminibus naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia a ceteris hominibus diversa constituerunt, seu mores seu jura respicias. Apud hos feminae quidem negociantur cauponanturque, et institoriis operis vacant; viri autem intra domos texunt. Alii vero texentes villum sub tegminis desuper tramant, Aegyptii subter. Onera viri capitibus, feminae humeris bajulant. Feminae erectae mingunt; viri sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt;

ζώης διεξιόντα ἐξισθᾶσαι τῷ Ἰσραῦ. Νείλῳ
 μέν νυν περί τοσαῦτα εἰρήσῃ.

λέ'. Ερχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτῳ μνη-
 νέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωμάσια ^β
 ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα, καὶ ἔργα λόγῳ
 μέζῳ παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τέ-
 των εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται.
 Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ὕρανῳ τῷ κατὰ σφέας
 ἐόντι· ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἄλλοί-
 ην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ
 πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοις ἀν-
 θρώποισι ἐσήσαντο ἡθεά τε καὶ νόμους. ἐν
 τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπη-
 λεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑ-
 φαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ ^γ μὲν ἄλλοι, ἄνω
 τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω.
 τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέ-
 ων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων.
 ὕφρουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄν-
 δρες, κατήμενοι. εὐμαρίῃ χρέωνται ἐν τοῖσι
 οἴκοισι, ἐοθίσι δὲ ἔξω ἐκ τῆσι ὁδοῖσι· ἐπι-

^β πλεῖστα θωμάσια. ^γ ὑφαίνουσι οἱ.

λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰχρὰ, ἀναγκαῖα δέ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίῃ ὅτε ἔρσηνος θεῶ, ὅτε θελήης· ἄνδρες δέ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τὰς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίῃ ἀνάγκη, μὴ βυλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βυλομένησι.

λς'. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέεσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῆναι^α. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κηδεῖ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τὰς θανάτους ἀνιῆσι τὰς τρίχας αὖξεσθαι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοις ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διάλῃ ἀποκέκρῃαι, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμῶς θηρίοισι ἢ διάλῃ ἐστὶ. ἀπὸ πυρῶν^β καὶ κριθέων ὧλλοι^γ ζῶουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τέτων τὴν ζῶν ὄνειδος μέγιζόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦντας

^α ξυρεῖναι. ^β πυρίων. ^γ ὧλλοι.

reddentes rationem, quae sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere; palam vero, quae non sunt turpia. Mulier neque dei neque deae ulla sacerdos est, sed viri deorum omnium et dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus; filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est.

36. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Aegypto rasi. Apud alios ritus est, statim in funere capita tonsa geri ab illis, quos maxime tangit; Aegyptii sub mortes finunt capitis crines immitti, tum in capite, tum in mento antea rasi. Apud ceteros mortales victus a ferarum secretus est confortio; Aegyptii cum feris vivunt. Alii frumento atque hordeo victitant: Aegyptio qui ex iis vitam sectatur, maximo probro est; sed cibos e farre

conficiunt, quos quidam filiginem appellant. Farinam aqua madefactam pedibus, lutum manibus subigunt et sterminus tollunt. Virilia, alii talia relinquunt prout nata erant, praeter eos qui ab istis didicerunt; Aegyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminae singulas. Alii velorum ansulas et funes extrinsecus affuunt, Aegyptii intrinsecus. Graeci literas scribunt et calculis computant, a sinistro in dextrum manum ferentes, Aegyptii a dextro in sinistrum; et hoc facientes ajunt se in dextrum, Graecos facere in sinistrum. Literis duplicibus utuntur, quarum unas sacras vocant, populares alteras.

37. In deos affatim supra omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, singu-

σιτία, τὰς ζεῆς μέλεξέτεροι καλέεσι. φυ-
 ρῶσι τὸ μὲν σαῦς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πη-
 λὸν τῇσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονταί.
 τὰ αἰδοῖα ὅλλοι ^d μὲν ἔωσι ὡς ἐγένοντο,
 πλὴν ὅσοι ἀπὸ τέτων ἔμαθον. Αἰγύπτιοι
 δὲ περιτάμνονταί. εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν
 ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἐκά-
 ση. τῶν ἱσίων τὰς κρίκας καὶ τὰς κάλας οἱ
 μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέεσι, Αἰγύπτιοι δὲ,
 ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται
 ψήφοισι, "Ελληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστε-
 ρῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰ-
 γύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστε-
 ρά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ
 ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιεῖν, "Ελληνας δὲ ἐπ' ἀ-
 ριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται·
 καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἰσὰ, τὰ δὲ, δημοτικά
 καλέειναι.

λζ'. Θεοσεβέες δὲ περιστῶς ἐόντες μά-
 λιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοίοισιδε ^e
 χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποιητῶν πίνουσι,

^d ὅλλοι. ^e τοίοισιδε.

διασμῶνιες^ε ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· ἔχ' ὁ μὲν,
ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα
φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τῷ
το μάλισα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται,
καθαριότητος εἵνεκεν· προτιμῶνιες καθαροὶ
εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦναι
πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε
φθεῖρ, μήτε ἄλλο^ε μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίγη-
ταί σφι. θεραπεύουσι τὰς θεάς. ἐσθῆτα δὲ
φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μένην, καὶ ὑποδήματα
βύβλινα. ἄλλην δὲ σφισι ἐσθῆτα^ε ἔκ' ἔξεσι
λαβεῖν, ἔδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λουῖναι δὲ
δὺς τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ^ι, καὶ δὺς ἐ-
κάστης νυχθὺς. ἄλλας τε θρησκευτικὰς μυριάς
ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάχουσι δὲ
καὶ ἀγαθὰ ἔκ' ὀλίγα. ἔ' τέ τι γὰρ τῶν οἰ-
κητῶν τρίβουσι, ἔ' τε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ
σιτία σφι ἐστὶ ἱερὰ περσόμενα. καὶ χηνέων
καὶ βοέων κρεῶν πλεῖθος τι ἐκάσῳ γίνεται
πολλὸν ἐκάστης ἡμέρης. δίδουσι δὲ σφι καὶ

^ε διασμίωνιες. ^ε μήτε τι ἄλλο. ^ε δι' ἐπισθήτα. ^ι ἐκάσῳ
ἔδωκε ψυχρῶ.

lis ea diebus extergentes, non hic quidem, ille autem non; sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens lota, hanc rem praecipue curantes. Virilia circumcidunt munditiae gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus radunt, nequis pediculus deos colentibus aut aliud quid sordidum omnino adsit. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos byblinos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos sumere eis fas est. Lavantur quotidie bis frigida, item noctu bis. Alias praeterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. qui etiam non paucis afficiuntur commodis. nam neque e re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed ipsis cibi sacri cocti praesto sunt, et carnis anserinae et bubulae copia quaedam ingens quotidie unicuique adest. Vinum quoque ex vite pressum illis datur.

De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Aegyptii in sua terra nec admodum ferunt, nec eas quae provenerint, aut crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitantes haud mundum illud legumen esse. Sacerdos fit non unus cuiusque deorum, sed multi, quorum unus est maximus. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur.

38. Boves mares, Epaphi esse statuunt; eaque de re hunc in modum eos explorant. Si pilum nigrum adesse vel unum viderit, nequaquam mundum esse censet. Explorat autem haec sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante erecta, tum etiam resupinata: lingua etiam exerta, an pura sit ab iis signis quae proposita sunt, et ego alio referam in libro. Inspicit et caudae pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procrea-

οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ ἔσφι ἔξεσι πά-
 σαθαι. κυάμους δὲ ἔτε τι μάλα σπεύρουσι
 Αἰγυπῖοι ἐν τῇ χώρῃ, τὰς τε γενομένους
 ἔτε τρώγουσι, ἔτε ἔφοντες πατέοντα^α. οἱ
 δὲ δὴ ἱρέες, ἔδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομί-
 ζοντες ἔκ καθαρόν μιν εἶναι ὅσπριον. ἱρᾶται
 δὲ ἔκ εἰς ἐκάστῃ τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί,
 τῶν εἰς ἐσι ἀρχιέρως^β. ἐπεὰν δέ τις ἀ-
 ποθάνῃ, τότε ὁ παῖς ἀντικατίσσει.

λή. Τὰς δὲ βῆς τὰς ἔρσενας, τῇ Ε-
 πάφῃ εἶναι νομίζουσι, καὶ τότε εἵνεκα δο-
 κιμάζουσι αὐτὰς ὧδε· τρίχα ἦν καὶ μῖν ἰ-
 δηται ἐπιῦσαν μέλαιναν, ἔκ καθαρόν εἶναι
 νομίζει. διζέται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦτο τε-
 ταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθῶς ἐξεῶτος
 τῇ κτήνεος καὶ ὑπτίῃ, καὶ τὴν γλῶσσαν
 ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων ση-
 μηῶν, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. καλο-
 ρᾶ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ
 φύσιν ἔχει πεφυκίας. ἦν δὲ τετέων πάν-
 των ἡ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ

^α δατίοντα. ^β ἀρχιερεὺς.

τὰ κέρεα εἰλίσων^ς· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγῃσι. ἀσήμαντον δὲ Δύσαντι Δάναλος ἢ Ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζειται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε.

λθ'. Θυσίη δέ σφι ἦδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκῃ ἂν Δύωσι^δ, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἰρηῖς ἐπισπείσαντες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεόν, σφάζουσι. σφάζαντες δὲ, ὑποτάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν τοῦ^ς κτήνεος δεῖρῃσι· κεφαλῇ δὲ κείνη^ε πολλὰ κατηρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ, καὶ Ἑλληνέσι σφίσι ἕως ἐπιδήμιοι^ς ἔμποροι, οἷδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἷδι^ς ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλαι ἢ σφίσι τοῖσι Δύουσι, ἢ Αἰγυπίῳ

^ς εἰλίσων. ^δ Δύωσι. ^ς σῶμα μὲν δὲ τοῦ. ^ε κεφαλῇ δ' ἐκείνη.

^ς Ἑλληνέσι σφίσι ἕως ἐπιδήμιοι.

tos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat circumvolvens cornibus byblum; deinde adfingens terram sigillarem, anulum imprimit, et sic abducunt. Nam immolanti eo sigillo non notatam, poena mors sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur.

39. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quae signata est, ad aram ubi immolant adducta, pyram incendunt: deinde supra aram circa hostiam libato vino, ac deo invocato, maectant: maectatae caput amputant, et reliquum corpus excoriant. Capiti autem illi multa imprecati, asportant illi, quibus jus est forum celebrare, et eis Graeci negotiatores adfuerint; illi igitur ferentes in forum vendunt: quibus si non adfuerint Graeci, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in haec verba, ut siquid mali aut ipsis im-

molantibus aut universae Aegypto futurum sit, id in caput hoc vertatur. Eosdem porro hos ritus circa capita pecudum immolatarum, et vini libationem omnes pariter Aegyptii ad omnia sacra observant. Atque ex hoc ritu fit, ut nemo Aegyptiorum de capite ullius alterius animantis degustet.

40. At tamen sacrorum exemptio et crematio alia circa aliud sacrum ab eis instituta. Quam igitur deam maximam esse censent, et cui maximum festum celebrant, jam nunc dicam. Posteaquam corio bovem exuerunt habitis precibus, alvum illam totam extrahunt, viscera autem ejus in corpore adipemque relinquunt, crura amputant, et extremam coxam armosque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus stipant panibus puris, et

τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τῷ οἶνῳ, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοι-
σι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάν-
τα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τῷ νόμου, οὐδὲ
ἄλλῃ οὐδενὸς ἐμφύχου κεφαλῆς γεύσεται
Αἰγυπτίων ὁδεῖς.

μ'. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ
καῦσις, ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρόν σφι κατέστη-
κε. τὴν δὲ ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἡγνυ-
ται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρθτὴν ἀνάγκη,
ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὰν ἀποδείξωσι
τὸν βοῦν κατευξάμενοι, κοιλίην μὲν ἐκεί-
νην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον^h, σπλάγχνα δὲ
αὐτῷ λείψωσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πι-
μελήν. σκέλεα δὲ ἀποτάμνωσι, καὶ τὴν ὀσ-
φυν ἄκρην, καὶ τοὺς ὠμους τε καὶ τὸν τρά-
χηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο
σῶμα τῷ βοὶ πιμπλάσιν ἄρτον καθαρῶν,

^h ἱρίαν· ἐπὶ τὴν προσηγμένην τῇ ἱστί, καὶ ἐπὶ τὴν καλεῖσθαι θύουσι τὴν
βῶν· καὶ ἀποδείκναι, κοιλίην μὲν ἐκείνην πᾶσαν ἔξω εἶλον.

ἢ μέλιτος, ἢ ἀσαφίδος, καὶ σύκων, καὶ
 λθανώϊδ', ἢ σμύρνης, ἢ τῶν ἄλλων θυω-
 μάτων. πλήσαντες δὲ τέτων, καταγίζου-
 σι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνη-
 σεύσαντες δὲ, δύουσι· καιομένων δὲ τῶν ἰ-
 ρῶν, τύπνουνται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύ-
 ψωνται, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο
 τῶν ἰρῶν.

μα'. Τὸς μὲν νυν καθαρὸς βῆς τὸς ἔρ-
 σενας ἢ^α τὸς μόχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι
 δύουσι· τὰς δὲ θηλέας ὅσφι ἔξει δύειν,
 ἀλλὰ ἰραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰ-
 σίου ἄγαλμα εἶναι γυναικῆιον, βέκερών ἐστι,
 κατάπερ Ἑλληνες τὴν Ἰὲν γράφουσι· καὶ
 τὰς βῆς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁ-
 μοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα
 μακρῶ. τῶν εἵνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος,
 ὅτε γυνὴ ἄνδρα Ἑλληνα φιλήσειε ἂν τῷ
 στόματι, ὅδε μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἑλληνος χρη-
 σεται, ὅδ' ὀβελοῖσι, ὅδε λέβητι, ὅδε κρέ-
 ως καθαρῷ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ

^α καθαρὸς ἱρσινος τῷ βοὶ ἔ.

melle, et uva passa, et ficis, et thure, et myrrha, atque aliis odoribus. Ubi haec infarferunt, adolent, multum olei adfundentes: jejunio tamen ante servato sacrificant. Dum sacrificium ardet, omnes verberant. Posteaquam satis verberaverunt, dapem ex sacrificii reliquiis proponunt.

41. Mundos quidem igitur mares boves, ac vitulos universi Aegyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, utpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrum muliebri bubulis praeditum est cornibus, quemadmodum Io Graeci pingunt; bovesque feminas similiter Aegyptii omnes venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: ideoque nemo vir Aegyptius Aegyptiave mulier Graecum virum aut ore suaviatur, aut cultro, vel veribus, vel olla illius utetur, aut puri bo-

vis carnem Graeco cultro dissecti gustabit. Boves qui demortui sunt hunc in modum sepeliunt: Feminas quidem in flumen demittunt, masculos autem in suburbanis singuli defodiunt, uno cornu aut utroque extante, signi gratia. Ubi computruit, et statum tempus advenit, praesto est ad singulas urbes navis ex insula nominata Prosopitide, quae est in Delta, habetque novem schoenorum ambitum. In hac igitur Prosopitide insula cum aliae sunt frequentes urbes, tum ea unde proficiscuntur naves ad ossa bouum tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris sanctum extructum est. ex qua urbe alii multi vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt ossa, asportant, eaque uno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos

μαχαίρῃ γεύσεται. Θάπλισι δὲ τὸς ἀπο-
 θνήσκοντάς βοῦς, τρόπον τόνδε ^b. τὰς μὲν
 Θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιάσι· τοὺς δὲ
 ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προ-
 ασειοῖσι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέ-
 ρα ὑπερέχοντα, σημηΐου εἵνεκεν ^c. ἔπει-
 ἀν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος,
 ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς
 Προσωπίτιδος καλευμένης ^d νήσου. ἡ δ' ἐστὶ
 μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς
 εἰσὶ χοῖνοι ἑννέα. ἐν ταύτῃ ὦν ^e τῇ Προ-
 σωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις
 συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρις παραγίνονται
 ἀναιρησόμεναι τὰ ὄσέα τῶν βοῶν· ἔνομα
 τῇ πόλει Ατάρβηχισ. ἐν δ' αὐτῇ Αφρο-
 δίτης ἱρὸν ἅγιον ἰδρυται. ἐκ ταύτης τῆς
 πόλιος πλανέοντα πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας
 πόλεις ^f. ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὄσέα ἀπάγουσιν,
 καὶ Θάπλουσι ἐς ἓνα χώρον πάντες. κατὰ
 ταυτὰ δὲ τοῖσι βροσὶ καὶ τὰλλα κτήνηα
 θάπλισις ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦ-

^b τοιόνδε. ^c εἵνεκα. ^d καλιομένης. ^e ταύτῃ δὲ ὦν. ^f πόλεις.
 g κτήνηα ἀπικνέεται θάπλισι.

τα οὕτω σφι νενομοθέτηται. κλείνῃσι γάρ
δὴ ἔδὲ ταῦτα.

μβ'. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίῃς^α ἴδρυν-
ται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίῃς εἰσὶ, οὗτοι
μὲν νυν πάντες^β οἴων ἀπεχόμενοι, αἶγας
θύουσι. Ξεὺς γὰρ δὴ ἔ τ' εἰς αὐτοὺς ἅπαν-
τες ὁμοίως Αἰγύπλιοι σέβονται, πλὴν Ισιός
τε, καὶ Οσίριδος^γ. τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι
λέγουσι. τέτ' εἰς δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται.
ὅσοι δὴ^δ τῷ Μένδηλος ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νο-
μῷ τῷ Μενδησίῃς εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπε-
χόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ
ὅσοι διὰ τέτ' εἰς οἴων ἀπέχονται, διὰ τὰδε
λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡ-
ρακλέα θελήσαι πάντως ιδέσθαι τὸν Δία,
καὶ τὸν ἔκ ἐθέλῃν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτῷ· τέ-
λος δὲ, ἐπεὶ τε^ε λιπαρέειν τὸν Ἡρα-
κλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκ-
δεύραντα προέχεσθαι τε^ς τὴν κεφαλὴν
ἀποταμόνῃ τῷ κριῷ, καὶ ἐνδύνῃ τὸ νάκος,

^α Θηβαίῃς. ^β μὲν πάντες. ^γ Οσίριος. ^δ ὅσοι μὲν δὴ. ^ε τίλος
ἐκείναι. ^ς προεκδέσθαι τε.

circa haec legibus comparatum est. nam ne haec quidem interimunt.

42. Ceterum qui Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanae praefecturae sunt, ii omnes ab ovibus abstinentes, capras immolant. Non enim eodem deos similiter colunt universi Aegyptii, praeter Isin et Osirin, quem Bacchum esse ajunt. hos peracque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiae praefecturae sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, et quicumque propter illos ovibus parcunt, ajunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem quia orando instabat Hercules, hoc commentus sit, ut amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderit: et ob id Aegyptios instituiffe

Jovis simulacrum facere arietina facie : et ab Aegyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Aegyptiorum atque Aethiopum coloni, et linguam ex utrisque mixtam usurpantes. Qui etiam mihi videntur nomen Ammonios ex hoc sibi pro cognomine posuisse, quod Aegyptii Jovem appellant Ammoun. Arietes vero non maculantur a Thebanis, sed eis ob hanc rem sacri sunt. Uno tantum die quotannis in festo Jovis, unum arietem obtruncant, cujus pellem detractam eundem in modum Jovis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud adducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde in sacro eundem loculo sepeliunt.

43. De Hercule autem hunc ego audiavi sermonem, eum esse ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Graeci norunt, nulla in parte Aegypti quip-

οὕτω οἱ ἐωϋτὸν ἐπιδέξα· ἀπὸ τούτου,
 κριοπρόσωπον τῷγαλμα τῷ Διὸς ποιεῦσι
 Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Αμμώνιοι,
 εἰόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι,
 καὶ Φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες.
 δοκέειν δὲ ἐμοί, καὶ τοῦνομα Αμμώνιοι ἀπὸ
 τῷδὲ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Αμ-
 μῶν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέεσσι τὸν Δία. τῆς
 δὲ κριῆς οὐ δύσσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι
 ἱεροὶ διὰ τῷτο. μὴ δὲ ἡμέρη τῷ ἐνιαυτῷ,
 ἐν ὁρτῇ τῷ Διὸς, κριὸν ἓνα κατακόψαντες,
 καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τῷτο ἐνδύουσι τῷ-
 γαλμα τῷ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλ-
 μα Ἡρακλέους ^b προσάγουσι πρὸς αὐτό.
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ
 τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ
 θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

μγ'. Ἡρακλῆες δὲ περὶ τόνδε τὸν λό-
 γον ἤκουσα, ὅτι εἴη ^c τῶν δωδέκα Θεῶν.
 τῷ ἐτέρῳ δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἑλλη-
 νες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτῳ ἐδυνασθῆναι ἀ-

^a ἐπιδέξα. ^b Ἡρακλῆος, quater. ^c ὁ, ὁ.

κῆσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων
 ἔλαβον τοῦνομα τῷ Ἡρακλέες Αἰγύπτιοι,
 ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτί-
 ων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Αμ-
 φιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλὰ
 μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐσι τῷτο οὕτω ἔ-
 χειν, ἐν δὲ καὶ ^δ τὸδε· ὅτι τε τῷ Ἡρα-
 κλέες τέττε οἱ γονέες ἀμφοτέροισι ἦσαν Αμ-
 φιτρύων καὶ Αλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέ-
 καθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι
 οὐ τε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ
 οὐνόματα φασὶ εἶδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗ-
 τοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχασθαι.
 καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐ-
 νομα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦκιστα ἀλ-
 λά μάλισα ἐμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ
 καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν
 Ἑλλήνων τιwες ναυτίλοι, ὥς ἐλπομαί τε
 καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥς τε τουτέων ἂν καὶ
 μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ ὀνόματα ἐξεπιστά-
 το Αἰγύπτιοι ἢ τῷ Ἡρακλέους. ἀλλὰ τις

^δ ἐν δὲ δὴ καὶ.

p̄iam potui audire. Et sane ejus nomen non Aegyptios a Graecis accepisse, sed Graecos potius ab Aegyptiis, et eos quidem Graecos qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere, cum multa alia mihi indicia sunt id ita se habere; tum vero istud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon et Alcmena, fuerunt olim ab Aegypto oriundi: et quod Aegyptii negant se aut Neptuni aut Dioscurorum nomina nosse: neque hi dei inter ceteros ab illis admissi fuerunt. Quod si nomen daemonis ullius a Graecis mutuati essent, non minime, imo vel maxime istorum memoriam fuissent habituri: si quidem etiam tunc navigationes exercebant, et nonnulli Graecorum navicularii erant, ut credo, et mea fert opinio: ut Aegyptii istorum potius deorum nomina quam Hercules percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Aegyptios

Hercules, et (ut ipsi ajunt) septem et decem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo duodecim dii ex octo diis extiterunt, quorum Herculem unum arbitrantur.

44. Quibus ego de rebus certior fieri annitens, a quibus possem, in Tyrum Phoenices *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis sanctum esse audirem: quod et vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo, majorem in modum splendente per noctem. Veniensque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem congruere cum Graecis, quippe dicentes cum urbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem a Tyro ab ipsis habitata annorum duo millia ac trecentos. Vidi praeterea

ἀρχαῖος ἐστὶ θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλῆ-
ης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἐπλα-
κισχίλια καὶ μύρια ἐς Αμασιν βασιλεύ-
σαντα, ἐπεὶ τε ἐκ τῶν ὀκτῶ θεῶν οἱ
δωδέκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα
νομίζουσι.

μδ'. Καὶ θέλων δὲ τέττων πέρι σαφές
τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἐπλευσα καὶ
ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐ-
τόθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλέος ἁγίου· καὶ ἴδον
πλαστίως κατεσκευασμένον ἄλλοισι τε πολ-
λοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν σῆλαι
δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθη· ἡ δὲ, μαράγ-
δου^α λίθου, λάμπωντος τὰς νύκτας μέγα-
θος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ
θεοῦ, εἰρόμην ὁκόστος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι
τὸ ἱερὸν ἰδρυταί· εὗρον δὲ ὅδὲ τούτους τοῖσι
Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γάρ, ἅμα
Τύρῳ οἰκίζομένη καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἰδρυ-
θῆναι^β. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέ-
ουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν

^α σμαράγδου. ^β ἰδρυθῆναι.

τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἑρακλέους, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον^c ἱρὸν Ἑρακλέους ὑπὸ Φαινίκων ἰδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα καὶ πέντε^d γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐσι ἢ τὸν Ἀμφιρύωνος Ἑρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἰσορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἑρακλέα εἶναι. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἱ διζὰ Ἑράκλεια ἰδρυσάμενοι ἔκτηνται. καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ολυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύοσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι.

μέ. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ, τὸν περὶ τοῦ Ἑρακλέους λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον σέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διί. τὸν δὲ

^c ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον εὖρον, ^d καὶ ταῦτα πέντε.

Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, ubi inveni templum Herculis a Phoenicibus conditum, qui ad investigandam Europam navigantes, Thasum condiderunt: quod vel quinque virorum aetatibus prius fuit, quam Herculis Amphitryonis in Graecia existeret. Haec quidem igitur investigata plane declarant Herculem vetustum deum esse. eoque mihi videntur hi rectissime facere e Graecis, qui duplicia Herculi templa aedificata obtinent; uni quidem, ut immortalis, cognomen Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi, parentantes.

45. Alia quoque multa inconsiderate Graeci loquuntur, quorum et haec inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Aegyptum pervenisset, ab Aegyptiis redimitum, tanquam Jovi immolandum, cum pompa fuisse eductum,

ac illum tantisper se continuisse; sed quum illi ad aram eum consecrarent, ibi ad vim conversum, omnes illos interemisse. Quae quum dicunt Graeci, videntur mihi se et naturae Aegyptiorum et morum ignaros prorsus ostendere. Quippe quibus nullam pecudem fas est immolare, praeter fues, praeterque boves mares, et vitulos (dummodo mundos) et anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus esset, et adhuc (ut ajunt) homo, par esset ad multa millia virorum interimenda? Haec tamen tot quae de his diximus, sint et a diis et ab heroibus in bonam partem accepta.

46. Porro capras et hircos ea de caussa ii quos diximus Aegyptiorum non maectant, quod Pana inter octo deos Mendesii numerant, quos octo ajunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrum et pingunt et sculpunt pic-

τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ
 πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν
 τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι.
 ἔμοι μὲν νυν δοκέσαι τῷτα λέγοντες, τῆς
 Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν
 ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐ-
 δὲ κτήνεα ὅσῃ θύειν ἔστι, χωρὶς ὕων, καὶ
 ἐρσένων βοῶν, καὶ μέσων, ὅσοι ἂν καθαροὶ
 ἔωσι, καὶ χηνέων, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους
 θύοιεν; ἔτι δὲ ἓνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα,
 καὶ ἔτι ἄθροπον (ὥς δὴ Φασι) κῶς φύσιν
 ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ
 μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ
 παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐ-
 μένεια εἴη.

μς'. Ταῖς δὲ δὴ αἰγας καὶ τὰς τράγας
 τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰ-
 ρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτῶ θεῶν λογί-
 ζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτῶ
 θεοὺς τέττας, προτέρους τῶν δωδέκα θεῶν
 Φασὶ γενέσθαι. γράφουσὶ τε δὴ ^c καὶ γλύ-

^c γράφουσὶ δὲ δὴ.

φθοσι οἱ ζωγράφοι, τοῦ Πανὸς τῷγαλμα,
κατάπερ Ἑλληνες^ε, αἰγοπρόσωπον καὶ
τραγοσκελέα· ὅτι τοιῦτον νομίζοντες εἶ-
ναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοις Θεοῖσι.
ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιῦτον γράφουσιν αὐτὸν, οὐ
μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας
τοὺς αἰγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τῆς
ἔρσενας τῶν Θηλεῶν· καὶ τέτων οἱ αἰπό-
λοι τιμὰς μέζοντας ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων
εἰς μάλισα, ὅσις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος
μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῶ τίθεται.
καλέεται δὲ ὁ, τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰ-
γυπτισί, Μένδης. ἐγένετο δι' ἐν τῷ νομῷ
τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τέτο τὸ τέρας· γυναικὶ
τράγος ἐμίσγειο ἀναφανδόν. τέτο ἐς ἐπί-
δειξιν ἀνθρώπων ἀπὶ κέλο.

μζ'. Ἦν δὲ Αἰγύπτιοι μιὰρὸν ἡγνῆται
Θηρίον εἶναι. καὶ τέτο μὲν, ἦν τις φαύση
αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματί-
ησι ἀπ' ὧν ἔβαλε ἑωυτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν ἥ

^ε ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανός, κατάπερ Ἑλληνες,
τῷγαλμα. ε ἀπὼν. ἡ βὰς ἐς τὸν.

tores, quemadmodum Graeci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquam existimantes eum esse talem, sed similem ceteris diis. Qua tamen eum caussa talem pingant, non est mihi relatu jucundum. Verum Mendesii omnes capras venerantur, et acrius capros quam feminas. Et caprarii praecipuo honore afficiuntur, et ex his unus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiae praefecturae luctus ponitur. Vocatur autem et hircus et Pan Aegyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in ostentationem hominum pervenit.

47. Suam autem Aegyptii spurcam belluam esse arbitrantur, unde et si quis istorum eam vel transeundo contigerit, cum ipsis vestimentis demersit se abiens

ad flumen ; et ideo soli omnium subulci, Aegyptii indigenae, nullum in Aegypto ingrediuntur templum : nemoque aut filiam illis nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam ducere : sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues jus Aegyptiis non est, praeterquam Lunae et Baccho : quibus quum per tempus plenilunii sues immolarunt, carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto maestent, de hac re ab Aegyptiis est quidem narratio relata : sed quam mihi notam decorum magis est non referre. Sacrificium autem de suis Lunae hunc in modum fit. Immolata suae, extremam ejus caudam, et lienem, et omentum simul componens, adipe omni qui circa alvum pecudis existat, ea operuit, ac deinde igni adolet : reliquis carnibus plenilunii.

ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἑόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μῆνα πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδουσαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδιδοναί τε οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὥς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μένοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ τοὺς ὥς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὥς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεσυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύοισι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισαμένῳ ἔκ εὐπρεπέσερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἥδε τῶν ὥων τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὶ ἂν θύσῃ, τὴν ἑρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμῶς, καὶ ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τῇ κλίνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ

* ἐκδιδοναί οἱ.

πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι ^b • ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ ἔκ ἂν ἔτι γευσαίαιο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀδινείης βίης, σαιτίνας πλάσαντες ὕς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύσωσι.

μή. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρίης τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάζας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγκῃ ὀρτὴν τῷ Διονίσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν ^c κατὰ ταυτὰ χεδὸν πάντα Ἑλλῆσι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἅλλασφι ἐς ἰξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπασα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες ^d, νεῦον τὸ αἰδοῖον, ἢ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἔον τῷ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἔπονται αἰείδουσιν τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινεῖ μοῦνον τοῦ σώματος, ἐστὶ λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

^b θύσωσι. ^c πλὴν χοίρων. ^d κώμας καὶ γυναῖκες

die vescuntur, quo die sacra fecerint; alio die non amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem victus fictas ex farina fues postquam coxerunt, immolant.

48. Baccho quoque in festi convivali coena porcum pro foribus maestans quisque auferendum praebet ipsi subulco qui illum vendiderat. Reliquum festum Baccho Aegyptii celebrant exceptis choris, fere per omnia eadem Graecis. Sed locophallorum, sunt ab eis excogitatae aliae statuae circiter cubitales nervis mobiles, quas feminae circumferunt per pagos, veretro nutante, quod non multo minus est caetero corpore; et tibia praecunte, quam feminae, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem veretrum habeat majus et solum in corpore agitet, de eo est sacra narratio, quam habent.

49. Jam igitur Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus sacri, sed gnarus fuisse mihi videtur. Siquidem Melampus fuit, qui Graecis Bacchi, et nomen et sacrificium, et pompam phalli interpretatus fuit, non tamen omnem plane rationem complexus aperuit. Verum ii qui post hunc extiterunt sapientes, rem magis explicaverunt. Itaque phallum qui in pompa Bacchi exhibetur Melampus induxit: a quo edocti Graeci faciunt ea quae faciunt. Ego quidem igitur Melampodem virum fuisse sapientem aio, artemque divinandi sibi comparasse: eundemque ab Aegypto accepta cum alia multa Graecis enarrasse, tum vero illa de Baccho pauca in illis mutantem. Neque enim dixerim quae in Aegypto fiunt huic deo, casu congruere cum iis quae in Graecia. nam simili modo ea fuissent Graecis,

μθ'. Ἦδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπης ὁ
 Ἀμυθέωνος τῆς Θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι
 ἀδαῆς, ἀλλ' ἔμπειρος. "Ελλησι γάρ δὴ
 Μελάμπης ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τῷ Διονύ-
 σῃ τό τε ἔθνος^α, καὶ τὴν Θυσίην, καὶ τὴν
 πομπὴν τῷ φαλλῷ· ἀτρεκέως μὲν ἔ-
 πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ
 ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισαὶ μεζόνως ἐξέ-
 φηναν. τὸν δ' ὦν Φαλλὸν τὸν τῷ Διονύ-
 σῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατη-
 γησάμενος^β· καὶ ἀπὸ τῆς μαθόντες ποιέ-
 οσι τὰ ποιέουσιν^γ "Ελληνες. ἐγὼ μὲν νυν
 Φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφόν,
 μαντικὴν τε ἐωϋτῷ συστήσει, καὶ πυθόμε-
 νον ἀπ' Αἰγύπτου, ἀλλὰ τε πολλὰ ἐση-
 γήσασθαι^δ "Ελλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Δι-
 όνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαι. ἔ-
 γάρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰ-
 γύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι
 "Ελλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ᾖ^ε τοῖσι

^α Διονύσει τ' ἔθνος. ^β ἀπηγησάμενος. ^γ ποιῶσι τὰ ποιῶσιν.

^δ ἀπηγήσασθαι. ^ε γὰρ ἦν.

Ἑλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἔσαγμένα [†]. οὐ μὴν οὐδὲ Φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τῷτο, ἢ ἄλλό κου τὶ νόμιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκεῖ μάλισα Μελάμπας τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τῷ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίνην καλεομένην χώραν.

ν'. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν Θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυκθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἔόν. δοκέω δ' ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἰσίδης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων & Θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰείκοτε τὰ οὐνόματά ἐσι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὐ φασι Θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ

[†] ἱσηγμένα. & Νηρηίδων & τῶν ἄλλων.

non autem recens inducta. Neque tamen dicam Aegyptios a Graecis fuisse mutatos aut hoc aut aliud quippiam ad ritus pertinens. Videtur autem mihi Melampus quae ad Bacchum pertinent audisse ex Cadmo Tyrio et illis qui cum eo e Phoenice venerunt in terram nunc Boeotiam appellatam.

50. Ac omnia fere deorum nomina ex Aegypto in Graeciam venerunt. Nam ex barbaris venisse sciscitatus ita esse comperio. Reor igitur ex Aegypto praecipue venisse. Nam praeter Neptuni, et Castorum, quemadmodum a me superius dictum est, et Junonis, et Vestae, et Themidis, et Gratiarum, et Nercidum, nomina aliorum deorum fuerunt perpetuo Aegyptiis in regione. Dico autem quae ipsi dicunt Aegyptii. Quorum vero deorum negant se noscere nomina, isti viden-

tur mihi a Pelasgis fuisse nominati, praeter Neptunum; hunc quippe Deum ab Afris audierunt. Etenim Neptuni ab initio nulli obtinuerunt nomen, nisi Afri, qui semper hunc deum in honore habent. Sed heroas Aegyptii nullo cultu profequuntur.

51. Hos itaque ritus et alios praeterea quos ego referam, Graeci sunt ab Aegyptiis mutuati. Sed ut Mercurii statuas facerent rectis cum veretris, non ab Aegyptiis, sed a Pelasgis didicerunt, primi quidem ex omnibus Graecis Athenienses nati, et ab his alii. Nam Atheniensibus jam ea tempestate inter Graecos descriptis contiguas domos in ea regione Pelasgi habuerunt, unde etiam pro Graecis inceperunt existimari. Hoc quod dico, quisquis Cabirorum sacra initiatus est, quae Samothraces peragunt a Pelasgis ac-

μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμοὶ ἢ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνομα ἔκتهνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τῷτον αἰεί. νομίζουσι δὲ ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι ἔδέν.

να'. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις, τὰ ἐγὼ Φράσω, "Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τῷ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδῶια ποιεῦντες, ἐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Αθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τῶτων ὧ' ἄλλοι. Αθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα ἰ ἐς Ἑλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομιεῖσθαι. ὅσις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες ἢ παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὧν ἡρ οἶδε τὸ λέ-

ἢ ὕδαμῃ. ἰ γὰρ δὴ τηνικαῦτα. κ λαβόντες.

γω ^α. τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἶκεον πρό-
 τερον Πελασγοὶ οὗτοι, οἳ περ ^β Ἀθηναί-
 οισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων
 Σαμοθρηϊκὲς τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι.
 ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τῷ
 Ἑρμῇ, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ
 Πελασγῶν μαθόντες, ἐποίησαντο. οἱ δὲ
 Πελασγοὶ ἱρὸν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔ-
 λεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστη-
 ρίοισι δεδήλωται.

νβ'. Εἴθυσον δὲ πάντα ^γ πρότερον οἱ Πε-
 λασγοὶ Θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δω-
 δώνῃ οἶδα ἀκέσας· ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὐ-
 νομα ἐποιεῦντο ὑδενὶ αὐτέων· ὃ γὰρ ἀκη-
 κόεσάν κω. Θεὸς δὲ προσωνόμασάν σφεας
 ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ
 πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον.
 ἐπεὶ τε δὲ χρόνου πολλῷ διεξεληθόντος ^δ,
 ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ
 ἐνόμαλα τῶν Θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου
 δὲ ὑστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρό-

^α οἶδε τὰ λίγω. ^β ταῖπερ. ^γ εἴθυσον δὲ καὶ πάντα. ^δ ἐπὶ τοῖς δὲ
 χρόνῳ πολλῷ διελεθόντος.

cepta, novit. Nam Samothraciam prius incolebant hi Pelasgi, qui cum Atheniensibus habitaverunt, et ab illis orgia Samothraces accipiunt. Itaque primi e Graecis Athenienses a Pelasgis edocti, statuas Mercurii ut erecta pudenda haberent fecerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciae mysteriis declaratus est.

52. Isti Pelasgi antea diis vota facientes omnia immolabant, quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi; nulli autem eorum cognomen neque nomen imponebant, quippe non audierant uspiam. Deos autem cognominaverunt eos ob id quod cum ornatu posuerint omnes res atque omnes distributiones. Multo deinde progressu temporis quum aliorum deorum nomina resciverunt ex Aegypto digressa, post multo nomen Bacchi intellexerunt. Itemque aliquanto post de no-

minibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum ex eis quae apud Graecos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonam, nunquid nomina quae a barbaris advenirent adsciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, et ea deinceps ab Pelasgis Graeci exceperunt.

53. Unde autem unusquisque deorum extiterit, an vero cuncti semper fuerint, aut qua specie, ignorarunt usque prius et heri, ut vere dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis, et non amplius, annis ante me opinor extitisse) illi fuere qui Graecis theogoniam fecerunt, deisque et cognomina dederunt honoresque et artificia separaverunt, et figuras eorum designaverunt. Quibus vi-

θον ἐχρηστηρίζοντο περὶ τῶν ὀνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τῷτο νενόμισο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τὸν χρόνον τῷτον μῦθον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηρίζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ ὀνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπο μὲν δὴ τέττε τῷ χρόνῳ ἔθυσον, τοῖσι ὀνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

ινγ'. Ενθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δι' αἰεὶ ἢ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοι τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάλο μέχρι οὗ πρὶν τε καὶ ἢ χθές, ὥς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ ἔπλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆ-
εἰδέντες. εἴθε γο. ἢ αἰεὶ. ἢ ἔπλεον τε καὶ.

ναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενα
 τέτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί
 γε δοκέειν^α, ἐγένοντο τέτων. καὶ τὰ μὲν
 πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ
 δὲ ὕστερα^β, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον
 ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

νδ'. Χρησίων δὲ πέρι τῆς τε Ἑλλη-
 σι^γ καὶ τῆς ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγυπῆιοι λόγον
 λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱεεὶς τοῦ Θηβαίου
 Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρήϊας ἐκ Θηβαίων
 ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐ-
 τέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν
 δὲ, ἐς τῆς Ἑλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυ-
 ναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσαμένας τὰς μανηΐας
 πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρο-
 μένους δὲ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστά-
 μενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτη-
 σιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυ-
 ναῖκων τετέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας ὃ
 δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦ-
 τα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

^α ἐμοὶ δοκέειν. ^β τὰ δὲ ὕστερον. ^γ πέρι τῶν τε ἐν Ἑλλάδι.

ris qui poëtae feruntur extitisse priores, posteriores ut ego opinor illis fuerunt. Et prima quidem illa Dodonides sacerdotes memorant: posteriora autem ad Hesiodum et Homerum spectantia, ego refero.

5 4. At de oraculis sive illo, quod habent Graeci, sive illo quod in Africa est, talia Aegyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Jovis Thebaeensis duas feminas, quae essent sacerdotes, Thebis & Phoenicibus fuisse abductas: et se audisse harum unam in Africam fuisse venundatam, alteram in Graecos: atque has feminas esse quae primae apud dictas gentes oracula constituissent. Percontantique mihi unde id commemorarent tanquam sic plane compertum habentes, ad haec responderunt, majorem in modum se instituisse vestigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuisse, sed postea haec quae dicebant de eis audisse.

55. Haec quidem igitur Thebis e sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonaeorum haec ajunt: Geminas Thebis Aegyptiis columbas evolantes, utramque nigram, unam quidem in Africam venisse, alteram ad ipsos: quae fago insidens humana voce eloquuta sit, fatum esse, ut eo loci Jovis oraculum condatur: et ipsos interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id fieri divinitus, et inde se ita fecisse: eam vero quae ad Afros abisset columbam, dicunt jussisse illos Ammonis oraculum condere; quod et ipsum Jovis est. Ita referebant Dodonaeorum sacerdotes, quarum vetustissimae nomen erat Promeneae: proximae, Timaretae: minimae natu, Nicandrae; et his consentiebant reliqui Dodonaei, qui circa templum in usu erant.

56. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phoenices eduxerunt feminas

νέ'. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσιν ἱρέων ἤκουον. τάδε δὲ ^α Δωδωναίων Φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτομένας ^β, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάσασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὥς χρεῶν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὰς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλούμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τέττα ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγῃσι Ἀμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τὰς Λίβυας ποιεῖν· ἐστὶ δὲ καὶ τέττο Διὸς. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυιάτῃ ἔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ ταύτην ^γ, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι ^δ Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

νς'. Εγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθῶς οἱ Φοῖνικες ἐξήγα-

^α τὰ δὲ. ^β ἀναπλάμιντας. ^γ μετ' αὐτὴν. ^δ καὶ ἄλλοι.

γον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέ-
ων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀ-
πέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἢ γυνὴ αὕτη τῆς
νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης κα-
λευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς
Θεσπρωίᾱς. ἔπειτα δαλεύσασα αὐτόθι, ἰδρύ-
σασθαι ὑπὸ Φηγῶ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν·
ὥσπερ ἦν οἶκος, ἀμφιπολεύσαν· ἐν Θή-
ρῃσι ἱρόν Διὸς, ἐνθαδ' ἀπίκητο· ἐνθαῦτα
μνήμην αὐτῇ ἔχειν. ἐκ δὲ τῆς, χρηστή-
ριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν
Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν
ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοι-
νίκων ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπρήθη.

νζ'. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι
πρὸς Δαδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες,
διότι βάρεαροι ἦσαν· ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως
ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πε-
λειάδα ἀνθρωπινήν ὃ φωνῇ αὐδάσασθαι λέ-
γουσι, ἐπεὶ τε τὰ συνετά σφι ἡῦδα ἢ γυνή·
ἔως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος τρό-

• ἦν οἶκος, ἀμφιπολεύσαν. ἐνθα ἀπίκητο. ὃ ἀνθρωπινή.

facras, et earum alteram ut in Africam, alteram ut in Graeciam exportarentur, vendiderunt: videtur mihi ista ipsa femina venundata esse in Thesprotos nunc dictae Graeciae, antea vero Pelasgiae vocatae; deinde ancillans ibidem, condidisse sub fago ibi nata fanum Jovis; ut erat probabile, solitam Thebis tueri Jovis templum, unde processit, ideo memoriam illic ejus habere: atque hinc oraculum ab ea fuit institutum; et post linguam Graecam apprehensam, dixisse, sororem suam in Africa ab eisdem Phoenicibus (ut ipsa fuisset) venundatam.

57. Quod autem mulieres a Dodonaëis columbae vocatae sunt, ob id mihi videtur factum, quia barbarae essent; simile quid avibus sonare ipsis videbatur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam ajunt, postquam quae ipsi intelligerent, mulier loquebatur;

tamdiu volucris modo sonare visa, quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? nigram autem columbam esse dicentes, Aegyptiam feminam significant.

58. Suntque similia inter se oracula, et illud apud Thebas Aegyptias, et hoc apud Dodonam. estque divinandi per sacerdotes ratio ex Aegypto oriunda. Ipsi certe Aegyptii extiterunt principes conventuum sacrorum et pomparum et adductionum, et ab eis Graeci didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet ab multo quodam tempore factitata, Graecanica vero recenter facta sunt.

59. Nec vero semel quotannis conventum publicum celebrant Aegyptii, sed frequentes illos, praecipue quidem ac studiosissime ad urbem Bubaston, in honorem Dianae; secundo loco ad urbem Busuin

πον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέω τρόπῳ ἂν πε-
λειάς γε ἀνθρωπινή^α Φωνῇ φθέγγατο;
μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα,
σημαίνουνσι ὅτι Αἴγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν.

νῆ. Ἡ δὲ μανιή^η ἢ τε ἐν Θήβησι τῇσι
Αἴγυπτίησι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλή-
σια ἀλλήλησι τυγχάνουσι εἶσαι. ἔστι δὲ
καὶ τῶν ἱρέων^β ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου
ἀπιγμένη· πανηγύρεις^γ δὲ ἄρα καὶ πομ-
πὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων
Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ
τέτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ
μοι τέτθ, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ
πολλῷ τευ χρόνῳ ποιούμεναι, αἱ δὲ Ἑλ-
ληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

νθ'. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ ἁ-
παξ τῷ ἐνιαυτῷ, πανηγύρις^δ δὲ συχνάς·
μάλισα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βέβασον^ε
πόλιν, τῇ Αρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν
πόλιν τῇ Ἰσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει

^α ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνη. ^β ἱρέων. ^γ πανηγύριος. ^δ πανηγύριος.

^ε Βέβασιν.

ἐςὶ μέγιστον Ἰσιος ἱρόν· ἰδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα· Ἰσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δὲ, ἐς Σάιν πόλιν τῇ Αθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βυτῶν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἀρεῖ.

ξ'. Ες μὲν νυν Βούβασον πόλιν ἔπεαν ^ε κομίζονται, ποιεῦσι τοιαῦτα ^ε. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάσῃ βάρι. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναικες καὶ ἄνδρες αἰεῖδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἔπεαν δὲ πλέοντες κατὰ τινὰ πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχερίμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιαῦτα ^h. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῖσι ⁱ τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖ-

^ε Βούβασιν ἱππῶν. ^ε ταῦτα. ^h ταῦτα. ⁱ ποιεῖσι.

in honorem Isidis. In hac enim urbe maximum est templum Isidis, ipsa autem urbs in medio Delta Aegypti sita. Est autem Isis quae Graeca lingua dicitur Δημήτηρ, *Ceres*. Tertio celebrant conventus publicos ad urbem Sain, in honorem Minervae; quarto ad Heliopolin, in honorem Solis; quinto ad urbem Buton, in honorem Latonae; sexto ad urbem Pappremis, in honorem Martis.

60. Ceterum quum se conferunt in urbem Bubaston, haec faciunt: Navigant viri pariter et mulieres, magnaue est in unaquaque navi utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes strepunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteraeque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque aliam urbem perveniunt navigando, talia agunt. Appulsa ad terram navi, mulierum aliae ea quae dixi faciunt, aliae compellantes ejus urbis femi-

nas, ingerunt probra, aliae saltant, aliae erectae attrahunt vestem. Talia in singulis civitatibus ad flumen positae agunt. Quum ad urbem Bubastum perventum est, festum celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini ex vite absumitur quam in reliquo universi anni tempore. Commeant illuc (ut indigenae ajunt) virorum ac mulierum, praeter pueros, etiam ad septingenta millia. Atque haec quidem illic fiunt.

61. At in urbe Busiri quomodo festum Ifidi agant, superius a me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cuncti et cunctae, multa sane hominum decem millia: quem autem verberent, non est mihi fas dicere. Sed quotquot Cares Aegyptum incolunt, hi vero tanto plus in talibus faciendis excellunt, ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Aegyptios.

κας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραπολαμίνην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβασον, ἑορτάζουσι ^α μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμούται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπανι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοιπῷ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐσι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεέται.

ζα'. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἰσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπλονται μὲν γὰρ ^β δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ ^γ τύπλονται, ὃ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τέτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπλονται μαχαίρησι· καὶ τέτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπλιοι.

^α Βούβασιν ὀρτάζουσι. ^β τύπλονται γάρ. ^γ τῷ δὲ.

ξβ'. Ες Σάϊν δὲ πόλιν ἔπεα^δν συλλεχ-
 θέωσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τινι νυκτὶ^δ, λύχ-
 να καίεσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ
 δώματα κύκλω. τὰ δὲ λύχνα, ἔσι ἐμβά-
 φια ἔμπλεα ἀλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ
 ἔπεσι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τῷτο καί-
 εται παννύχιον. καὶ τῇ ὀρθῇ ἔνομα κέεται
 λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰ-
 γυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, Φυ-
 λάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι
 καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ ἔτω ἕκ ἐν
 Σάϊ μὲνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν
 Αἴγυπτον. ὅτεν δὲ ἔνεκα φῶς ἔλαχε καὶ
 τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔσι ἱρὸς περὶ αὐτῷ λό-
 γος λεγόμενος.

ξγ'. Ες δὲ Ἡλίε πόλιν^ε καὶ Βετῶν
 θυσίας μὲνας ἐπιτελέεσι φοιτέοντες. ἐν δὲ
 Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ
 τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὖ τ' ἂν δὴ γίνηται^ε
 καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν

^δ συλλεχθεῖσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ. ^ε Ἡλίου τε πόλιν,
 ἱερήν. εὖ τ' ἂν δὴ γίνηται.

62. Ubi vero in Sain urbem sacrificatum noctu convenerunt, sub dio circum domos universi frequentes lucernas accendunt, vascula scilicet sale et oleo plena; in superficie adest ipsum ellychnium, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conventum quicumque Aegyptiorum non ierint, observantes sacrificii noctem, et ipsi universi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernae non in Sai modo, sed etiam per universam Aegyptum. Qua vero gratia nox haec lumen et honorem sortita sit, de eo sacer sermo commemoratur.

63. Ad Heliopolin et ad Butun qui veniunt, tantum sacrificant. In Papremi vero, quemadmodum alibi, et sacrificia et res divinas peragunt. Sed quando sol fit declivis, pauci sacerdotes circa simu-

lacrum operati sunt: plures eorum tenentes ligneas clavas stant in ingressu templi; alii plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum in parvo ligneo facello deaurato exportant pridie in aliud sacrum habitaculum, paucis illis qui ministerio simulacri relictī sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur facellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ii qui in anteforibus stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensores. Hīc vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita contudentium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etsi Aegyptii quemquam mori negant.

64. Ajunt autem indigenae conven-

ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ξύλων ἢ κορύνας ἔχοντες, ἐσᾶσι τῷ ἱρῷ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἐσᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὼν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὲ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷ ἄγαλμα λελειμμένοι ἔλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηὸν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἔωσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἐξεῶτες, ἐσιέναι. οἱ δὲ εὐχολιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παῖξι αὐτὰς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερῇ γίνεται. κεφαλὰς τε συναράσσονται. καὶ, ὥς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. ἢ μέντοι γε οἱ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν ὁδένα.

ξδ'. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τῆδε

* αὐτίων, ἰκ ξύλων.

νομίσαι Φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ
 ἱρῷ τέτρω, τῷ Ἀρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν
 Ἀρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἔλθεῖν ἔξαν-
 δρωμένον ^a, ἐθέλοντα τῇ ματρὶ συμμῖζαι,
 καὶ τὴς προπόλως ^b τῆς ματρὸς, οἷα οὐκ
 ὁπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν
 παρίεναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δὲ ἔξ ἄλ-
 λης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπου, τὴς τε
 προπόλως τρηχέως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν
 παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἀρεῖ
 ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρτῇ νενομικέ-
 ναι Φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναῖξιν ἐν
 ἱροῖσι, μηδὲ αἰούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ
 ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκευσαν-
 τες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄν-
 θρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων,
 μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν
 ἀνισάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν,
 νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περ τὰ
 ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτή-
 νεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένηα ὀχευόμενα

^a Haec duo verba ἔλθῶν ἔξανδρωμένον non existant in MS. nisi
 in margine. ^b προσπόλως bis.

tum hunc inde institutum: Templum id incolere matrem Martis, et Martem nutrimentis depulsum, venisse viriliter impulsus eo proposito, ut coiret cum matre: quem maternos ministros, ut qui eum antea non viderant, non per negligentiam sinere ingredi, sed abigere; hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos tutores aspere mulcare, et ad matrem fuisse ingressum. Et ab ea re hanc verberationem ajunt solennem fuisse Marti die festo, et institutum, ne in templo cum feminis coiretur, neve illoti a Venere templa adirent. Hi sunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam ceteri fere omnes mortales, praeter Aegyptios ac Graecos, coeunt in templis: et ab uxoribus surgentes, illoti introeunt templum, putantes hominem esse ut ceteras animantes. Etenim videre et pecudes alias et volu-

crum turbas coeuntes in deorum templis atque in fanis; quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas. Et hi quidem talia praetexentes faciunt, quae mihi non probantur.

65. Aegyptii porro cum in aliis ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Aegyptus, quum sit Africae finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quae vero illic sunt, eae omnes pro sacris habentur, partim alumnae ipsorum hominum, partim non. Quae autem causa pro sacris habentur, si dixerò, ad res divinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare devito; quarumque quicquid dixi delibando, id necessitate coactus dixi. Consuetudo quae de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curam et viri et feminae Aegyptiorum susceperunt; in quo honore filius patri succedit. His bestiis singuli

ἐν τέ τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι
τεμένεσι ^ς. εἰ ὦν ἦν τῷ θεῷ τῆτο μὴ φί-
λον, ἔκ ἂν ὕδὲ τὰ κτήνεα ποίειεν. οὗτοι
μέν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ^δ ἔμοι
γε ἔκ ἀρεσά.

ξέ Αἰγύπτιοι δὲ θρησκευοῦσι περισσῶς
τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρά, καὶ δὴ καὶ τὰδε.
ἔσσα δὲ Αἴγυπιος ὄμμερος τῇ Λιβύῃ, ἔ μά-
λα θηριώδης ἐσί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαν-
τα ἱρά νενόμισαι· καὶ τὰ μὲν, σύντροφα
αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὐ· τῶν
δὲ εἵνεκεν ^ς ἀνείται τὰ ἱρά, εἰ λέγοιμι,
καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγ-
ματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέε-
σθαι· τὰ δὲ καὶ εἶρηκα αὐτῶν ἐπιφάυσας,
ἀνάγκη ^ς καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος
δὲ ἐσι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελε-
δωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐ-
κάζων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι τῶν Αἰγυ-
πτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκται
τὴν τιμὴν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι

^ς τεμένεοις. ^δ τοιαῦτα ποιεῦντες, ἐπιλέγουσι. ^ς εἵνεκα. ^ς ἀναγκαίη.

εὐχὰς τάσδ' ἐσφι ἀποτελέεσι· εὐχόμενοι
 τῷ θεῷ τῷ ἂν ἢ τὸ θηρίον, ξυρῶντες τῶν
 παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμι-
 συ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶ-
 σι σαθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ
 δ' ἂν ἐλκύσῃ, τῷτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θη-
 ρίων διδοῖ. ἢ δ' ἀντ' αὐτῷ τὰ μινυσα ἰχ-
 θῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοις. τροφὴ
 μὲν δὴ αὐτοῖσι ταιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ
 δ' ἅντις τῶν θηρίων τέτων ἀποκτείνῃ, ἦν
 μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημία· ἦν δὲ ἀέκων,
 ἀποτίνει^α ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάζων-
 ται. ὅς δ' ἂν ἴδῃ ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἦν
 τε ἐκὼν, ἦν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

ξς'. Πολλῶν δὲ ἐόντων^β ὁμοτρόφων
 τοῖσι ἀνθρώποις θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι
 πλέω ἐγίνητο, εἰ μὴ κατελάμβανε τὰς αἰ-
 ελάρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλειαι,
 ἔκ' ἐτι φοιτέεσι παρὰ τὰς ἔρσενας. οἱ δὲ, δι-
 ζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, ἔκ' ἔχουσι. πρὸς
 ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες

^α ἀποτίναν. ^β δὲ ὄντων.

qui in urbibus sunt, vota persolvunt, hunc in modum: Supplices illi deo cuius illa bestia est, derasis liberorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines in lance ad argentum; quod traxerit, id tradunt curatrici bestiarum. Illa pro hoc concisos pisces praebet bestiis escam. talis enim cibus illis praebetur. Quarum siquam quis necaverit, si volens, morte mulctatur: si invitus, plectitur ea mulcta quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibi aut accipitrem necaverit, si volens si invitus, necessario morte afficitur.

66. Quum autem multae bestiae una cum hominibus victitent, multo tamen plures essent, nisi hoc accideret felibus. Feles postquam sunt enixae, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: ergo contra id talia comminiscuntur. Raptos

et subductos earum fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illae fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demum ad mares se conferunt. Felem incendio orto divina res occupat. nam Aegyptii, per intervallo dispositi ignem extinguere negligentes custodias felium agunt. At illae aut intercurrento, aut transiliendo ipsos homines in ignem infiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptii. Quibuscunque autem in domibus felis sine manu hominum oppetit mortem, earum habitatores cuncti sola supercilia radunt: totum autem corpus et caput, in quorum domibus *moritur* canis.

67. Abducuntur autem feles mor-

ἀπὸ τῶν θηλεῶν, καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι κτείναντες μέντοι, οὐ δατέονται ^a. αἱ δὲ, σφρισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέσαι, ἔτω δὴ ἀπικνεόνται παρὰ τῆς ἔρσεως. Φιλότεκνον δὲ τὸ ^b θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τῆς αἰέλης ^c. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διασάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰέλων ^c, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καίόμενον· οἱ δὲ αἰέλεροι, διαδύοντες, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα ^d, πένθεα μεγάλη τῆς Αἰγυπτίως καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοις δι' ἃν οἰκίοις αἰέλερος ^e ἀποθάνῃ ἀπὸ τῆς αὐτομάτης, οἱ ἐνρικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μένας· παρ' ὁτέοις δι' ἃν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν.

ΞΖ'. Απάγονται δὲ οἱ αἰέλεροι ἀποθα-

^a παύσασθαι. ^b φιλότεκνον γὰρ τὸ. ^c αἰέλερος et αἰέλων et semper tum ante, tum post. ^d ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τῶν δὲ γινόμενων. ^e ὁτίησι δ' ἂν οἰκίησι αἰέλερος.

νόητες ἐς ἱρὰς σέγας, ἔνθα θάπτονται τα-
ρχευθέντες ἐν Βυβιάσι πόλι. τὰς δὲ κύνας
ἐν τῇ ἐωϋτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἰ-
ρήσι θήκησι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ
ἵχνευται θάπτονται. τὰς δὲ μυχαλὰς καὶ
τὰς ἱρηκὰς ἀπάγουσι ἐς Βυβίαν πόλιν. τὰς
δὲ ἱβίς ἐς Ἑρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους
ἐόσας σπανίας, καὶ τὰς ἴ λύκας, οὐ πολλῶν
τέω ἐόντας ἀλωπέκων μέζοντας, αὐτὰς θά-
πτουσι τῇ ἂν εὐρεθέωσι κείμενοι.

ξή'. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοι-
ήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας
ἐοθίει ὑδέν· ἐὼν δὲ τετράπην, χερσαῖον καὶ
λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὡὰ ἐν γῇ,
καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας δια-
τρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν
τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ
ὑδωρ τῆς αἰθρίας β καὶ τῆς δρόσου. πάντων
δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τῷτο ἐξ ἐλα-
χίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡὰ,

ἑ Βουτῶν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἱβίς καὶ τὰς. β τῆς το-
αἰθρίας.

tuæ ad sacra tecta, ubi salitæ sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes feminas in sua quisque urbe tumulant, sacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminae, ichneutæ vestigatores sepeliuntur. Nam mygalas, et accipitres in urbem Butum asportant, ibides vero Hermopolin; urfas autem, quæ raræ sunt, et lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci sepeliunt ubi jacentes inveniuntur,

68. At crocodilis inest talis natura: Quatuor mensibus maxime hybernis nihil omnino edit: et quum sit quadrupes, tamen terrestre et paludosum est. Nam ova parit in terra, excluditque: et plerumque diei in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua subdivo sereno et rore. Ex omnibus quæ novimus animalibus, hoc maximum existit ex minimo. siquidem ova quod

attinet, gignit haud multo majora anseribus, et proportionē ovi fetus excluditur : at crescens, ad septendecim et amplius cubitos pervenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportionē corporis, et prominentes, cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem maxillam non movet, sed etiam solum ex animalibus superiorem inferiori admovet. Ungues quoque robustos habet, pellemque squamatam circa tergum infractam. Inter aquas caecus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirudinibus refertum. Quumque eum ceterae volucres ac bestiae fugiant, solus trochilus pacem cum eo agit, utpote a quo percipiat utilitatem. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiavit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in ejus os trochilus penetrans, deglutit illas sanguifugas. Qua

χηνέων ἔ πολλῶ μέζονα ^α τίκτει· καὶ ὁ
 νεοσσὸς κατὰ λόγον τῷ ὥς γίνεται· αὐ-
 ξανόμενος δὲ, γινέται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πη-
 χεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς
 μὲν, ὕος· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιό-
 δοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσ-
 σαν δὲ μῆνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν
 κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τῷ μῆνον θη-
 ρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω·
 ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτερὰς, καὶ δέρμα λε-
 πιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τῷ νώτῳ. τυφλὸν
 δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέσασθαι.
 ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δίαίαν ποιούμενον, τὸ
 σῶμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν μεσὸν βδελλέων.
 τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει
 μιν· ὁ δὲ τροχιῖλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε
 ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτῷ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν
 γῆν ἐκβῇ ἐκ τῷ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ
 ἔπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ τῷ ὥς ἐπίπαν
 ποίειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνθαῦτα ὁ τρο-
 χιλος ἐσδύνων ἐς τὸ σῶμα αὐτοῦ, κατα-
^α μίση.

πίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος ^b ἤδεται, καὶ οὐδὲν σίνειαι τὸν τροχίλον.

ξθ'. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροὶ εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' ^γ ἄλλ' ἅτε πολεμίους περιέπσσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγνῆλαι αὐτοὺς εἶναι ἱρῶς. ἐκ πάντων δὲ ἓνα ἐκάτεροι τρέφουσι ^c κροκόδειλον, δεδι-
δαγμένον εἶναι χειροῦθεα· ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὦτα ἐν-
θέντες ^d, καὶ ἀμφιδέας περὶ τῆς ἐμπροσθίας πόδας, καὶ σιτία ἀπότακτα διδόντες, καὶ ἱ-
ρήϊα, καὶ περιέποντες ὥς κάλλιφα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες ^e, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ελεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐοδίσσι αὐτῆς, ἐκ ἡγεό-
μενοι ἱρῶς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδει-
λοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδη ταῖ-
σι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοις τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασίῃσι.

^b ὠφελεύμενος. ^c ἐκτρέφουσι. ^d ἐσθέντες. ^e ταριχεύοντες.

utilitate delectatus, nihil omnino trochilum laedit.

69. Quibusdam sane Aegyptiorum crocodili facti sunt, quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodum esse eos existimant qui circa Thebas et Moerios stagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus inaures, nempe lapillos fusiles aureosque, et primores pedes catenulis aut annulis cingentes; cibaria quoque statuta ac sacrificia praeberentes, et curantes ut quam pulcherrime vivant; at ubi mortem obierunt, condientes sacris in loculis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, sed champfae: verum Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, ipsorum formam comparantes.

70. Hos capiendi quum sint multa et omnimoda genera, hoc, quod maxime mihi dignum relatu videtur, scribo. Ubi tergum suillum ad illecebras hamo circumdederit, permittit in medium flumen, ipse in labro fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, versus illam tendit, nactusque tergum devorat. Illi vero trahunt. Et posteaquam in terram attractus est, ante omnia ejus oculos venator coeno opplet. Hoc acto, cetera facile sane comprehenditur; sin, cum labore.

71. Fluviatiles vero equi in plaga Papiemitana sacri sunt, in cetera Aegypto non sacri; talem speciem naturamque habentes. Quadrupes est, bifidis pedibus, ungulis bovinis, simo naso, equina juba, exertos dentes ostentans, equina cauda et

οὔ. Αγραὶ δὲ σφῶν πολλὰ κατεσῆασι,
 καὶ παντοῖαι. ἢ οἱ ὦν ἐμοὶ δοκέει ^α ἀξιω-
 τάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω·
 ἔπεα νῶτον υἱὸς ^β δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον,
 μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ
 ἐπὶ τῷ χεῖλεος τῷ ποταμῷ ἔχων δέλφα-
 κα ζῶν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ
 τῆς Φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν
 φωνήν· ἐνλυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καλαπίνει. οἱ
 δὲ ἔλκῃσι· ἔπεα δὲ ἐξελκυσθῆ ἐς γῆν, πρῶ-
 τον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς ^γ πηλῶ κατ'
 ὦν ἔπλασε αὐτῷ τὰς ὀφθαλμούς. τῷτο δὲ
 ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χει-
 ρῶται· μὴ ποιήσας δὲ τῷτο, σὺν πόνῳ.

οα'. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν
 τῷ Παπρημίτῃ ^δ ἱροὶ εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλ-
 λοισι Αἰγυπτίοισι ἔκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέ-
 χονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐσι, δί-
 χηλον· ὅπλαι βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον
 ἵππε, χαυλιόδοντας φαῖνον· ἔρην ἵππου,
 καὶ Φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βῆς ὁ μέγιστος,

^α ἴμοι γε δοκέει. ^β υἱός. ^γ θηρευτὴρ. ^δ Παπρημίτη.

τὸ δέριμα δι' αὐτῷ οὕτω δὴ τι παχύ ἐσι,
ὥς αὖθ' γενομένων, ξυστὰ ποιέεσθαι ἁκόν-
τια ἐξ αὐτῷ.

οἷ'. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ πο-
ταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγνῆται εἶναι. νομίζουσι
δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν καλούμενον λε-
πίδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἑλχελυν. ἱρὸς
δὲ τέττυς εἶναι τῷ Νείλῳ φασί· καὶ τῶν
ὀρνίθων τῆς χηναλώπεκας.

ογ'. Ἐσι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὐ-
νομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ
ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ
σφι, δι' ἐτέων (ὥς Ἡλυσπολιταὶ λέγουσι)
πεντακοσίων. φοιτᾷν β' δὲ τότε φασί ἐπε-
άν οἱ ἀποθάνῃ ὁ παλῆρ. ἔσι δὲ ἐν τῇ γρα-
φῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν
αὐτῷ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐ-
ρυθρά. ἐς τὰ μάλισα αἰετῷ περιήγησιν
ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέ-
γουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ
λέγοντες. ἐξ Αἰθιοπίας ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν

ἁ ποιέειν. β' τῶν γ' φοιτῶν.

voce, magnitudine maximi tauri, tam crasso corio ut ex eo arefacto fiant jacula rasa.

72. Gignuntur praeterea in fluvio Iutrae quos sacratos esse arbitrantur. Arbitrantur etiam sacrum esse ex omnibus piscibus qui vocatur squamosus, atque etiam anguillam. Hos pisces ajunt sacros Nili esse: ex volucris vero vulpanseris.

73. Est et alia volucris sacra, nomine phoenix, quam equidem non vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos com meat, quingentis (ut ajunt Heliopolitani) annis, et tunc demum quum pater ei decessit. Is si picturae assimilis est, talis tantusque est: Pennae coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilae. Eum ajunt, quod mihi non fit verisimile, hoc excogitare: Ex Arabia profici-

ſcentem in templum Solis geſtare patrem; quem myrrha obvolvitur, et in Solis templo humare. ſic autem geſtare: primum myrrhacovum fingere quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc ſatis expertum, ita demum ovum excavare, atque in illud parentem ponere: et qua parte ovi exinaniti patrem intulit, eam partem alia myrrha farcire: et quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtruſto rurfus foramine, bajulare illud verſus Aegyptum in templum Solis. Haec facere hanc avem commemorant.

74. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis praediti cornibus, e ſummo capite enatis: quos deſunctos in Jovis aede ſepeliunt. huic enim deo ſacros illos eſſe praedicant.

75. Eſt autem Arabiae locus, ad Butun urbem fere poſitus: ad quem lo-

τῷ Ἡλίῳ κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρῃ
 ἐμπλάσσειν, καὶ θάψειν ἐν τῷ Ἡλίῳ τῷ
 ἱρῷ. κομίζειν δὲ ἔτῳ· πρῶτον, τῆς σμύρ-
 νης ὡς πλάσσειν ὅσον τε δυνατὸς εἶναι φέ-
 ρειν^α. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα.
 ἔπειτ' ἀποπειρηθῇ, ἔτῳ δὲ κοιλήναντα
 τὸ ὦν, τὸν πατέρα εἰς αὐτὸ ἐντιθέναι.
 σμύρῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τῷτο, καθότι
 τῷ ὡς ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐσ-
 κειμέν^β δὲ τῷ πατρὸς, γίνεσθαι τῷτο
 βάρος. ἐμπλάσσειν δὲ, κομίζειν μιν ἐπ'^γ
 Αἰγύπτῳ εἰς τῷ Ἡλίῳ τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν
 τοῦτον τὸν ὅρνον λέγουσι ποιεῖν.

οδ'. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀν-
 θρώπων οὐδαμῶς^α δηλήμονες· οἱ μεγάθεϊ
 εἶντες μικροὶ, δύο κέρα φορέουσι, πεφυκό-
 τα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τῆς ἀποθανόν-
 τας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Διός. τούτου
 γάρ σφας τῷ θεῷ φασὶ εἶναι ἱερός.

οέ'. Εἰς δὲ χώρος τῆς Αἰγύπτου κατὰ
 Βατῶν πόλιν μάλιστα κη κείμενος· καὶ εἰς

^α ὅσον δυνατὸς εἶναι φέρειν. ^β ἐγκειμένον. ^γ κομίζαν ἐπ'. ^δ ὡδαμῶς.

τὸ το χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν ὀφίων^ε. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὅσα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλων, καὶ ὑποδέεστροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν τῷ αἰ^β ἀκάνθαι κατακεχύχαι, τοιούδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὕδρων χεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπλει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφεις ἐκ τῆς Αραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἴβας τὰς ὀρνίθας ἀπανίώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας, ὃ παριέναι τὰς ὄφεις, ἀλλὰ κατακλείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τούτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Αράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογεῖται δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὀρνίθας ταύτας.

οσ'. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος^η τὸδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γα-

^ε πρὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ^ε ἴβι. ^β ἐν δ' αἰ. ^η τῆς ἴβιος

cum ego me contuli inquirens de serpentibus. Eo quum perveni, ossa serpentum aspexi et spinas, multitudine supra modum ad enarrandum ; spinarum quippe acervi erant etiam magni, et his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus, ubi spinæ effusæ jacebant, hujuscemodi: ex arctis montibus introitus in vastam planitiem Aegyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Aegyptum volare, sed eis ad ingressum illius planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, sed ipsos interimere: et ob id opus ibin magno in honore ab Aegyptiis haberi Arabes ajunt, confitentibus et ipsis Aegyptiis idcirco se his avibus honorem exhibere.

76. Ejus avis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus instar gruis;

rostro maximum in modum adunco, eadem qua crex magnitudine. Et haec quidem species est nigrarum quae cum serpentibus pugnant. At earum quae ante pedes hominibus versantur magis, (nam duplices ibides sunt) nudum caput ac totum collum, pennae candidae, praeter caput cervicemque, et extrema alarum et natium. haec omnia quae dixi sunt vehementer nigra; crura vero et rostrum alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas non pennatas gerit, sed alis vespertilionis valde similes. Haecenus de sacris bestiis dictum sit.

77. Ipsorum autem Aegyptiorum, ii qui circa partem Aegypti seminari solitam habitant, memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum, in quorum ego veni experientiam, longe

ράνυ, πρόσωπον δὲ ἐς ταμάλιςα ἐπίγρυ-
 πον, μέγαθος ὅσον κρέζ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων
 τῶν μαχομένων ^α πρὸς τὰς ὄφεις, ἥδ' ἰδέη.
 τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι
 ἀνθρώποισι, (διζαὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἰβίαις) ἡ
 ψιλὴ ^β τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν·
 λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ
 αὐχένος ^γ, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ
 τοῦ πυγαίου ^δ ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶ-
 πον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς· σκέλεα
 δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμπερὴς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ
 δὲ ὄφιός ἡ μορφή, οἷη περ τῶν ὕδρων.
 πτίλα δὲ οὐ πλερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖ-
 σι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστα καὶ ἐμ-
 φερέσατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰρῶν
 εἰρήστω.

οζ. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν
 περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι,
 μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μά-
 λιςα λογιώτατοί εἰσι μακρῶ τῶν· ἐγὼ ἐς
 διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζῆς τοιῶ-

^α μαχομένων. ^β ἰβίαις) ψιλὴ. ^γ καὶ αὐχένος. ^δ καὶ πυγαίου.

δε δὴ χρέωνται^α. συρμαίζουσι τρεῖς ἡμέρας
ἐπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θνήσκοντες
τὴν ὑγιείνην^β καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ
τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους
τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γάρ
καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέ-
ταιοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν^γ ὠρέων (ἐ-
μοὶ δοκέειν) εἵνεκα^δ, ὅτι ἔ μεταλλάσσε-
σι αἱ ὥραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι
ἀνθρώποισι αἱ νόσοι μάλιστα γίνονται, τῶν
τε ἄλλων πάντων^ε, καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων
μάλιστα. ἄρτοφαγέες δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων
ποιεῦντες ἄρτους, τὰς ἐκεῖνοι κυλλήσεις^ς ὀ-
νομάζουσι. οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένων
διαχρέωνται· ἔ γάρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ
ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τὰς μὲν, πρὸς ἥλιον
αὐγῆναντες, ὠμὰς σιτέονται, τὰς δ', ἐξ ἄλ-
μης τεταριχευμένους^ς. ὀρνίθων δὲ τοὺς τε
ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν
ὀρνίθων^η ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαν-

^α τοῖσδε διαχρίανται. ^β ὑγιήνη. ^γ ὑγιεῖσθαι πάντων ἀνθρώπων.
^δ εἵνεκεν. ^ε ἄλλων εἵνεκα πάντων. ^ς κολλήσεις. ^ς τεταριχευ-
κότες. ^η ὀρνίθων.

excellentissimi. Tali autem vitae genere utuntur: Singulis mensibus triduo continenti purgant se, vomitibus atque clysteribus venantes sanitatem, existimantes omnes languores hominibus oriri ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Aegyptii omnium hominum, secundum Afros, maxime salubri corpore tempestatum anni (ut mihi videtur) beneficio, quae non immutantur: ex illis enim mutationibus tum aliarum rerum, tum praesertim tempestatum anni, praecipue existunt in hominibus morbi. Panibus vescuntur quos ex farre conficiunt, eosque cylllestis nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: neque enim illis sunt in regione vites. Viſtitant quoque tum piscibus, partim crudis ad solem arefactis, partim salſugine conditis; tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anati-

busque et parvis avibus; ceteris autem vel volucris vel piscibus qui ipsis adsunt, praeter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris, partim assis, partim elixis.

78. Apud locupletes eorum in conviviiis, quum a coena discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum e ligno factum, sed pictura et opere maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis convivarum, ait, ‘ In hunc intuens pota et oblectare, talis enim post mortem es futurus.’ Haec illi inter convivia faciunt.

79. Contenti vero moribus patriis, nullum alium iis asciscunt. Et alia semel quaedam sunt legitima facta, tum vero etiam cantilena usurpatur Linus, qui et in Phoenice decantatus est et in Cypro, et alibi. qui tamen nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo

τες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων
ἐς ἱ σφί ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφί ἱροὶ
ἀποδεδέχαίαι, τὲς λοιπὰς ὀπλὲς κὶ ἐφθὰς
σιτέονταίαι.

οἷ. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι εὐδαίμοσι αὐ-
τέων, ἔπεαν ἀπὸ δείπνου γένωνται ^α, περι-
φέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιη-
μένον, μεμιμημένον ^β ἐς ταμάλιστα κὶ γρα-
φῇ κὶ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντα πη-
χυαῖον, ἢ δίπηχυν ^γ. δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ
τῶν συμποσίων, λέγει, ‘Ἐς τῷτον ὀρέων,
‘ πῖνέ τε κὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανῶν
‘ τοῖστος.’ ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπό-
σια ποιεῦσι.

ξθ’. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι,
ἄλλων ὑδὲνα ἐπικτέωνται τοῖσι· ἄλλά τε
ἀπαξ ἂ ἐς ^δ νόμιμα, κὶ δὴ κὶ ἄεισμα ἔνε-
σι Λῆνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι
κὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μέντοι
ἔθνεα οὖνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὧτὸς

^α γένωνται. ^β μεμιμημένον. ^γ δίπηχυ. ^δ ἐπικτείνανται. Τοῖσι
ἄλλοις πολλὰ ἐπαῖμα ἱσι.

εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες αἰέδοσι· ὥςτε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθω-
 ὑμάζην με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων·
 ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβον^ε τοῦ-
 νομα. φαίνονται δὲ αἰεὶ κόλε τῆτον αἰείδον-
 τες· ἔσι δὲ Αἴγυπτισὶ ὁ Λῖνος καλούμε-
 νος Μανέρως. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπλιοι τῇ
 πρώτῃ βασιλεύσαντος Αἰγύπτου^ι παῖδα
 μνηογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐ-
 τὸν ἄνωρον, θρήνοισι τούτοις ὑπ' Αἴγυ-
 πτίων τιμηθῆναι. καὶ αἰοιδὴν τε ταύτην
 πρώτην καὶ μνήην σφίσι^ε γενέσθαι.

π'. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰ-
 γύπλιοι Ἑλλήνων μνηοισι Λακεδαιμονίοισι.
 οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι
 συντυγχάνοντες, εἴκῃσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτρά-
 πονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἑδρης ὑπανιζέονται.
 τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων^η οὐδαμοῖσι.
 συμφέρονται· ἀντὶ τῇ προσαγορεύειν ἀλ-
 λήλῃς ἐν τῇσι ὁδοῖσι^ι προσκυνέεσι, κατι-

^ε ἴλασι. ^ι Αἰγυπτίων. ^ε ταύτην μνήην εἶναι καὶ πρώτην σφίσι.
 ἢ ἄλλο Ἑλλήνων. ^ι τοῖσι ὁδοῖσι.

quem Graeci cantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quae sunt in Aegypto, tum vero unde id nomen Linum acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Aegyptiace Maneros: quem Aegyptii tradiderunt, quum filius unicus extitisset primi Aegypti regis, praematuraque morte decessisset, his lamentis ab Aegyptiis fuisse decoratum: et cantilenam hanc primam eamque solam ipsos habuisse.

80. Congruunt praeterea in hoc cum solis Graecorum Lacedaemoniis Aegyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibusque e sedili assurgunt. Attamen in hac re cum nullis aliis Graecorum conveniunt. In viis pro salutatione mutua ado-

rant, genu tenus demissa manu.

81. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida ferunt amacula lanea superinjecta. Laneae tamen vestes neque in aedes sacras inferuntur, neque una cum cadavere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero haec sunt iis quae Orphica appellantur et Pythagorea. Nam harum quoque ceremoniarum participem laneis in vestibus humari religiosum est; de quibus sacra redditur narratio.

82. Alia insuper sunt ab Aegyptiis excogitata, quis mensis diesve cuius deorum sit, et quo quis die genitus qualia fortietur, et quam mortem obibit, et qualis existet. Quibus rebus Graeci qui in poësi versati sunt, usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia reperta sunt, quam a ceteris omnibus hominibus. nam

έντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

πα'. Ενδεδύκασι δὲ κινῶνας λινέες, πε-
ρὶ τὰ σκέλεα θυοσανωτοὺς, οὓς καλέουσι
καλασίρις· ἐπὶ τέτοισι δὲ εἴρινεα εἴματα
λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μὲν τοι
ἐς γε τὰ ἱρὰ ἐσφύρεται εἴρινεα, οὐδὲ συγ-
καταδάπνεται σφι. ὃ γὰρ ὅσιον. ὁμολο-
γέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ορφικῶσι καλεομέ-
νοισι καὶ Πυθαγορείοισι^α. οὐδὲ γὰρ τούτων
τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέ-
ουσι εἶμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν
ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

πβ'. Καὶ τὰδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ
ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν
ὅτευ ἐστὶ· καὶ τῇ ἑκάστῃ ἡμέρῃ γενόμενος,
τέτοισι^β ἐγκυρήσει, καὶ ὅπως τελευτήσῃ, καὶ
ὁκοῖος τις ἔσται. καὶ τέτοισι τῶν Ἑλλήνων
οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά
τε πλέω σφὶν ἀνεύρηται^γ ἢ τοῖσι ἄλλοισι
ἅπασιν ἀνθρώποισι. γενομένων γὰρ τέρατος,

^α καλεομένοις καὶ Βάκχικαῖς, ὡς δὲ Αἰγυπτίοις καὶ Πυθαγορεί-
οις. ^β ὁτέοις. ^γ σφι εὕρηται.

Φυλάσσει γραφόμενοι τῷ ποδαῖνον· καὶ ἦν κοτε ὑπερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τῷτο νομίζουσι ἀποθήσεσθαι.

πγ'. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέε-
ται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Απόλλωνος, καὶ Ἀθήνης^d, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἀρεος, καὶ Διός. καὶ ὅγε μάλισα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντήϊων, Λητῆς ἐν Βητοῖ πόλι ἐστὶ. ὃ μέντοι αἶγε μαντήϊα ἐσφι κατὰ τῷτο ἐσᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί-
εῖσι.

πδ'. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τὰδε σφι δέ-
δασαι. μίης νῦσθ ἕκαστος ἰητρός ἐστὶ, καὶ ὃ πλεόνων· πάντα δι' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ καλεσέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, κατὰ ἐ-
νηδύν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νῦσων.

πέ. Θρήνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἶδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκηίων

^d Ἀθηναίης. ε οἱ δὲ τῶν κατὰ

quum prodigium extitit, scribunt id, observantes quomodo eveniat: et, si quando postmodum hujus simile extiterit, exemplo prioris putant eventurum.

83. Divinatio apud eos ita est constituta, ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, et Apollinis, et Minervae, Dianaeque ac Martis, et Jovis. et quod praecipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonae est in urbe Buto. Verum haec vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter.

84. Jam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii alvi, alii morborum occultorum.

85. Luctus eorundem ac sepulturae tales sunt: Quibuscunque aliquis ex do-

mesticis decessit, cujus aliquod momentum sit, ibi omnes feminae illius familiae caput sibi aut etiam vultum oblinunt luto. deinde relicto inter domesticos cadavere, ipsae per urbem vagantes verberantur succinctae et ostendentes mammas, et cum eis propinquae omnes. Altera ex parte viri, et ipsi succincti se verberant. His actis, ita demum ad condendum portant.

86. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium faciunt: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria cadaverum lignea, picturâ assimulata. Et earum unam accuratissimam esse ejus ajunt, cujus nomen nuncupare fas non puto in hac materia: alteram illa inferiorem ostendunt ac vilioris pretii: tertiam, vilissimi. Quibus expositis sciscitantur ab iis

ἄνθρωπος, τῷ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ
γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τέτων κατ'
ῶν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ ε'
τὸ πρόσωπον. καὶ πεῖτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι
λιπῆσαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνα τὴν πόλιν
στροφόμεναι, τύπλονται ἐπεζωσμένοι, καὶ
φαίνεσαι τὰς μαζάς· σὺν δέ σφι αἱ προσή-
κσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπλον-
ται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦ-
τα ποιήσωσι, ἔτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κο-
μίζουσι.

πς'. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τέτῳ καλέ-
αται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι
ἐπεὰν σφι κομιοθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι ε'
τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύ-
λινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν
σπυδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τῷ ἐκ
ὅσιον ποιεῦμαι τὸ ἔνομα ἐπὶ τοῖς τῷ πρήγ-
ματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δεύτερην δεικνύουσι^h
ὑποδεεσέρεν τε ταύτης καὶ εὐτελεσερέν·
τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεσεράτην. Φράσαντες

ε' πηλῷ ἢ. ε' δεικνύουσι. h δεικνύουσι.

δὲ, πυκνάνουσαι παρ' αὐτέων κατὰ ἣν τινα
 βέλονται σφι σκευαοῦναι τὸν νεκρὸν. οἱ
 μὲν δὴ ἐκποδὼν μιοῦσιν ὁμολογήσαντες, ἀ-
 παλλάσσονται. οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰ-
 κήμασι, ὧδε τὰ σπεσδαύοτα ταριχεύουσι.
 πρῶτα μὲν σχολιῶ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζω-
 τήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν
 αὐτῷ οὕτω ἐξάγουσιν, τὰ δὲ φάρμακα ἐγ-
 χέουσιν. μέγα δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὅξει πα-
 ραχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἴ-
 λον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ
 αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἶνῳ φοινικηίῳ, αὐτὶς
 διηθέουσι θυμῖμασι τετριμμένοισι^α. ἔπει-
 τα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτῃ τετριμμέ-
 νης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυμῖμά-
 των^β, πλὴν λιθανωλῖς, πλήσαντες, συρρά-
 πλισι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταρι-
 χεύουσι λίτρῳ^γ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδο-
 μήκοντα. πλεῦνας δὲ τεττέων ἔκ' ἕξει τα-
 रिχεύειν. ἑπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομή-
 κοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατελίσσονται

^α θυμῖμασι περιτετριμμένοισι. ^β θυμῖματι. ^γ ὁπῶν.

ad quam picturam velint effingi ipsis mortuum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relictī in aedibus, hunc in modum diligentissime condiunt. Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, partim quidem ita educentes, partim medicamenta infundentes. Dehinc acuto lapide Aethiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi expurgarunt, ac vino palmeo perluerunt, rursus odoribus tritis proluunt: tum alvum complentes trita myrrha pura, et casia, et aliis (excepto thure) odoribus, postea consuunt. Ubi haec fecere, saliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindonis byssinae fasciis incisīs universum ejus corpus involvunt,

gummi sublinentes: quo Aegyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneum hominis effigie typum faciunt, in qua mox inferunt mortuum, inclusumque ita, reponunt in conclavi loculis talibus dicato, statuentes rectum ad parietem. Sic quidem sumptuosissimo modo curant cadavera.

87. Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: post clysteres unguine quod e cedro gignitur completos mox eodem alvum mortui implerunt, ipsum neque scindentes neque interanea extrahentes, sed per secessum infercientes et impediennes lavationem eadem via relabi, propositis diebus condiunt. quorum dierum ultimo cedrinum unguen, quod prius ingesserant,

πάν αὐτῷ τὸ σῶμα σινδόνης βυασίνης τε-
 λαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες
 τῷ κόμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ
 χρέωνται Αἰγύπιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδε-
 ξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύ-
 λινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ,
 ἐσεργνῦσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακληϊσάντες
 οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ,
 ἰσάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τῆς
 τὰ πολυελέστα σκευάζουσι νεκρῶς·

πζ. Τῆς δὲ τὰ μέσα βουλευμένως, τὴν
 δὲ πολυτελεσίην Φεύγοντας ^δ, σκευάζουσι
 ὧδε. ἔπειαν τῆς κλυσηῆρας ^ε πλήσωνται τῷ
 ἀπὸ τῷ κέδρῳ ἀλείφατος γινομένῳ, ἐν ᾧ
 ἐπλησαν τῷ νεκρῷ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀνα-
 ταμόνιες αὐτόν, ὅτε ἐξελόντες τὴν νηδύν·
 κατὰ δὲ τὴν ἑδρὴν ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλα-
 βόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταρι-
 χεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τε-
 λευταίῃ ἐξιῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην,
 τὴν ἐσήκαν πρότερον· ἥ δὲ ἔχει τοσαύτην

^δ ἐφεύγοντας. ^ε ἐπειὰν κλυσηῆρας.

δύναμιν, ὥς ἐ ἅμα ἐωϋτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ
σπλάγχνα καταλειηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ
σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λεί-
πεται τῷ νεκρῷ τὸ δέρμα μῆνον, καὶ τὰ ὀ-
στέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν
ἔδωκαν ἔτῳ τὸν νεκρὸν, ἔδεν ἔτι πρηγμα-
τευθέντες.

πῆ'. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἔστι ἡδε,
ἣ τὰς χρήμασι ἀσθενεσέρας σκευάζει. συρ-
μαίη διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι
τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ'
ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.

πθ'. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων
ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, ὁ παραυλίκας
διδῶσι ταριχεύειν, ἔδὲ ὅσαι ἂν ὧσι εὐειδέες
κάρδια καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ'
ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται,
ἔτῳ παραδιδῶσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο
δὲ ποιέουσι ἔτῳ τῷδε εἴκενα, ἵνα μή σφι οἱ
ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναῖξιν. λαμ-
φθῆναι γάρ τινα Φασὶ μισγόμενον νεκρῷ

ἔ ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα,

ex alvo egerunt: quod tantam habet vim, ut una secum alvum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis et ossa relinquuntur. Ubi ista fecere, sic reddidere mortuum, nihil amplius negotii suscipientes.

88. Tertia conditura haec est, qua adornantur mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutione ubi ventrem percolaverunt, condiunt septuaginta per dies, deinde sic tradunt reportandum.

89. Uxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, nec quotquot formosae valde et majoris pretii feminae fuerunt, sed triduo atque quatriduo post mortem tradunt his unctoribus; ea de causa facientes ita, ne cum feminis isti coeant. Deprehensum enim quendam ajunt coeun-

tem cum recenti cadavere muliebri, delatumque ab ejusdem artificii socio.

90. Quisquis autem vel ipsorum Aegyptiorum vel externorum deprehendatur, five a crocodilo raptus, five ab ipso flumine mortuus, necessarium prorsus est ei civitati ad quam ejectus est, condire, et quam honestissime comparantes sepelire in sacris loculis. quem ne contingere quidem fas est alteri aut propinquorum aut amicorum, sed eum ipsi Nili sacerdotes, utpote majus quiddam quam hominis cadaver manibus tractantes sepeliunt.

91. Graecanicis institutis uti recusant, et (ut semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis uti volunt. Et hoc quidem ceteri Aegyptii observant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicae regionis, prope Neapolin: quo in oppido est templum Persei, Danae

προσφάτω γυναικός· κατειπεῖν ^α δὲ τὸν
ὁμότεχνον.

Ζ'. "Ὅς οἷ' ἂν ἡ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ
ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλῃ ἀρπαχθεῖς,
ἢ ὑπ' αὐτῆς τῆς ποταμῆς φαίνεται τεθνη-
ώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους
πᾶσα ἀνάγκη ἐς ἱταριχεύσαντας αὐτὸν,
καὶ περισεύσαντας ὡς κάλλιπα, θάψαι ἐν
ἱρῇσι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἕξεσι αὐτοῦ
ἄλλον ὕδενά οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε
τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱεεὶς αὐτοῖ οἱ
τῆς Νείλῃς, ἅτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπος ^β νε-
κρὸν, χειραπλάζοντες θάψουσι.

Ζα'. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγε-
σι χρᾶσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶπεῖν, μηδὲ
ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαί-
οισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ἔτῳ τοῦ-
το φυλάσσωσι· ἔστι δὲ Χέμμισ πόλις με-
γάλη νομῆς τῆς Θηβαϊκῆς, ἐγγὺς Νέης πό-
λιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἔστι Περσέος τοῦ
Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· περίξ δὲ αὐτῆς

^α καίτοι. ^β ἄνθρωπον.

Φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ
 ἱεροῦ, λίθινά ἐσι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ
 αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγά-
 λοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τέτρω νηός τε
 ἐνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέσθηκε Περσέος.
 οὗτοι οἱ Χερμῖται λέγουσι τὸν Περσέα
 πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι,
 πολλάκι δὲ ἔσω τῆς ἱρᾶς. σανδάλίων τε αὐ-
 τῶν πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, ἔον τὸ μέ-
 γαθος, δίπηχυ· τὸ ἑπεὰν φαῖνῃ, εὐθιγένει
 ἅπασαν Αἴγυπτον^ς. ταῦτα μὲν λέγουσι·
 ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικά τῷ Περσεί. ἀ-
 γῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης
 ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα, καὶ
 χλαῖνας, καὶ δέρματα· εἰρομένους δὲ μευ ὅτι
 σφι μένοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι,
 καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλ-
 λων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν
 Περσέα ἐκ τῆς ἐωϋτῶν πόλιος γεγονέναι.
 τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἑόντας
 Χερμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα,

^ς ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον.

fili, quadratum ac palmeto circumdatum ; antefores hujus templi sunt e saxi, valde magnae ; in his stant duae grandes e lapide statuae. In hoc ambitu est templum, et in eo simulacrum Persei : quem Chemmitae memorant sibi apparere frequenter per terram, frequenter intra templum : ejusque sandalium quod gestabat, inveniri, bicubitali magnitudine : quod postquam apparuerit, exuberare omnem Aegyptum. Haec quidem ajunt. Celebrant autem Perseo Graecanica haec ; gymnicos ludos faciunt per omne certandi genus, propositis praemiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontanti autem mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, et cur ab Aegyptiis aliis discreparent edendo gymnico certamine, ajebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum : Danaum enim et Lynceum, qui essent Chemmitae, ena-

vigasse in Graeciam: a quibus originem posteritatis recensentes deveniebant ad Perseum. Hunc in Aegyptum profectum eam ob causam quam et Graeci dicunt, laturum ex Africa caput Gorgonis, aiebant venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, nomine Chemmis ex matre audito in Aegyptum venisse, et se ei, quod jussisset, gymnicum certamen celebrare.

9 2. Haec omnia Aegyptii qui supra paludes incolunt pro institutis habent. Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quidem quibus ceteri Aegyptii legibus, ut tum alia, tum quod unusquisque ducit unam uxorem, quemadmodum Graeci: ceterum ad victus facilitatem alia haec sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius est plenissimus et campi sunt instar aequoris, in ipsa aqua oritur ingens vis liliorum, quae loton Aegyptii vocant. Ea

ἀπὸ δὲ τῶν γενηλογέοντες, κατέβαινον
 εἰς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν εἰς
 Αἴγυπτον, κατ' αὐτήν ἦν καὶ ^d Ἕλληνες
 λέγῃσι, οἷσιν ἄρα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργῶς κε-
 φαλήν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ
 ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμε-
 μαθηκότα δὲ μιν, ἀπικέσθαι εἰς Αἴγυπτον,
 τὸ τῆς Χέμμιος ὄνομα πεπυσμένον παρὰ
 τῆς μητρὸς· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ
 κελεύσαντος, ἐπιτελέειν.

Λβ'. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερ-
 θε τῶν ἐλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι.
 οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κατοικημένοι, τοῖσι
 μὲν αὐτοῖσι νόμοις χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ
 ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τὰλλα, καὶ γυναῖκί
 μὴ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατὰπερ
 Ἕλληνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σι-
 τίων, τάδ' ἐσφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὶ ἂν
 πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία
 πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδαϊ κρίνεα πολ-
 λά· τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ'

^d αἰτίαν τὴν καί.

ἐπεὰν δρέψωσι ^ε, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ
 ἔπειτα τὸ ἐκ τῆ μέσης τῆ λωτῆ, τῷ μή-
 κωνι ^ι ἐὼν ἐμφερές, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται
 ἐξ αὐτῆ ἄρτους ὀπτῆς πυρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ
 ῥίζα τῆ λωτῆ τούτου ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσ-
 σει ^θ ἐπιεικέως ἐὼν στρογγύλον, μέγαθος
 κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥό-
 δοισι ἐμφέρεα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ
 ταῦτα. ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι
 παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ
 σφηκῶν ἰδέην ὁμοίωτατον. ἐν τούτῳ τρωκτῆ
 ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά.
 τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα.
 τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην,
 ἐπεὰν ἀνασπάσῃ ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν
 ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τρά-
 πῃσι. τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε
 ἐπὶ πῆχυν, τρώγῃσι, καὶ πωλέσσι. οἱ δὲ
 ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρησθῇ τῇ βύβλῳ
 χρᾶσθαι, ἐν κλεάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες,
 ἔτω τρώγῃσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀ-

^ε δρέψανται. ^ι τῇ μήκωνι. ^θ ἐγγλύσαι.

ubi demessuerunt, ad solem exsiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos igne. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam temperate edulcat, orbiculatum, mali magnitudine. Sunt et alia lilia rosis similia, et ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio folliculo adnascente ex radice, simillimus specie est favo vesparum. In eo bellaria instar nuclei olivae innascuntur densa, quae et tenera comeduntur et arefacta. Jam vero byblum annuam ubi e paludibus extraxerunt, superiorem ejus partem amputantes in aliud quiddam convertunt; quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt, ac venundant: et siqui admodum utili byblo uti cupiunt, in luculento furno torrefactam ita comedunt. Sunt praeterea ex eis qui so-

lis piscibus victitant ; quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem ficcant, ficcatisque deinde vescuntur.

93. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales ; sed qui nutriuntur in stagnis, haec faciunt. Simulac incescit eis libido gignendi, gregatim in mare enantant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam feminae consecrantes absorbent, et ex ea concipiunt. Eaedem ubi repletae in mari sunt, remeant singuli rursus ad loca sibi consueta, non amplius eisdem antecuntibus, sed feminarum est ducatus. Gregatim autem praeceuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes instar milii parva, quae mares sequentes deglutiant. Sunt autem ea milii grana, pisces : quum ex granis quae manent integra, nec absorbentur, sed ubi sunt nutrita, pisces fiant. Ex his piscibus

πὸ τῶν ἰχθύων μένων· τὰς ἐπεὰν λάβω-
σι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς
ἥλιον, καὶ ἐπειὶ αὖτις ἐόντας σιτέονται.

Ζγ'. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν
τοῖσι ποταμοῖσι ἔ μάλα γίνονται· τρεφό-
μενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιεῦσι^α.
ἐπεὰν σφεας ἐσίῃ οἷσρος κυίσκεσθαι, ἀγε-
ληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέ-
ονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορῥαίνοντες τῷ θορῷ.
αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπνισσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ
κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεις γένωνται ἐν
τῇ θαλάσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἡθεα
τὰ ἐωϋτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε
οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλεῶν γίνε-
ται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν,
ποιεῦσι οἷον περ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν
γὰρ ὥων ἀπορῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν
κέγχρων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπό-
μενοι^β. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι ἕτοι, ἰχθύες.
ἐκ δὲ τῶν περιγινόμενων καὶ μὴ καταπινο-
μένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γί-

^α ποιέουσι. ^β ἐρχόμενοι.

νοῖται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες
 ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ
 ἐπ' ἄρισερά τῶν κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπί-
 σω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τείριφαίαι.
 πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τὸδε· ἐχόμενα
 τῆς γῆς ἐπ' ἄρισερά καταπλώσσι ἐς θά-
 λασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐ-
 τῆς ἀντέχονται ἐγχιρμπιόμενοι, καὶ ψάυ-
 οντες ὡς μάλιχα, ἵνα μὴ ἁμάρτοιεν τῆς
 ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἔπεα δὲ πληθύεσθαι
 ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς,
 καὶ τὰ τέλμαϊα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν,
 πρῶτα ἄρχεται πίπλασθαι^δ, διηθέοντος
 τῷ ὕδατος ἐκ τῷ ποταμῷ· καὶ αὐτίκα τε
 πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα
 ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κόθει
 δὲ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω
 κατανοεῖν τῷτο. τῷ προτέρῳ ἔτεος ἔπεα δὲ
 ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες
 ὡὰ ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι
 ἀπαλλάσσονται· ἔπεα δὲ περιελθόντος τῷ

^δ ἵνα δὲ μὴ. ^δ πίμπλασθαι εἰ ποικίλῃ πίμπλαται.

qui capiuntur, dum in mare exeunt, capitum sinistram partem attriti apparent: qui autem retro remeantes, dextram habent attritam. idque ea de causa patiuntur, quod in mare tendunt, a sinistra terram legentes; et rursus revertentes, eandem oram stringunt incurfantes tangentisque validissime, ne itinere aberrant propter aquae decursum. Nilo incipiente augescere, in primis cava terrae et lacunae fluvio proximae impleri incipiunt, percolante aqua ex flumine, et tum haec statim plena fiunt, tum continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Unde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor intelligere; superiore anno postquam Nilus abcessit, pisces qui ova in caeno pepererant, una cum postrema abeunt aqua: circumacto

rurfus tempore, ubi aqua reftagnavit, protinus ex his ovis gignuntur pifces. Et circa pifces quidem ita fe res habet.

94. Porro Aegyptii qui paluftria accolunt, unguento utuntur ex fructu filli-cypriorum, quod appellant Aegyptii ΤΕ-ΚΙ, hunc in modum conficientes. Silli-cypria haec, quae apud Graecos ultro agreftria nascuntur, ad labra fluminum ftagnorumque Aegyptii ferunt, eaque in Aegypto multum quidem fructum ferunt, fed graveolentem. Hunc tibi collegerunt, alii tufum exprimunt, alii frietum excoquunt, et quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, et non minus ad lucernam idoneum quam oleum, fed graveolentiam exhibens.

95. Sunt autem adverfus culices, quorum magna vis eft, haec ab eis excogi-

χρόνῳ πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠν
 τέτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ
 περὶ μὲν τῆς ἰχθύος ἔτω ^α ἔχει.

48. Αλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυ-
 πτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν
 σιλλικυπρίων τῆ καρπῷ, τὸ καλεῦσι μὲν
 Αἰγύπιοι τήκι ^β. ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ
 τὰ χεῖλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λίμ-
 νῶν σπεῖρσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ
 ἐν Ἑλλησι ^γ αὐτόματα ἄγρια φύεται.
 ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρ-
 πὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦ-
 τον ἔπεα^ν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόφαντες,
 ἀπιπῶσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ
 τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ ^δ συγκομίζονται.
 ἔσι δὲ πῖον, καὶ ὕδεν ἥσων τῆ ἐλαίᾳ τῷ
 λύχνῳ προσηνές· ὁδμὴν δὲ βαρέαν παρέ-
 χεται.

49. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόρους
 ἑόντας τὰδὲ σφι ἔσι μεμηχανημένα· τοὺς

^α ἰχθύες ἔτσι· καὶ περὶ μὲν τῶν ἰχθύων ἔτσι. ^β κήκι. ^γ τὰ
 ἔτσι ἐν Ἑλλησι. ^δ ἀπορρέον αὐτοῦ.

μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντες οἱ πύργοι
 ὠφελέουσι, ἐς ὧς ἀναβαίνοντες, κοιμῶνται^ε·
 οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἔκ οἷοί
 τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ
 ἔλα οἰκέουσι τάδε ἀπὸ τῶν πύργων ἄλλα
 μεμηχανήαι. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβλη-
 σρον κέκτηται^ι, τῷ τῆς ἡμέρας μὲν ἰχ-
 θύς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται
 ἐν τῇ ἀναπνέειν κοίτῃ· περὶ ταύτην ἴ-
 σῃσι τὸ ἀμφίβλησρον. καὶ ἔπειτα ἐνδὺς
 ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κωνώπες, ἣν
 μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζάμενος^ς εὖδῃ, ἣ σιν-
 δόνι, διὰ τῶν δάκνυσι· διὰ δὲ τὰ δεικνύ-
 οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

Λζ'. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορ-
 τηγέουσι, ἔσι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα,
 τῆς ἣ μορφή μὲν ἔσι ὁμοιότατη^η τῷ Κυ-
 ρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἔσι·
 ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοφάμενοι
 ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντι-
 θεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ

^ε κοιμῶνται. ^ι ἔλτῃται. ^ς ἐνελιζόμενος. ^η ὁμοίως

tata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in alto volare. At qui circa paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, haec videlicet: Singuli suum habent rete, quo per diem pisces capiunt, eodem noctu utuntur ad cubile in quo requiescunt. Circundant illud reti: deinde ingressi sub illo somnum capiunt. qui si in veste involuti aut in sindone dormirent, eos per ista culices morderent: per retia vero omnino nec conantur.

96. Naves eorum vectoriae sunt factae e spina, cujus figura simillima est loto Cyrenaeo, et cujus lacryma gummi est. Ex hac igitur spina ligna caedentes, fere bicubitalia, more laterum componunt, hoc modo navem fabricantes: Ligna haec bicubitalia circum densos ac longos

stipites circumnectunt: ubi hunc in modum compegerunt, desuper transtra in illis tendunt. Costis nequaquam utuntur, sed introrsum compages byblo inferciunt. Gubernaculum unum faciunt, et hoc per carinam trajicitur. Malo etiam spineo, et velis ex byblo utuntur. Haec navigia quidem flumen subire non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum e terra propter trahuntur. Cum decursu autem hoc pacto feruntur: Est crates ex myricâ facta, vimine arundinum confuta, et lapis perforatus duorum fere talentorum pondo. ex his cratem fune ligatam, in anteriore parte navis finit inferri; lapidem verò alio fune ab tergo. Ita crates impetu aquae incidente, celeriter meat et trahit bariim: hoc enim his navigiis est nomen. Lapis autem dum a tergo trahitur, fundo admotus dirigit

ἰγόμφους πυκνὰς καὶ μακρὰς περιείρῃσι τὰ
διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ
ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τίνῃσι^α
αὐτῶν. νομεῦσι δὲ ὕδεν χρέωνται· ἔσωθεν
δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύ-
βλω. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τῷτο
διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται^β. ἰσῶ δὲ ἀκαν-
θίνῳ χρέωνται, ἰσίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦ-
τα τὰ πλοῖα ἀνά μὲν τὸν ποταμὸν ὃ δύ-
ναι^γται^γ πλέειν, ἣν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος
ἐπέχη· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοὸν
δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιη-
μένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπεϊ καλάμων,
καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά
κησαθμόν. τέτων τὴν μὲν θύρην δεδεμέ-
νην κάλῳ ἔμπροσθε τῷ πλοίῳ ἀπίει ἐπι-
φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὀπι-
σθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τῷ ῥόσῳ ἐμπίπλοντος,
χωρᾷ ταχέως, καὶ ἔλκει τὴν βάρην· (τῷ-
το γάρ δὴ ἔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τέτοι-
σι) ὁ δὲ λίθος ὀπισθεν ἐλκόμενος^δ, καὶ ἐὼν

^α τόνους. ^β διαβαίνειται. ^γ δύναται. ^δ ὀπισθ. ἐπικλόμενος.

ἐν βουσῶ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔσι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλάς χιλιάδας ταλάνων.

4ζ. Επεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μῖναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα καὶ ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόσι καὶ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεσθαι· αἱ δὲ πόλεις μῖναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τῷτο γένηται, ἔκετι κατὰ τὰ ῥέεθρα τῷ ποταμῷ, ἀλλὰ διὰ μέσου τῷ πεδίῳ. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώνει, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεσθαι ὁ πλόος. ἔσι δὲ ἔδ' ἔτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τῷ Δέλλῃ, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ Θαλάσσης καὶ Κανώου διὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ανθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Αρχάνδραν καλυμένην.

4η. Τετάρτων δὲ ἡ μὲν Ανθυλλα, ἔσσο λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρειος δίδοται τῷ αἰεὶ βασιλεύοντι Αἰγύπτου τῇ

ε πόλις ἐκλήθη.

cursum. Horum navigiorum ingens apud illos est copia, quorum quaedam vehunt multa millia talentorum pondo.

97. Quum regionem supergressus est Nilus, solae urbes apparent extantes, insulis Aegaei maris fere assimiles. Nam cetera Aegypti, pelagus sunt: ipsaeque urbes solae extant. Nec jam, quum hoc contingit, per alveos fluminis, sed per medium campi transmittuntur. Ex Naucrati quidem si ascendas Memphin versus, juxta pyramides ipsas fit navigatio: sed etiam haec tunc nulla est, verum juxta acumen Delta et urbem Cercaforum. A mari autem et Canobo Naucratin versus per campum navigans ad Anthyllam urbem venies, et illam quae vocatur Archandri.

98. Harum urbium Anthylla, quae est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper ejus qui in Aegypto

regnat. quod factum est ex quo Aegyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danaï genero, Phthii filio, Achaei nepote. Archandri enim urbs nominatur. Sit forsitan et alius quis Archandrus; nequam tamen Aegyptium nomen est.

99. Haftenus quae vidi, quae novi, quae interrogando percepi dicta sunt: hinc pergā differere sermones Aegyptios quos audiui, addens et aliquid quod ipse viderim. MINEM, qui primus apud Aegyptum regnavit, aiebant sacerdotes pontibus separavisse quoque Memphin. nam fluvium totum praeterlabi montem fabulosum Africam versus. hunc ergo regem supra Memphin centum circiter inde stadia anfractum fluminis meridiem versus aggesta humo arefecisse quidem pristinum alveum; sed flumen facto alveo

γυναικί. τῷτο δὲ γίνεσθαι ἐξ ὅσων ὑπὸ Πέρ-
σησι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἢ δὲ ἑτέρη πόλις δο-
κέει μοι τὸ ὄνομα ἔχειν ἀπὸ τῆς Δαναοῦ
γαμβρῆς Ἀρχάνδρου τῆς Φθίης, τῆς Αἰχῆς.
καλέεσθαι γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη
δὲ ἂν καὶ ἄλλός τις Ἀρχάνδρος· ὃ μέντοι
γε Αἰγύπτιον τὸ ὄνομα.

Ζθ'. Μέχρι μὲν τῶντων, ὅφισ τε ἐμῇ,
καὶ ὁ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγασθαι ἐστὶ·
τὸ δὲ ἀπὸ τῶνδε, Αἰγυπτίους ἐρχομαι λό-
γους ἐρέων, κατὰ ἥκον. προσέσαι δὲ αὐ-
τοῖσι ^h τὶ καὶ τῆς ἐμῆς ὀφίος. Τὸν Μῆνα ⁱ
πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱερεῖς
ἔλεγον τῷτον μὲν ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν ^k
Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν
παρα τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον ^l πρὸς Λιβύης·
τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν στα-
δίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς Μεσαμβρίας
ἀγκῶνα προχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέ-
εθρον ἀποξηράναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχε-

^g ὅφισ τε ἐμοί, β. ^h δὲ τοι καὶ αὐτοῖσι. ⁱ Μῆνα bis et mox
Μηνί: sed eodem id tendit, quo cap. iv. ^k ἀπογεφυρῶσαι κήν.
^l ψάμμινον.

τεῦσαι, τὸ μέσον τῶν ὕρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ
 νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν ἔτος τῷ Νεΐλῳ
 ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν Φυλακῇσι μεγά-
 λησι ἔχεται, Φρασόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 εἰ γὰρ ἐβελήσοι ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς
 ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυ-
 θήναι ἔστι. ὥς δὲ τῷ Μινὶ τέτῳ τῷ πρῶ-
 τῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ
 ἀπεργμένον, τῷτο μὲν, αὐτῷ ^α πόλιν κτί-
 σαι ταύτην, ἣτις νῦν Μέμφις καλεῖται.
 ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ σεινῷ τῆς
 Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι
 λίμνην ἐκ τῷ ποταμῷ πρὸς βορέην τε καὶ
 πρὸς ἐσπέρην ^β. τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐ-
 τὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τῷτο δὲ, τοῦ Ἡ-
 φαΐσου τὸ ἱρὸν ἰδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν
 μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

ρ'. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἰ-
 ρεῖς ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλέων τριηκοσί-
 ων τε καὶ τριήκοντα ἑνόματα. ἐν τοσαύ-
 τησι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν

^α τῷτο μὲν ἐν αὐτῷ ^β καὶ ἐσπέρην.

duxisse, ut per medium montium flueret. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coërcitus fluit, magnis praesidiis custoditur, quotannis obseptus. Quod si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mine, qui primus extitit rex, quum id unde abactus erat fluvius, facta esset continens, partim eidem urbem hanc condidisse quae nunc Memphis appellatur. (est enim quoque Memphis in angustiis Aegypti sita) et extra eam aquilonem versus et vesperum ex flumine circumfodisse stagnum; (nam ab aurora ipse Nilus abigit) partim in ea urbe extruxisse templum Vulcani magnum et memoratu dignissimum.

100. Post hunc recensabant e libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot aetatibus hominum, octo et decem fuissent Aethi-

opes, et una mulier indigena: ceteri, viri Aegyptii. Mulieri quae regnavit, fuit nomen idem quod in Babylonia, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Aegyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Aegyptiorum dolo absumptis. Nam extruxisse eam perlongum aedificium subterraneum, per causam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: et convocatis ad convivium multis, quos praecipue noverat fraternae caedis autores, per occultum magnum canalem immisisse flumen discumbentibus. Haec quidem de illa referebant, atque insuper quum id fecisset, eam jecisse se in conclave cineris plenum, quò impunita esset.

101. Aliorum autem regum (non enim referebant aliquam operum speculationem) nullum esse splendorem, nisi

Αἰθίοπες ἦσαν, μίη δὲ γυνὴ ἐπιχωρή·
οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυ-
ναικὶ ὄνομα ἦν, ἣτις ἐβασίλευσε, τόπερ ἐν
τῇ^ε Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρῖς. τὴν ἔλεγον
τιμωρέσαν ἀδελφεῶ, τὸν Αἰγύπτιοι βα-
σιλεύοντα σφέν ἀπέκτειναν· ἀποκλείναν-
τες δὲ, ἔτω ἐκείνη ἀπέδοσαν τὴν βασιλη-
ίην· τούτῳ τιμωρέουσιν, πολλοὺς Αἰγυ-
πτίων διαφθεῖραι δόλω. ποιησαμένην γάρ
μιν οἶκημα περίμηκες ὑπόγαλον, καινοῦν
τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. κα-
λέσασαν^δ δέ μιν Αἰγυπτίων τῆς μάλισ-
τα μετατίς τῆ Φόνου ἦδε πολλοὺς ἐσιᾶν·
δαιτυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι'
κώλωνος κρυπτοῦ μεγάλῃς. ταύτης μὲν
πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὴν
μιν, ὡς^ε τῆτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἶκημα
ποδῶ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται.

ρα'. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γάρ
λεγον ὑδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' ὑδὲν
ῖναι λαμπρότητος, πλὴν ἐνὸς τῆ ἐχάτῃ.

^ε τόπερ τῇ. ^δ καλίσσαν. ^ε αὐτὴν μὲν, ὡς.

αὐτῶν μοίριος. τῷτον δὲ ἀποδέξασθαι μη-
μόσυνα, τῷ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἀ-
νεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε
ὀρύξαι, τῆς ἡ περιόδος ὅσων ἐς ἱερὰς
ὑψερὸν δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰ-
κοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάρου πέρι, ὁμοῦ
αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τῷτον μὲν
τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ὑδέναι ἄλ-
λων ὑδέν.

ρβ'. Παραμειψάμενος ὢν τέττις, τοῦ
ἐπὶ τέτοισι γενομένου βασιλέως, τῷ οὐνο-
μα ἦν Σέσωφρις, τέττις μνήμην ποιήσομαι·
τὸν ἔλεγον οἱ ἱεῖες πρῶτον μὲν πλοιοῖσι
μακροῖσι ὀρμηθέντα ἐκ τοῦ Αἰγίου κόλ-
που, τῆς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
κατοικημένους κατασφύεσθαι. ἐς δὲ πλέον-
τά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν,
ἔκετι ^β πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦται
δὲ, ὡς ὀπίσω ^ι ἀπὶ κείῳ ἐς Αἴγυπτον, καὶ
τῶν ἱερέων τὴν φάτιν, σφαλίην πολλὴν τῶν
λαβῶν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος

^ι ἡ περίμετρος ὅσων. ^β τὴς περὶ τὴν. ^β μεκίτι. ^ι δι, ὁπίσω.

unius, qui postremus horum extitit MOERIS. Hunc enim monumenta exstruxisse Vulcani antefores, ad ventum aquilonem vergentes: et stagnum fodisse, cujus ambitus quot sit stadiorum, posterius aperiam: et pyramides in eo erexisse, de quarum magnitudine simul cum ipso lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

102. Istos ergo praetergressus, ejus, qui his successit, regis nomine SESOSTRIS mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, primùm quidem longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegissee: usque dum progrediens longius, venit in mare non jam navigabile vadis. Illinc ubi retro se in Aegyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coaeto ingenti exercitu per con-

tinentem perrexisse; omnesque gentes,
 quae occurrerent subegisse. Et quascun-
 que earum nanciscebatur fortes et vehe-
 menter studiosas libertatis, in earum re-
 gionibus cippos statuebat, indicantes per
 litteras suum nomen et patriam, et quem-
 admodum ipse illas suis viribus subegis-
 set: quarum vero urbes nullo proelio et
 facile cepisset, harum cippis inscripsit ea-
 dem, quae scripserat eis gentibus, quae
 viriles extiterant; atque etiam adscripsit
 muliebria genitalia, planum facere vo-
 lens, illas imbelles extitisse.

103. Haec faciendo peragrabat con-
 tinentem, donec ex Asia in Europam
 transgressus, Scythas subegit et Thraces;
 ad quos usque et non ulterius mihi vide-
 tur Aegyptius exercitus pervenisse, quo-
 niam in istorum terra tituli positi appa-
 rent, non ultra. Hinc digressus retro ab-

τὸ ἐμποδῶν κατασρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν
 νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνείυγχανε, καὶ δεινῶς
 γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τέτοιοι
 μὲν σήλας ἐνίστη^α ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμ-
 μάτων λεγύσας τό, τε ἐωϋτῷ ἔνομα, καὶ τῆς
 πάτρης, καὶ ὡς δυνάμι^β τῇ ἐωϋτοῦ κατε-
 σρέφαλο σφέας· ὁτέων δὲ ἀμαχηλὶ καὶ εὐπε-
 τέως παρέλαβε τὰς πόλιας^γ, τούτοισι δὲ
 ἐνέγραφε ἐν τῇσι σήλησι καλὰ ταυτὰ καὶ τοῖ-
 σι ἀνδρηίοισι τῶν ἔθνέων γενομένοισι· καὶ δὴ
 καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε^δ, ὃν λα-
 βολόμενος ποιέειν ὡς εἶησαν^ε ἀνάλκιδες·

ργ'. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεζήϊε τὴν ἡ-
 πειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ασίας ἐς τὴν Εὐρώ-
 πην διαβὰς, τὰς τε Σκύθας κατέσρεφαλο
 καὶ τὰς Θρηϊκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει
 καὶ ὁ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος
 στρατός· ἐν μὲν γὰρ τῇ τέτων χώρῃ φαί-
 νοῦναι σαθεῖσαι αἱ σήλαι· τὸ δὲ προσω-
 τέρω τέτων, ἔκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπισρέ-
 φας ὀπίσω ἦϊε· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ

^α αἰση. ^β δυνάμει. ^γ πόλις. ^δ προσανέγραφε. ^ε ὡς ἦσαν.

Φάσι ποταμῶ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀ-
 τρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέ-
 σωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἐωῦτῃ στρατῆς
 μόριον ὅσονδῃ, αὐτοῦ καταλείπει ^ε τῆς
 χώρας οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατω-
 τέων τῇ ^β πλάνῃ αὐτῇ ἀχθεθέντες, περὶ
 Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

ρδ'. Φαίνονται μὲν γὰρ ἑόντες οἱ Κόλ-
 χοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς,
 ἢ ἀκέσας ἄλλων, λέγω. ὥς δέ μοι ἐν φρον-
 τίδι ἐγένετο, ἡρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλ-
 λον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτί-
 ων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομί-
 ζειν δι' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σέσωστριος
 στρατῆς εἶναι τὰς Κόλχας. αὐτὸς δὲ εἶ-
 κασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ
 ἑλότεργες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς ἕδὲν ἀνήκει·
 εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοῖστοι. ἀλλὰ ταῖσι
 δὴ καὶ μᾶλλον ^η, ὅτι μῦθοι πάντων ἀν-
 θρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰ-
 θίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ ἀ-

^ε κατίλιτε. ^β στρατιῶται ἐν τῇ. ^η δὴ μᾶλλον.

iit, et posteaquam ad Phasin flumen sub-
 fedit, quid inde contigerit, non habeo li-
 quide dicere, utrum ipse rex Sesostris, di-
 viso suo exercitu, partem qualemcunque
 reliquerit ad eam regionem incolendam,
 an aliqui militum pertaesi peregrinationis
 errorem circa fluvium Phasin substiterint.

104. Nam Colchi videntur Aegyptii
 esse: quod ipse prius cogitatum quàm ex
 aliis auditum refero. Cujus rei quum mi-
 hi cura incessisset ut utrosque perconta-
 rer, magis Colchi reminiscebantur Aegy-
 ptiorum, quam Aegyptii Colchorum.
 Dicebant autem Aegyptii se opinari Col-
 chos e Sesostris esse exercitu. Ipse autem
 ex hoc conjectabam, quod atro colore
 sunt et crispo capillo, (tametsi hoc pro ni-
 hilo putari posset, quum et alii sint hu-
 juscemodi) sed magis etiam inde, quod
 soli omnium hominum Colchi et Aegy-
 ptii et Aethiopes ab initio pudenda cir-
 cumcidunt. Nam et Phoenices et Syri,

qui sunt in Palaestina, didicisse ab Aegyptiis et ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem et Parthenium accolunt, et horum contermini Macro-nes, a Colchis se nuper didicisse ajunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur : et apparet eos hoc facere more eodem Aegyptiis. Ipsi vero Aegyptii atque Aethiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse aliquid antiquum. Sed quod ex Aegypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi conjectanti robur est, quod Phoenices quotquot cum Graecis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Aegyptios, sed eorum qui nascuntur, virilia non circumcidunt.

105. Agedum et aliud de Colchis dicam, quemadmodum sint similes Aegyptiorum. Hi soli atque Aegyptii linum, et quidem eadem ratione elabo-

δοῖα. Φοῖνικες δὲ καὶ Σύροι ^α οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τέτοισι ἀσυγείτονες ἔοντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιλαμβνόμενοι ἀνθρώπων μῆνοι. καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθίοπων ἔκ' ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεσθαι ἔον· ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται ^β. Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέσθαι κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων ἔ περιλάμβανσι τὰ αἰδοῖα.

ρῆ'. Φέρε νυν καὶ ^γ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὥς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λῖνον μῆνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται καὶ κατὰ ^δ ταυτά. καὶ ἡ ζῶη

^α Σύριοι. ^β τόδε μαρτύριον γίνεται. ^γ φέρε δὲ καὶ. ^δ ἐργάζονται κατὰ.

πάσα κὴ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λῖνον δὲ τὸ μὲν Κολχικόν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικόν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον.

ρς'. Αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἴσα κατὰ τὰς χώρας ὁ ε Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωφρις, αἱ μὲν πλεῖνες ἔκτετι φαίνονται περιεῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὠρεον εὔσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Εφεσίου ἐς Φώκαιαν ἔρχονται^ε, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἐκατέρωθεν δὲ β ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα^η, κὴ τὴν ἀλλήν σκευὴν ὡσαύτως· κὴ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τῷ ὦμι ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν σπηδεῶν γράμματα

ε κατὰ χεῖραν ὁ, ε κατέρχονται. η ἐκατέρωθεν δι, η τόξα.

rant: omnisque utrorumque vita et lingua similis est. Linum autem Colchicum a Graecis Sardonicum appellatum est, quum illud quod ad Aegypto venit, appelletur Aegyptium.

106. Titulorum quos Sesostris rex Aegypti per regiones erexit, plerosque jam patet non superesse. quosdam vero in Syria Palaestina ipse vidi superstites, et inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum mulieris genitalibus. Circa Ioniam quoque duae hujus viri figurae visuntur in petris incisae: una quidem quâ ex Ephesio agro Phocaeam itur, altera vero, quâ e Sardibus Smyrnam versus. In utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramque item armaturam et Aegyptiam et Aethiopicam gestans: et ex humero ad alterum humerum perti-

nent per pectora sacrae litterae Aegyptiae insculptae haec indicantes: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, hîc quidem non indicat, sed indicavit alibi. Ea quidam conspicati, Memnonis imaginem esse coniectant, multum a veritate relictî.

107. Hunc igitur Sesostrin Aegyptium sacerdotes dicebant, redeuntem, multosque mortales earum gentium, quarum regiones subegerat, adducentem, eundem, posteaquam ad Daphnas Pelusias revertebatur, fuisse a fratre suo, quem Aegypto Sesostris praefecerat, ad hospitalia officia invitatum una cum liberis: et quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendiisset, re hunc intellecta extemplo cum uxore de-

ἰσὶ Αἰγύπτια δῆκει ἐγκεκολλημένα, λέγοντα τὰδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΪΣΙ ΕΚΤΗΞΑΜΗΝ. ὅσις δὲ καὶ ὁκόθεν ἔσι, ἐνθαῦτα μὲν ὁ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θησαυμένων, Μένονος εἰκόνα εἰκάζουσι μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

ρζ'. Τοῦτων δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωσριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλὰς^α ἀνδρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέφατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἐωϋτοῦ^β, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωσρις τὴν Αἴγυπτον, τῷτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τὰς παῖδας, περινηῆσαι ἔζωθεν τὴν οἰκίην ὕλη· περινηῆσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τῷτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ αἰ

^α πολλὰς. ^β αὐτοῦ.

συμβλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἕξ, ταῖς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καίόμενον, αὐτοὺς δὲ ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωφριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ^α. τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

ρή'. Νοσήσας δὲ ὁ Σέσωφρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τὰδε ἐχρήσατο· τὴς τε οἱ λίθους τὴς ἐπὶ τῷ τοῦ βασιλέως κομωθέντας ἐς τῷ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν, ὄντας μεγάθει περιμήκειας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν εἰσὺς ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὥρυον^β. ἐποίηον τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τοπρὴν εἰσὺσαν ἰκπασίμην, καὶ ἀμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τῷ χρόνῳ Αἴγυπτος εἶσα πεδιάς πᾶσα, ἀνιππος καὶ ἀναμάξευ-

^α τοιῶδε. ^β ὥρυξαν.

liberasse, (nam et uxorem simul duxerat) et ea suadente, ut duos e sex liberis super pyram extendens, pontem imponeret parti ardenti, super quos ipsi transeuntes evaderent, ita fecisse: et duobus filiis ita combustis, ceteros una cum patre fuisse servatos.

108. Sesostrin in Aegyptum reversum, ultionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem e terris in potestatem redactis abduxerat, ea usum in haec fuisse. Nempe isti fuerunt, qui sub hoc rege immensae longitudinis lapides in templum Vulcani portatos traxerunt, quique divortia aquarum, quae nunc in Aegypto sunt, cuncta fodiebant necessitate adacti, faciebantque non volentes, ut Aegyptum, totam prius equis et plaustis agendis ubique idoneam, redderent his carentem. Nam ab eo tempore Aegyptus, quae omnis campestris est, inequitabilis

et plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas et omnigenis modis ductas. Sic autem terram rex scindendam putavit, quia civitates quae non accolerent flumen, sed in medio Aegypti essent, refluxente flumine laborantes penuria aquarum densioribus utebantur potionibus et puteis.

109. Propter haec Aegyptus incisa est; et ab hoc rege, ut dicebant, regio in omnes Aegyptios dispartita, soli quadrati aequa portione viritim per sortem data; atque hinc proventus instituti, imposita pensione, quam illi quotannis solverent. Quod si cujus portionem alluvione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quae contigerat certiores faciebat. rexque ad praedium inspiciendum mittebat qui metirentur quanto minus factum esset, ut ex residuo pro portione taxatum vectigal

τος γέγονε. αἷτιαι δὲ τῶν αἰδιώρυχες
γεγόνασι, ἔσσαι πολλαί, καὶ παντοίως τρώ-
πας ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα
τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυ-
πτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτειντο τὰς
πόλεις^c, ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι ὅπως τε
ἀπίοι ὁ ποταμὸς σπανίζοντες ὑδάτων, πλα-
τυτέροισι ἔχρυντο τοῖσι πόμασι ἐκ Φρε-
άτων χρεώμενοι.

ρθ'. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατέμηνθη
ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν
Αἰγυπτίοισι ἅπασιν τῶντον ἔλεγον τὸν βα-
σιλέα, κληῖρον ἴσον ἐκάσῳ τετράγωνον δι-
δόντα. καὶ ἀπὸ τῆς τὰς προσόδους ποιή-
σασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἀποτελέ-
ειν^d κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δὲ τινος τῷ κλήρῳ
ὁ ποταμὸς τι παρέλοιπο, ἐλθὼν ἂν πρὸς
αὐτόν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,
ἐπεμπε τὰς ἐπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρή-
σουσας ὅσῳ ἐλάσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως
τῷ λοιπῷ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀ-

^c οὕτως πόλεις. ^d ἐπιτελείειν.

ποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γε-
ωμετρίῃ εὐρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπα-
νελθεῖν. πόλον μὲν γάρ, καὶ γνώμονα, καὶ
τὰ δωδέκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βα-
βυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

ρί. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μῦνος^ε Αἴ-
γυπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐ-
λίπελο πρὸ τοῦ Ἡφαισεῖς, ἀνδριάντας λι-
θίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἐωϋτόν
τε καὶ τὴν γυναῖκα· τὼς δὲ παῖδας ἐόντας
τέσσαρας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῶν δὲ
ὁ ἱεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα
πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσῃν οὐ περιεῖδε
ἰσάνῃα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πε-
ποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώριϊ τῷ Αἰγυ-
πτίῳ. Σέσωσριν μὲν γὰρ ἄλλὰ τε κατα-
στρέφασθαι ἔθνηα ἔκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ
δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι
Σκύθας ἐλεῖν. ἔκων δίκαιον εἶναι ἰσάναι^ι
ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ
οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι β. Δα-

^ε δὴ οὗτος δὴ μῦνος. ^ι εἶναι. β τοῖσι ἰσάναι ἔργοισι.

penderetur : atque hinc geometria orta mihi videtur in Graeciam transcendisse. Nam polum et gnomonem, et duodecim dei partes a Babyloniiis Graeci didicerunt.

110. Solus hic Aegyptius rex imperio potitus est Aethiopiae : monumetum quoque reliquit ante aedem Vulcani, lapideas statuas, duas quidem tricenûm, se et uxorem ; quatuor autem filios, vicecenûm singulas cubitorum. His statuis longo post tempore quum Darii Persae statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans eum tales res gessisse quales gessisset Sesostris Aegyptius : quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas subegisset ; Darium autem Scythas vincere non potuisse, eoque iniquum esse eum qui rebus gestis non supergrederetur listi

ante illius donaria. Haec loquuto sacerdoti tamen ignovisse Darium ferunt.

III. Defuncto Sefostre, regnum suscepisse PHERON ejus filium ajebant, et hunc quidem nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse ut luminibus caperetur. idque hac de caussa: Quum flumen eo tempore copiosissimum descenderet ad octo et decem cubita, ita ut rura transcenderet, vento ingruente, magnos fluctus ciere fluvius incepit. Ferunt hunc regem facinus admisisse, quod sumptum spiculum in medios fluminis vortices contorserit: statimque post laborasse ex oculis, ac visum amisisse, decennioque caecum fuisse. Undecimo autem anno ex urbe Buto ei oraculum advenisse, jam exactum esse illi tempus calamitatis; visumque ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris, quae ad suum solius visum accessisset, aliorum virorum experta.

ρεῖον μὲν νυν λέγῃσι πρὸς ταῦτα συγγνώ-
μην ποιήσασθαι.

ρια'. Σεσώτριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκ-
δέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖ-
δα αὐτῷ Φερῶν^α. τὸν ἀποδέξασθαι μὲν
ἐδεμίην στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυ-
φλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ
πόλαμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ'
ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς
ἀρῆρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίνης
ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγῃ-
σι τῷτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα
αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ
πόλαμῷ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν
τὸς ὀφθαλμοῖς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ
ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν. ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει
ἀπικέσθαι οἱ μανιήϊον ἐκ Βελῆς πόλιος, ὡς
ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζηνίης, καὶ ἀνα-
βλέπει, γυναικὸς οὐρῷ νιφάμενος τὸς ὀφ-
θαλμοῖς, ἥτις παρὰ τὸν ἐωϋτῆς ἄνδρα μῦ-
νον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἔσσα ἄπει-

^α Φέρων.

ρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἐωϋτῆ γυναικὸς
 πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε ^b,
 ἐπέξῃς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα
 δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρή-
 θη, πλὴν ἢ τῆς τῷ ἔρω νιφάμενος ἀνέβλε-
 ψε, ἐς μίην πόλιν, ἢ νῦν καλέειν Ερυθρὴν
 βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποπρῆ-
 σαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλει. τῆς δὲ νι-
 φάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ
 εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀ-
 ποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλ-
 λά τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέ-
 θηκε, καὶ τοῦγε λόγον μάλιστ' ἀξιὸν ἐστὶ ἔ-
 χειν, ἐς τῆς Ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέ-
 θηκε ἔργα, ὅβελος δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἐόντα
 ἑκάτερον ^c λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πή-
 χεων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὁκτώ πηχέων.

ριβ'. Τέττα ^d δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασι-
 λειήν ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ
 τὴν τῶν Ἑλλήνων ^e γλῶσσαν οὐνομα

^b ἀνέβλεψε. ^c ὁντας ἑκάτερον. ^d ὁκτώ. Τύττυ. ^e κατὰ τὴν
 Ἑλλήνων.

Eum ergo ante omnes urinam uxoris suae expertum, quum nihil amplius cerneret, omnium deinceps urinam expertum, tandem vidisse. Tumque omnes mulieres quas fuisset expertus (praeter eam cujus lotio lotus visum recepisset) unam in urbem coëgisse, quae Erythrebolos, *rubra gleba*, nunc dicitur, et eas illic coactas cum ipsa urbe omnes concremasse: at eam cujus lotio lotus visum recepisset, uxorem duxisse. Hac oculorum clade liberatus cum alia in omnibus templis fama celebratis donaria posuit, tum cujus maxime aequum est mentionem facere, in templo Solis digna spectaculo posuit, geminos faxeos obelos, ex uno utrumque lapide, centenûm cubitorum longitudinis singulos, octonûm latitudinis.

112. Huic in regno successisse aiebant virum Memphiten, cui nomen esset

lingua Graeca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin visitur fanum, decorum valde ac sane adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phoenicibus Tyriis habitantibus: qui locus plane omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est aedes sacra, quae vocatur Veneris hospitae: quam conjicio esse Helenae Tyndari filiae; tum quia apud Proteum fuisse diversatam audiui, tum etiam quod cognomine Veneris hospitae appellatum est. Nam quaecunque sunt alia Veneris templa, neutiquam hospitae appellantur.

113. Et sane percontanti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta Helena e Sparta, quum renavigaret domum, in Aegaeo ab expulsores ventis cursu excussum in Aegyptium pelagus: atque illinc,

Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τῷ Ἡφαιστίῳ πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέεσι δὲ τὸ τέμενος τῷτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἐστὶ δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Αφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τῷτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης ^α τῆς Τυνδάρεω· καὶ τὸν λόγον ἀκηκῶς, ὡς ἐδικαιτῆθη ^β Ἑλένη παρὰ Πρωτεί· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Αφροδίτης ἐπωνύμιόν ^γ ἐστὶ. ὅσα γὰρ ἄλλα Αφροδίτης ^δ ἱρά ἐστὶ, οὐδαμῶς ^ε ξείνης ἐπικαλέειαι.

ργ'. Ελεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Αλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἐωϋτῷ· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν

^α ἱρὸν Ἑλένης. ^β ὡς δικαιτῆθη. ^γ ἐπωνύμιον. ^δ γὰρ ἄλλη ἄλλης Αφροδίτης. ^ε οὐδαμῶς.

δὲ (ὃ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέε-
ται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῃς ἐς τὸ νῦν
Κανωδικὸν καλούμενον σόμα τῷ Νείλου,
καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ὃ
καὶ νῦν ἐστὶ, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἦν καλα-
φυγὼν οἰκέτης ὅτεω ἀνθρώπων ἐπιβάλλῃαι
σίγμαλα ἱρά, ἐωῦτόν διδοὺς τῷ Θεῷ, οὐκ
ἔξεσι τέτῃς ἀψασθαι. ὁ νόμος οὗτος δια-
τελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπαρ-
χῆς. τῷ ὧν δὴ Αλεξάνδρῃς ἀπιστέαται δε-
ράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρόν ἔ-
χοντα νόμον. ἰκέται δὲ ἰζόμενοι^α τῷ Θεῷ,
κατηγόρεον τοῦ Αλεξάνδρου, βουλόμενοι
βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμε-
νοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς
Μενελέων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα
πρὸς τε τῆς ἱρέας καὶ τὸν τῷ σόμαλος τέ-
τῃς Φύλακον, τῷ ἔνομα ἦν Θῶνις.

ριδ'. Ακέσας δὲ τέτων ὁ Θῶνις, πέμ-
πει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρω-
τέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, ὅτι Ἡκεῖ

^α ἰζόμενοι.

non remittentibus flatibus appulsum in Aegyptum, et quidem ad ostium Nili, quod nunc vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore templum Herculis, quod nunc quoque est: ad quod si quis cujuscunque hominis servus confugiens inuri sibi curet sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quae sanctio ab initio ad meam usque aetatem similiter non mutata perseveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audissent, ab eo profugerunt: sedentesque numinis supplices, Alexandrum infimulabant, ei nocere volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam gesta erat, et illatam Menelao injuriam. Infimulabant autem de his apud sacerdotes et apud hujus ostii praefectum, nomine Thonin.

II 4. His auditis, Thonis quam raptissime Memphin ad Proteum mittit hoc nuncium, his verbis: ‘ Peregrinus venit

' genere Teucer, qui rem nefariam in
 ' Graecia perpetravit: quippe decepit ho-
 ' spitis uxorem, quam ducens cum multis
 ' admodum opibus, in hanc terram ven-
 ' tis appulsus est: utrumne sinemus ergo
 ' eum abire illaesium, an ea quae attulit
 ' secum eripiemus?' Ad haec remisit Pro-
 teus qui diceret, ' Virum istum, quicun-
 ' que is sit qui rem nefariam in hospitem
 ' suum perpetravit, comprehensum ad me
 ' deducite, ut quidnam dicturus sit sci-
 ' am.'

115. Hoc ubi accepit Thonis, A-
 lexandrum comprehendit, navesque ejus
 detinet: dehinc illum Helenamque cum
 opibus, atque etiam supplices Memphin
 duxit. Quibus omnibus allatis, Proteus
 percontatus est Alexandrum quisnam es-
 set, et unde incepisset navigare. Alexan-
 der illi et genus suum commemoravit, et

* ζεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνό-
 * σιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος ^β. ζεί-
 * νου γὰρ τῷ ἐωϋτῷ ἐξαπατήσας τὴν γυ-
 * ναῖκα, αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἦκει, καὶ
 * πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς
 * γῆν ταύτην ἀπενεχθεῖς ^γ. κότερα δῆ-
 * * τα τῷτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀ-
 * * φελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει
 * πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε,
 * * Ἄνδρα τῷτον, ὅσις κοτέ ἐσι ἀνόσια ἐρ-
 * * γασμένος ^δ ζεῖνον τὸν ἐωϋτῷ, συλλαβόν-
 * * τες, ἀπάγεται παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδῶ ὅτι κό-
 * * τε ^ε καὶ λέξει.

ριέ. Ἀκίσσας δὲ ταῦτα ^ε ὁ Θῶνις, συλ-
 λαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας
 αὐτῷ κατίχει. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦ-
 τον ἀνήγαγε ^β ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην
 τε καὶ τὰ χρήματα. πρὸς δὲ καὶ τῷς ἰ-
 κέτας. ἀνακομισθέντων ^δ δὲ πάντων, ἡρώ-
 τα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς εἴη ^ε,
 καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλε-

^β ἐργασμένος. ^γ γῆν τὴν σὺν ἀπενεχθεῖς. ^δ ἐξεργασμένος.
^ε ἵνα ἰδῶ τίκοις. ^ε τῷτο. ^β ἀνήγει. ^δ ἀνακομισθέντας. ^ε τίς τε εἴη.

ξε, καὶ τῆς πατρὸς εἶπε τῆνομα. καὶ δὴ καὶ
 τὸν πλοῦν ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ
 δὲ, ὁ Πρωτεύς ἡρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑ-
 λένην λάβοι· πλανωμένους δὲ τῷ Αλεξάνδρῳ
 ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ὁ λέγοντος τὴν ἀληθείην,
 ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἰκέται, ἐξηγεύμενοι
 πάντα λόγον τῷ ἀδικήματος. τέλος δὲ δὴ
 σφι^α λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων
 ὅτι, ^α Εγὼ εἰ ^β μὴ περὶ πολλῷ ἠγεύμην
^γ μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων
^δ ἦδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν
^ε ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τῷ Ἑλλήνῳ ἐτι-
^ς σάμην· ὅς, ὧ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυ-
^ς χῶν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. τῷ ^ς
^ς σεωῦτῷ ξείνου τὴν γυναῖκα παρὰ ἡλ-
^ς θες ^δ. καὶ μάλα ταῦτα τοι οὐκ ἤρκεσε,
^ς ἀλλ' ^ς ἀναπτερῶσας αὐτήν, οἶχεαι ἔ-
^ς χων ἐκκλέψας. καὶ ὅδε ^ς ταῦτά τοι μῦ-
^ς να ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῷ ξείνῳ κε-
^ς ραῖσας ἤκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολ-

^α δέ σφι. ^β ἔτι, εἰ. ^γ ἐργάσαο· περὶ τῷ. ^δ γυναῖκα, τὴν ἑ-
 λένην. ^ε καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσίν τοι τὸ συγγενίσθαι αὐτῇ, ἀλλ'.
^ς αὐτὴν οἶχεο λαβών. ^ς ὅδε.

patriae nomen, et unde navigationem instituisset. Sed interrogante Proteo undè Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac obscurantem quod res erat coarguebant ii qui erant supplices, exponentes omnia quae in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus eis hanc sententiam tulit, inquiens, ‘ Ego, nisi
 ‘ magni interesse arbitrarer nullum peregrinum interficere, quotquot jam ad
 ‘ terram meam venerunt ventis appulsi,
 ‘ supplicium pro Graeco illo de te fumerem, qui, ô virorum deterrime, hospitii
 ‘ fidem adeptus, scelestissimum facinus
 ‘ admisisti. Ad hospitis tui uxorem intravisti: neque sane his contentus fuisti, sed
 ‘ cum eam extulisses abisti retinens per furtum. Ac ne sic quidem satis consceleratus, etiam compilata hospitis domo
 ‘ venis. Itaque quoniam magni momenti
 ‘ esse duco non necare hospitem, muli-

'crem hanc atque opes tibi ut abducas
 'non permittam, sed ego haec Graeco
 'hospiti servabo, dum ille ipse veniens
 'constituerit reportare. Tibi vero ipsi,
 'tuisque convectoribus, ut e mea terra in
 'aliam triduo transfretetis, praecipio, a-
 'lioqui vos pro hostibus persequuturus.'

I 16. Hunc Helenae ad Protea adven-
 tum fuisse sacerdotes referebant. Quam
 famam videtur mihi et Homerus acce-
 pisse: sed quia non perinde ad carminis
 formam decora erat, ac ista, qua est usus;
 in quod eam transtulit, declarans se hanc
 famam notam habuisse. Id manifestum
 est ex eo quod in Iliade facit mentionem
 ejusdem erroris Alexandri: nec usquam
 alibi retractat, Alexandrum abducentem
 Helenam, cum alibi fuisse errabundum,
 tum etiam Sidonem Phoenices applicuisse.
 Meminit enim hujus rei in eo loco, ubi est

λῆ ἥγημαι μὴ ξεινοκλονέειν, γυναῖκα μὲν
 ταύτην καὶ τὰ χρήματα ὅ τοι προήσω
 ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλ-
 ληνι ξείνῳ φυλάζω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλ-
 θὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐ-
 τὸν δέ σε καὶ τὰς σὺς συμπλόους τριῶν ἡ-
 μερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς
 ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅ
 τε πολεμίους περιέψεσθαι.'

ρις'. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπίξιν πα-
 ρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱεῖες γενέσθαι. δο-
 κέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον
 πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐ-
 ποποιήν εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷ περ
 ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας
 ὡς καὶ τῷτον ἐπίσταιλο τὸν λόγον. δῆλον δὲ,
 καὶ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ ἑδαμῇ ἄλ-
 λῃ ἀνεπόδισε ἐωῦτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάν-
 δρος, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε
 δὴ ἄλλῃ σπλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς
 Φοίνικης ἀπὶ κείῳ. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτῷ ἐν

Διομήδεος ἀριστείη. λέγῃ δὲ τὰ ἔπεα ὕτω^α

Εἰθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, ἅς ^δ αὐτὸς Αλέξανδρος Θεοειδὴς
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλέην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Οδυσσεΐῃ, ἐν τοῖσδε
τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἑοδὰ, τὰ οἱ Πολυδάμια πόρεν Ὠῶτος παρὰ-
κοιτις
Αἴγυπτιν· τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρῃρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἑοδὰ μεμιγμένα, πολλὰ
δὲ λυγρά.

καὶ τὰδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλε-
ος ^ς λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔχον, ἐπεὶ ὅσφιν ἔρεξα τελειώσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο
τὴν ἐς Αἴγυπτον Αλεξάνδρου πλάνην. ὁ-
μυρᾷ γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· οἱ δὲ Φοί-
νικες, τῶν ἐστὶ Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέ-
ουσι.

ριζ'. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ

^α ὦδε. ^β τὰς. ^ς Μενέλαος.

virtus Diomedis: ita autem versus inquit;
unt;

Picturata inerant ibi pallia, facta puellis
Sidoniis, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, fulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyſſea his verſibus,

Hoc habuit Jove nata probum praefensque venenum,
Quod Polydamna ſibi Thonis donaverat uxor
Aegypti, cui terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnoſa venena.

Haec quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,

Huc etiam Aegypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram ſolennia ſacra.

In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe errationem Alexandri in Aegyptum. Eſt enim Syria Aegypto contermina, et Phoenices, quorum Sidon eſt, in Syria incolunt.

117. Itaque cum hi verſus, tum ve-

ro hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander Helenam ducens, tri-duo Ilium ex Sparta pervenisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse.

118. Sed Homerus et Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Graeci vana quae circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Graecorum copias auxilio venisse Menelao in Teucrida: quae in terram egressae, locoque communito, miserunt Ilium nuncios, cumque eis et ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt moenia, tum Helenam, opesque quas Alexander furto

τόδε τὸ χωρίον ἐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
 δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὅμηρου τὰ Κύπρια ἔπεα
 ἐσι, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι
 Κυπρίοισι εἶρηται ὡς Τριῖαιος Αλέξανδρος
 ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων
 τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ πνεύματι^c χρησάμενος
 καὶ θαλάσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς
 ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν.

ριή. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
 ἔπεα χαιρέτω. εἰρομένους δέ μευ τῆς ἱρέας
 εἰ μάταιον λόγον λέγῃσι οἱ Ἕλληνες τὰ
 περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς
 ταῦτα τάδε, ἰστορήσι φάμενοι εἰδέναι
 παρ' αὐτῷ Μενέλεω. ἐλθεῖν γὰρ^d μετὰ
 τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν
 Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Με-
 νέλεω. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
 στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους·
 σὺν δέ σφι ἵέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς
 δ' ἐπεὶ τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπα-
 τέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τὰ οἱ

^c εὐαεῖ τε πνεύματι. ^d ἐλθεῖν μὲν γάρ.

οἶχε^ο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τῆς δὲ Τεύκρου τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας, καὶ ἀνωμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ ἔκ αὖν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, ἔτῳ δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἐλθῶσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς ἔκ ἐφαινετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, ἔτῳ δὴ πισεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποσέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

ριθ'. Απικόμενος δὲ ὁ Μενελέως ἐς τὴν Αἰγύπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθειήν τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένη ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ

τὰ οἶχετο.

sibi abstulisset, repoposcisse, tum injuriarum poenas postulavisse. Teucros autem et tunc et postea eadem narrasse, vel juratos vel injuratos, non habere se Helenam, neque opes, de quibus arguerentur, sed ea in Aegypto esse omnia: neque se juste reatum sustinere earum rerum quas Proteus Aegyptius rex teneret: Graecos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non apparet, et eandem orationem quam prius audirent: ita demum habita prioribus verbis fide, Graeci Menelaum ipsum ad Proteum mittunt.

119. Hic ubi in Aegyptum pervenit, et Memphin nave ascendit, exposita rei gestae veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, et insuper omnes pecu-

nias suas. Et quum haec assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Aegyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exsecrisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum fecisse rescitum est, invisus et exagitatus fugiens navibus in Africam abiit. Inde quo se contulerit, non amplius referre Aegyptii poterant. Atque horum alia sese inquirendo comperisse dicebant, alia ut apud ipsos gesta, sese liquide habere cognita.

120. Et haec quidem ajebant Aegyptiorum sacerdotes. Ego vero ad ea quae de Helena commemorata sunt, et ipse deferor hoc adjiciens, Si intra Ilium fuisset Helena, utique fuisset Graecis tradita, sive volente Alexandro sive invito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut

ἑωῦτ' χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι
 τούτων, ἐγένετο ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς
 Αἴγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον
 αὐτὸν ἴχον ἄπλοισι· ἐπειδὴ δὲ τῷτο ἐπὶ
 πολλὸν τοῖστω ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα
 οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν
 ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε. μετὰ
 δὲ, ὡς ἐπαῖστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος,
 μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο Φεύγων
 τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅ-
 κου ἐπετράπειο, οὐκ εἶχον^ε εἰπεῖν Αἰ-
 γύπτιοι. τῶτων δὲ τὰ μὲν ἰσορίησι ἔφασαν
 ἐπίσασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωῦτοῖσι γενόμε-
 να, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

ρκ'. Ταῦτα μὲν Αἴγυπτίων οἱ ἱρέες
 ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλέ-
 νης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προσίθεμαι, τάδε
 ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀπο-
 δοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλησι, ἥτοι ἐ-
 κόνιος γε ἢ ἄκονιος Αλεξάνδρῃς. οὐ γὰρ δὴ
 οὕτω γε Φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ

^ε ὅκου ἐπείπειο, ὅκίτι εἶχον.

οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥς τε τοῖσι σφειέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβόλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικήῃ. εἰ δέ τω καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε ἢ δύο ^α, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ^β ἐποποιῶσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοικήεε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ μὲν ἔδδ' ἡ βασιληΐη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥς τε γέροντος Πριάμου ἑόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνῳ μᾶλλον γ' ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμῳ ἀποθανόντι παραλάμψεσθαι, τὸν ἔ

^α ὅτε ἑ δύο. ^β χρὴ τοῖσι.

alii ejus propinqui, ut suis ipsorum corporibus ac liberis, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenae nuptiis potiretur. Quod si etiam inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam conflictibus contra Graecos habitis cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant proeliantes, siquid referentibus credi versificatoribus debet: haec, inquam, talia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse contubernalem Helenam habuisset, Achaeis redditurum fuisse, cupiditate praesentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum pertinebat, ut jam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector et natu major et virtute praestantior quam ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam decuisset fratri injuste a-

genti indulgere, quum praesertim tanta mala propter eum, tum privatim ipsi, tum ceteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Graeci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus eversti planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas a diis etiam venire ultiones. Et haec quidem, ut mihi videntur, dicta sunt.

121. Protei autem regnum dicebant suscepisse RHAMPSINITUM, qui monumenta reliquit antefores ad occasum spectantes templi Vulcani; et e regione istarum statuit duo simulacra quinûm et vicenûm cubitorum magnitudinis: quorum quod versus aquilonem stat, Aegyptii Aestatem vocant; quod versus au-

προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιρέπειν·
 καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμ-
 βαυνόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ^ε, καὶ τοῖσι ἄλ-
 λοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' ὃ γὰρ εἶχον Ἑ-
 λλήνην ἀποδῆναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν
 ἀληθειῇν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὥς μὲν
 ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου
 παρασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπο-
 λόμενοι, καταφανὲς τῷτο τοῖσι ἀνθρώποι-
 σι ποιήσωσι^δ, ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημά-
 των μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ
 τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει
 εἶρηλαι.

ρχα'. Πρωτεύς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βα-
 σιληΐην Ῥαμφίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυ-
 να ἐλίπειο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέ-
 ρην τετραμμένα τῷ Ἡφαιστίδι· ἀντίους
 δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο,
 ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχε-
 ων. τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ^ε
 ἐξεῶτα καλέεσι Θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον,

^ε ἰδίῃ αὐτῷ. ^δ ποιήσονται. ^ε βορέην.

χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέεσι θέρους, τῷ-
τον μὲν προσκυνέσι τε καὶ εὖ ποιέεσι· τὸν
δὲ χειμῶνα καλεόμενον ^ε, τὰ ἔμπαλιν τέ-
των ἔρδουσι. πλῆτον δὲ τότε τῷ βασιλεῦ
γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν ὀδένα τῶν ὀ-
φερον ἐπιτραφέντων ^ε βασιλέων δύνασθαι
ὑπερβαλέσθαι, ὅς ^ε ἔλγυς ἐλθεῖν. βεβλόμε-
νον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα
θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἶκημα λίθινον·
τῷ τῶν τοίχων ἓνα ἕς τὸ ἔξω μέρος τῆς
οἰκίας ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιδου-
λεύοντα, τότε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων
παρασκευάσασθαι ἓνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ
τῷ τοίχῳ ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ
ὑπ' ἑνός. ὥς δὲ ἐπετελέσθαι τὸ οἶκημα,
τὸν μὲν βασιλεῦ θησαυρίσαι τὰ χρήμα-
τα ἐν αὐτῷ· χρόνος δὲ περιϊόντος, τὸν οἰ-
κοδόμον περὶ τελευταίην τῷ βίῃ ἑόνη, ἀνα-
καλέεσθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐ-
τῷ δύο) τότε τοῖσι δὲ ἀπηγῆσθαι, ὥς ἐκεῖ-

^ε ἐκ τῶν καλῶσι θέρους, τότε μὲν προσκυνέσι τε καὶ εὖ ποιέεσι·
τὸν δὲ πρὸς τότε, χειμῶνα καλούμενον. ^ε ἐπιτραφέντων.

strum, Hyemem: et quod quidem vocant Aestatem, id adorant et placant; Hyemem vero quod vocant, vice versa in eo consulunt. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps Aegyptum tenuerunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, aedificium extruxisse lapideum, cujus parietum unus in exteriorem aedium partem pertinebat. sed structorem insidiantem haec fuisse machinatum: unum e lapidibus ita struxisse ut e pariete facile eximi a duobus viris, etiam ab uno posset. Aedificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interjecto tempore, structorem illum, quum esset circa vitae finem, vocasse ad se filios (nam duo huic erant) eisque narrasse, se

illis prospicientem, ut copiosum victum haberent, astu usum fuisse in aedificando regis thesauro; denique plane omnia illis exposuisse quae pertinerent ad lapidem eximendum, etiam dedisse mensuras ejus ac dixisse, illos haec observantes, regis pecuniarum quaestores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem in aedificio inventum nullo negotio amovisse, multumque pecuniae extulisse. Quum autem rex fortè aperuisset aedificium, videretque vasa pecuniarum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum et signa salva et aedificium obseratum esset. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia apparebat, (nam fures non desinebant diripere) hoc fecisse: Laqueos fieri

των προορέων, ὅπως βίον ἄφθονον ἔχωσι,
 τεχνάσασθαι τοὺς οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τῷ
 βασιλεῖ. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξη-
 γησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῷ λίθῳ,
 δοῦναι τὰ μέτρα αὐτῷ, λέγοντάς τας ταῦτα
 διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλεῖος χρη-
 μάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι
 τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῷ ἐκ ἑς μα-
 κρὸν ^α ἔργου ἔχειν· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ
 τὰ βασιλεῖα νυκλῶς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ
 οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας ῥηιδίως μεταχειρί-
 σασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενεί-
 κασθαι. ὥς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλεῖα ἀνοί-
 ξαντα τὸ οἶκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν
 χρημάτων καταδεῖν τὰ ἀγνῆτα· ἐκ ἔχειν
 δὲ ὅν τινα ἐπαιτῶνται, τῶν τε σημάντων
 ἐόντων σώων, καὶ τῷ οἰκῆματος κεκλεισμέ-
 νου ^β. ὥς δὲ αὐτῷ καὶ δις καὶ τρις ἀνοίξαντι,
 ἐλάσσω ^γ φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς
 γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας) πο-
 ῆσαί μιν τάδε· πάγας προσάξαι ἐργάσα-

^α μακρὸν. ^β κατεκλεισμένον. ^γ ἀνιέναι, αὐτὸ ἐλάσσω.

σθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀλγῆϊα ἐν τοῖσι
 τὰ χρήματα ἐνῆν, σῆσαι· τῶν δὲ Φωρῶν
 ὥσπερ ἐν τῷ πρωτῷ χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ
 ἐνδύντος τῷ ἐτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ
 ἀλγος προσῆλθε, ἰθέως ^d τῇ πάγῃ ἐνέχε-
 σθαι. ὥς δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν,
 ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλῶν αὐ-
 τῷ τὰ παρέοντα, καὶ κελεύειν τὴν τά-
 χισιν ἐσδύνῃα, ἀποτάμνειν αὐτῷ τὴν κε-
 φαλήν· ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθεῖς, καὶ γνωρι-
 σθεῖς ὅς εἴη, προσαπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τῷ
 δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πειοῦν-
 τα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον,
 ἀπιέναι ἐπ' οἶκον, φέροντα ^e τὴν κεφαλήν
 τῷ ἀδελφεῷ. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόν-
 τα τὸν βασιλῆα εἰς τὸ οἶκημα, ἐκπε-
 πλῆχθαι, ὀρέοντα τὸ σῶμα τῷ Φωρὸς ἐν
 τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς εἶναι· τὸ δὲ οἶ-
 κημα, ἀσινές, καὶ ἔτε ἔσοδον, ἔτε ἔκδυσιν
 οὐδεμίην ἔχον. ἀπορεύμενον δὲ μιν, τὰδε
 ποιῆσαι· τοῦ Φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ

^d ἰθέως. ^e ἀπ' αὐτοῦ

imperavisse, et eos circa vasa in quibus pecuniae inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, et alter eorum penetrans ad vas recta perrexisset, eum fuisse laqueo innoxum; et ubi agnovit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, et praesentis conditionis suae certiore fecisse; iussisseque ut quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet, ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illius vitam perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: et adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Ubi dies illuxit, ingressum in aedificium regem expavisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, et aedificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita quum haereret, faciendum sta-

tuiffe, ut furis cadaver e muro fufpenderet: custodesque illic appofuiffe, juffos ut fiquem plorantem aut miferantem animadvertiffent, eum apprehenfum ad fe ducerent. Sufpenfo cadavere matrem indigne tuliffe, alloquutamque filium qui supererat, imperaffe ut quacunque ratione machinari poffet, corpus fratris resolveret afportaretque: id fi negligeret, minatam fe regem effe adituram ad eum deferendum quod pecunias haberet. Adverfus hanc quum filius multa verba faceret, nec perfuaderet, quod illa eum graviter accipiebat, eum talem rem fuiiffe commentum: Instructis afinis utres vino plenos impofuiffe: et poftquam agendo afinos juxta custodes fufpenfi cadaveris fuit, attractis ligaculis aut petiolis ipfum duobus tribufve utrium folviffe laxatos: et quum vinum flueret, tum caput sibi

τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκεις δὲ αὐ-
 τῇ καλᾶσάναια, ἐντείλασθαι σφισι, τὸν^ε
 ἂν ἰδόναι ἀποκλαύσαναι, ἢ κατοικτισά-
 μενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἐωυτόν.
 ἀνακρεμαμένου δὲ τῇ νέκυος, τὴν μητέρα
 δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόναια
 παῖδα ποιευμένην, προσάσκειν αὐτῷ, ὅτεω
 τρόπῳ δύναται μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶ-
 μα τῇ ἀδελφεῷ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ
 τῶν ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτήν, ὡς^ς
 ἐλθῶσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν
 ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς
 ἐλαμβάνει^η ἢ ἡ μήτηρ τῇ περιεόντος παι-
 δός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτήν λέγων ἔκ ἔπει-
 θε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιαύδε μιν· ὄνους κα-
 τασκευασάμενον, καὶ ἄσκης πλήσαναι οἶνον,
 ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύ-
 νειν αὐτῆς. ὡς δὲ κατὰ τῆς φυλάκοντος
 ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαναι τῶν
 ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτόν, λύειν
 ἀφαμμένους^ι. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφα-

^ε ἐντείλασθαι σφι, τὸν. ^ς αὐτῷ, ὡς. ^η ἐπελαμβάνει. ^ι ἀπαμμένους.

λήν μιν κόπλεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὥς ἔκ-
 ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τρά-
 πῆλαι. τὰς δὲ φυλάκας, ὥς ἰδεῖν πολὺν ῥέ-
 ωντα τὸν οἶνον, συνῖρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγ-
 γήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγ-
 κομίζειν, ἐν κέρδει ποιευμένους. τὸν δὲ δια-
 λοιδορέεσθαι πᾶσι, ὄργην προσποιούμενον.
 παραμυθευόμενον δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων,
 χρόνῳ πρήννεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπῖε-
 σθαι ^α τῆς ὄργῃς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐ-
 τὸν τὰς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καίλασευάζειν.
 ὥς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ
 τινα καὶ σκῶφαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προαγα-
 γέσθαι ^β, ἐπιδῆναί σφι τῶν ἀσκῶν ἓνα αὐ-
 τοῖσι. τοὺς δὲ αὐτῷ ὥσπερ εἶχον κατα-
 κλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκείνον πα-
 ραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μείν' ἐωϋτῶν μεί-
 ναντα συμπίνειν. τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ,
 καὶ καταμῆναι. ὥς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν
 φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδῆναι αὐτοῖσι
 τῶν ἀσκῶν ^γ. δαφιλεῖ δὲ τῷ ποτῷ χρη-

^α ὑπῖσθαι. ^β προαγαγίσθαι. ^γ αὐτοῖσι ἢ ἄλλοι τῶν ἀσκῶν

cadentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se converteret. Custodes quum multum vini fluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: et id quod effusum esset lucrifacientes comportasse. Istum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquantoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum, et ab irascendo desisse. Tandem exegisse a via asinos atque reparavisse: et quum plura verba inter eos fierent, et quidem faceto dicto hominem laceggeret, ut risum eliceret, donasse illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant discumbentes potare constituisse, prehensantes hominem ac jubentes ut secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse, et quum inter potandum comiter acciperetur, insuper donasse utres. Ita se vino ingurgitantes cu-

stodes, admodum temulentos esse factos, somnoque oppressos, ibidem ubi potaverant obdormisse. Istum, ubi multum notis erat, tunc corpus fratris dissolvissse, et custodum malas dextras in contumeliam derafisse, et asinos imposito cadavere domum versus agitalse, exequutumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum est furis cadaver surreptum, acerbè tulisse: et quum vellet quoquomodo invenire quinam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituissse, jussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum a se solertissimum ac scelestissimum: et qui narraret quae circa furem acta essent, cum comprehenderet, neque exire permetteret. Quum itaque

σαμένους τὰς Φυλάκας, ὑπερμεθυσθῆναι·
 καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τῷ ὕπνῳ, αὐτῷ ἐνθά-
 περ ἔπινον καλᾶκοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρό-
 σω ἦν τῆς νυκτός, τό, τε σῶμα τῷ ἀδελ-
 φῷ καταλύσαι, καὶ τῶν Φυλάκων ἐπὶ λύ-
 μη πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας.
 ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τῷ ὄντι, ἀπε-
 λαύνειν ἐπ' οἶκον, ἐπιτελέσαντα τῇ μῆρτι
 τὰ προσαχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐ-
 τῷ ἀπηγγέλθη τοῦ Φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκε-
 κλεμμένος, δεινὰ ποιεῖν. πάντως δὲ βου-
 λόμενον εὐρεθῆναι ὅσους κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα
 μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τὰδε, ἐμοὶ μὲν
 οὐ πιστά. τήνδε θυγατέρα δὲ τὴν ἐωϋτοῦ
 κατίσαι ἐπ' οἰκῆμαλος, ἐντειλάμενον πάν-
 τας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι· καὶ πρὶν συγ-
 γενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι
 δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώτατον καὶ
 ἀνοσιώτατον· ὅς οἱ ἂν ἀπηγήσεται τὰ
 περὶ τὸν Φῶρα γεγεννημένα, τοῦτον συλ-
 λαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν

† τὴν θυγατέρα.

παῖδα ποίειν τὰ ἐκ τῆ πατρὸς προσαχ-
 θέντα, τὸν Φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα
 ταῦτα ἐπρήσσειο, βεληθέντα πολυτροπή
 τῆ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποίειν τὰδε·
 νεκρῶ προσφάτε ἀποταμόντα τὴν χεῖρα
 ἐν τῷ ὦμῳ, ἵεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ
 τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τῆ ^α βασι-
 λῆος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τά-
 περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώ-
 ταιον μὲν εἶη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελ-
 φεῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τῆ βασιλῆος ὑπὸ πά-
 γης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν· σο-
 φώταλον δὲ, ὅτι τὸς φυλάκας καταμεθύ-
 σας, καταλύσειε τῆ ἀδελφεῦ κρεμαμένον ^β
 τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι
 αὐτῆ. τὸν δὲ Φῶρα ἐν τῷ σκότειι προτεῖ-
 ναι αὐτῇ τῆ νεκρῶ τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ἐ-
 πιλαβομένην, ἔχειν νομίζουσαν αὐτῆ ἐκεί-
 νου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι. τὸν δὲ Φῶρα
 προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύ-
 γοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα

^α δὲ ἰς τῆ. ^β κρεμάμενον.

filia patris imperia, faceret, furem, quum audisset quamobrem ista fierent, ac vellet superare versutia regem, hoc egisse: Recentis mortui amputatam in humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quae ceteri, enarrasse, hoc se scelestissimum perpetrasse, quod fratris in thesauro regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod custodibus ebriis factis cadaver fratris suspensi resolvisset. Illam, quum haec audisset, manum in hunc injecisse: eique furem in tenebris manum mortui porrexisset. quam mulier quum apprehendisset, manum se hujus tenere rata, istum per fores se propriuisse, muliere delusa. Postquam et haec renunciata sunt regi, stuporem incussisse

tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes urbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret; ita furem, fide habita, ad eum venisse, eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti: nam Aegyptios quidem ceteris, hunc autem Aegyptiis antecellere.

122. Post haec ajebant regem hunc descendisse vivum sub terram eo, ubi Graeci opinantur sedes infernas esse, et ibi cum Cerere alea ludere: et aliquando victorem, aliquando victum fuisse: et sursum iterum fuisse reversum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus a Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Aegyptios.

ἀνενείχθη, ἐκπεπληχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὰνθρώπου. τέλος δέ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε διδόντα, καὶ μέγαλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὅφιν τὴν ἐωυτοῦ. τὸν δὲ Φῶρα, πισεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμφίνιον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισαμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ, Αἰγυπτίων.

ρξβ'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τῷτον τὸν βασιλῆα ζῶν καλεσθῆναι κάτω ἐς τὸν οἶον Ἕλληνες αἰδοῖν νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ, ἐρῶσθαι ὑπ' αὐτῆς. καὶ μὴν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμφινίτις καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκητο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπι-

τελέονίᾱς αὐτῆς. ὃ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· Φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφάναντες αἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρη τῆς ὀφθαλμῆς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ Φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσιν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσοντα ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τῆτον καταδεδεμένον τῆς ὀφθαλμῆς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεως ἐείκοσι σταδίδης· καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τῆς ἱρῆς ἀπάγειν μιν τῆς λύκας ἐς τῷτὸ χωρίον.

ρκγ'. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσσω ὅτεω τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐσι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα^c καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ εἰπόντες^d, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τῆ σώματος δὲ κατα

^c Δήμητραν. ^d εἰσὶ εἰπόντες.

Idque ego ad meam memoriam scio observatum. Sed utrum ob aliud quid, an ob ista ipsa ferientur Aegyptii, asseverare non possum. Sacerdotes autem pallium postquam uno illo die detexuerunt, uni ex suis oculos mitra alligant: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerunt quae fert ad Cereris templum, ipsi retro discedunt. Hunc autem sacerdotem oculos obstrictos habentem ajunt a geminis lupis duci ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: et postea rursus ex templo in eundem locum a lupis reduci.

1 2 3. Haec quidem ab Aegyptiis relata sic cuique placeant, prout credibilia videntur; mihi autem in omni sermone constitutum est ea scribere quae auditu ex singulis cognovi. Inferorum principatum tenere Cererem et Liberum Aegyptii ajunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem; sed exolescente corpore subinde

in aliud animal quod assidue nascitur, immigrare. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucra, rursus in hominis corpus, quod gigneretur, introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem sunt e Graecis qui usurpaverint velut propriam ipsorum, alii prius, alii posterius. quorum ego nomina sciens, non scribo.

124. Ad Rhampsinitum usque regem aiebant in Aegypto vixisse sane legum praestantiam et praeclare omni copia eam floruisse. Post hunc autem, qui in regno successit, CHEOPEM in omnem pravitatem fuisse prolapsum. Omnibus namque eum templis obsecratis primo Aegyptiis ne sacrificarent interdixisse: deinde iussisse ut sibi laborarent omnes Aegyptii: aliis assignando, ut ex lapidicinis Arabici montis saxa exciderent, et ad Nilum traherent: aliis, ut transmis-

φθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσ-
 δύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερ-
 σᾶα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά^α,
 αὗτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύ-
 νειν. τὴν περιήλυσιν^β δὲ αὐτῇ γίνεσθαι
 ἐν τριχιλίοισι ἔτεσι. τῷ τῷ λόγῳ εἰσὶ
 οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον,
 οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἐωυτῶν ἐόντι· τῶν
 ἐγὼ εἰδὼς τὰ ἐνόμαία, ὃ γράφω.

ρκδ. Μέχρι μὲν νυν· Ραμφινίτῃ βα-
 σιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην
 ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἰγυπτιὸν μεγάλως·
 μετὰ δὲ τῷτον, βασιλεύσαντά σφεων Χέ-
 οπα, ἐς πᾶσαν κακότηλα ἐλάσαι. κατα-
 κληίσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρά, πρῶ-
 τα μὲν σφεας θυσιέων τετέων ἀπέρξαι·
 μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἐωυτῷ κελεύειν πάντας
 Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι,
 ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Αραβίῳ
 ἔρει, ἐκ τετέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ
 Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν

^α πάντα. ^β περιέλησιν.

πλοίοισι τῆς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τὸτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβόμενῳ τῷ λαῷ^c, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν, ἔργον ἔόν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσαν τῆς πυραμίδος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε σάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυαί. ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐς αὐτὴν ἐωϋτῆς, ὀκτὼ ὀργυαί· λίθος τε ξεστῆ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὲ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τῇ λόφῃ, ἐπ' οὗ ἐστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θῆκας ἐωϋτῶ ἐν νήσῳ, διώρυχα τῇ Νείλου ἐσαγαγόν. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἰκοσι ἔτεα ποιευμένη, τῆς ἐς παντακῇ μέτωπον ἑκάστων ὀκτὼ πλέθρα, ἑκάστης τετραγώνῃ, καὶ ὕψος ἴσον· λίθος δὲ ξεστῆ τε καὶ

^c MS. τῷ ἄλλῳ.

fo navibus flumine, illa acciperent, et ad montem qui dicitur Lybicus traherent. Faciebant autem opus hominum centum millia, ternis semper mensibus singula. Tempus autem, quo populus attritus fuit, fuisse decennale circa viam, per quam traxerunt saxa, quam struxerunt; opus, ut mihi videtur, non multo minoris molitionis, quam ipsa pyramis. Cujus longitudo est quinque stadiorum, latitudo cubitorum quadraginta; altitudo, ubi altissima ipsa sui est, triginta duo cubitorum, lapide posito et animalibus insculptis. Illic decem annos fuisse etiam consumptos in subterraneis conclavibus in colle, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi repositoria, in insula per introductam fossam Nili. Verum in ipsa pyramide hac facienda annos viginti absumptos: cujus singulae frontes (nam est formae quadratae pari altitudine) sunt octingentorum pedum, sa-

xo dolato accuratissimeque coagmentato, in quo nullum est minus triginta pedum.

125. Fuit autem sic extructa haec pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam primo talem fecerant, attollebant reliquos lapides machinis factis e brevibus lignis ab humo in primum ordinem graduum levantes. Ubi ad hunc lapis ascenderat, alteri machinae imponebatur, quae in ipso primo ordine stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot erant ordines graduum, totidem quoque machinae erant, siue etiam eandem machinam, quae erat una et facilis ad ferendum, transferebant ad unumquemque ordinem, quoties saxum exemerant. Dictum esto a nobis in utrumque, sicut dicitur. Effecta sunt igitur ita prima ejus quaeque altissima: de-

ἀρμοσμένου ταμάλις· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσων.

ρχέ. Εποικήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μελεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτήν, ἤειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν^δ μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον σοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν αἰείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἐτέρην μηχανὴν ἐτίθειο, ἐσεῶσαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ σοίχῃ· ἀπὸ τῆτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἤλκετο^ε σοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ σοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐῴσαν μίην τε καὶ εὐβάσακλον μετεφόρεον ἐπὶ σοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω^ε ἡμῖν^ε ἐπ' ἀμφοτέρα, κατὰ περ λέγεται. ἐξεποικήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ

^δ χαμάθεν. ^ε εἰλκετο. ^ε λελέχθω γὰρ ἡμῖν.

ἐπόμενα τούτων ἐξεποίευν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμῶδη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἕξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ οἱ ἔσι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κύσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔσι ἔς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἦγον ^α. καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο ἐκ ὀλίγον χρόνον.

ρκς'. Ες τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότηλος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἐωϋτῷ, χρημάτων δεόμενον, κατίσανθα ἐπ' οἰκῆματος, προσάξει πρήσσεσθαι ἀργύριον ^β.

^α καὶ ἄγον.

inde ſequentia abſolverunt: noviffima vero quae ſolo ſunt juncta et infima peregerunt. In ipſa pyramide per litteras Aegyptiacas ſignatum eſt, quantum in raphanum, caepas, et allia erogatum ſit operantibus, et quod interpreſ earum litterarum, poſtquam legerat, (ut probe remiſcor) ajebat in ſumma mille et ſexcenta talenta pecuniae eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quot alia credibile eſt fuiſſe conſumpta, vel in ferrum, quo operabantur, vel in cibos, vel in veſtem operantium? quando per id quod dixi tempus opera extruebant; per aliud (ut ego opinor) lapides exciderunt atque vexerunt, et per aliud non exiguum effecerunt ſubterraneum cavum.

126. Quin et eo flagitii veniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in lupanari proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quaestum. (non enim di-

cebant quantum) eamque cum patris iusta fecisse, tum vero privatim de relinquendo monumento cogitasse; itaque singulos ad se intrantes orasse, ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem quae stat in medio trium, ante pyramidem magnam, cujus unumquodque latus centum et quinquaginta est pedum.

I 27. Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Aegyptii dicebant: eo-que defuncto excepisse regnum fratrem ejus CHEPHRENEM: et hunc eodem alteri instituto usum cum in aliis, tum vero in facienda pyramide, non tamen quae ad mensuram fraternae accederet, eas namque et nos sumus dimensi. Nam subterranea non subsunt conclavia, neque fossa derivatur in eam ex Nilo (quemad-

κόσον δὴ τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον.
 τὴν δὲ, τὰ τε ὑπὸ τῷ πατρὸς ταχθέντα
 πρήσασθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆ-
 ναι μνημῆιον^β καταλιπέσθαι. καὶ τῷ ἐσι-
 ὄντι πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν
 αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο.
 ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυ-
 ραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν
 τριῶν ἐσηκῆσαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης
 πυραμίδος· τῆς ἐς τὸ^γ κῶλον ἕκαστον,
 ὅλας καὶ ἡμίσεος πλέθρα.

ρκζ'. Βασλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦ-
 τον Αἰγύπτιοι ἔλεγον^δ πεντήκοντα ἔτεα.
 τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν
 βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρήνα.
 καὶ τῷτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι
 τῷ ἑτέρῳ· τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα
 ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείναις μέτρα ἕκ ἀνή-
 κεσαν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσα-
 μέν. οὔτε γὰρ ὑπερὶ οἰκήματα ὑπὸ γῆν,
 οὔτε ἐκ τῷ Νείλῳ διώρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν,

^β μνημόστυον. ^γ τῆς τὸ. ^δ λίγυσι.

ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέραν, ῥέεσα· διοικοδομημέ-
νου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ
αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδεί-
μας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθις Αἰθιοπικῇ
ποικίλῃ, τεσσαράκοντα πόδας ὑποδαῖς, τῆς
ἐτέρας τῷ αὐτῷ μέγαθος, ἔχομένην τῆς με-
γάλῃς αἰκοδομῆς. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τῇ
αὐτῇ ἀμφοτέραι, μάλισα ἐς ἑκατὸν πό-
δας ὑψηλῇ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆ-
να ἕξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα.

ρκή. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογί-
ζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίωσί τε πα-
σαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱερὰ χρόνους τα-
σοῦτες κατακληϊσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι.
τέττις ὑπὸ μίσεος ἢ κάρῃα θέλῃσι Αἰγύ-
πτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας
καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος^α, ὃς ταῦτα
τὸν χρόνον ἔνεμε κλήνεα κατὰ ταῦτα τὰ
χωρία.

ρκθ'. Μετὰ δὲ τῷτον, βασιλεῦσαι Αἰ-
γύπτῃ Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα·

^α Φιλίτινος.

modum in alteram) fluens; sed extructo canali introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem ajunt. Sed quum primam compagem ex Aethiopico lapide versicolore struxisset, quadraginta pedes degressus, alterius eandem magnitudinem, contiguam magnae fabricae. Stant autem ambae super eundem tumulum, centum fere pedes cellsum. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenem ajebant.

128. Hi centum et sex anni supputantur; quibus Aegyptii in omni pravitae versati sunt, et templa tanto tempore occlusa non licuit aperiri. Hos reges Aegyptii prae odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitidis, qui ea tempestate pecudes per haec loca pascebat.

129. Post hunc regnasse in Aegypto dicebant MYCERINUM Cheopis

filium, eumque paterna perosum facta, et
 templa reſeraſſe, et populo ad ultimum
 calamitatis afflicto dediſſe veniam eundi
 ad opera et ſacrificia: quinetiam ſuper
 omnes reges juſtitiam ipsis exercuiſſe.
 Quo nomine ex univerſis regibus hunc
 Aegyptii maxime praedicant, tum ob alia
 quae bene judicabat, tum vero quod con-
 querenti de ipſius ſententia, de ſuo do-
 nans indignationi hominis ſatiſfecerit.
 Quum autem eſſet in cives clemens My-
 cerinus, atque ita ageret, principium ei ma-
 lorum contigiſſe obitum filiae, quae domi
 unica ſuboles erat. Qua clade ſupra mo-
 dum quum doleret, velletque filiam ex-
 cellentiori aliquo genere ſepelire quam
 ceteri, feciſſe ligneam bovem cavam,
 quam quum inauraffet, in ea filiam i-

τῷ τὰ μὲν τῷ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τὸν δὲ τὰ τε ἰρὰ ἀνῶϊσαι, καὶ τὸν λεῶν^β τείρου-
 μένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνείναι πρὸς
 ἔργα τε καὶ Δυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων
 βασιλῶν δικαιοσύνας κρίνειν. κατὰ τῷτο
 μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βα-
 σιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, ἀνέουσιν μά-
 λιστα τῷτον. τὰ τε γάρ μιν ἄλλα κρίνειν
 εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δί-
 κης παρ' ἐωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμ-
 πλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἡπίῳ
 τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ
 ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι
 τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν
 μοῦνον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον.
 τὸν δὲ, ὑπεραλγῆσαντά τε τῷ περιεπε-
 πλώκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισ-
 σότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυ-
 γατέρα, ποιήσασθαι βουὴν ξυλίνην κοί-
 λην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν
 ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ

^β τὸν λαόν.

την ^c ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.

ρλ'. Αὕτη ὣν ἡ βῆς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σαΐ μὲν πόλει ἔῃσα, κειμένη δὲ ἐν ταῖσι βασιλική-οις, ἐν οἰκήματι ἡσκημένω. θυμήματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καλαγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννουχος λύχνος παρακαίει. ἀγχι ^δ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνης ἑσᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐ πόλει ἱρέες. ἑσᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἔῃσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι ^d. αἱ τινες μέντοι εἰσὶ, ἔκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

ρλα'. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερίνος ἡράσθη τῆς ἐωυτῆ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκάση. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἀ-χεος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῇ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν

^c θάψαι τὴν, ^d κείμεναι.

stam defunctam sepelisse.

130. Neque humo bos haec condita est, sed ad meam usque memoriam erat conspicua, in urbe Sai, in regia, in conclavi exornato posita. Cui singulis diebus omnigenae odores adolentur; noctibus autem singulis pernox incensa lucerna astat. In altero conclavi prope illam bovem imagines stant concubinarum Myceripi, ut in urbe Sai sacerdotes ajebant. Stant enim colossi lignei, numero circiter viginti, nudi facti: qui quarum sint mulierum, non possum dicere, praeterquam quae narrantur.

131. Sunt qui de hac bove et colossis haec referant: Mycerinum amore filiae suae captum, vim ei invitae intulisse: deinde illam quum prae moerore se strangulavisset, patrem in hac bove sepelisse: matrem autem manus ministrarum

quae filiam patri prodidissent, praecidisse: et nunc earum haec simulacra passa esse id malum, quod vivae sustinuerant. Haec (ut ego opinor) dicunt nugantes, ut alia, ita et de manibus colossorum: quippe quas ipse videbamus temporis diuturnitate delapsas, quae ad me usque ad pedes eorum stratae visebantur.

1 3 2. Bos quoque cum ceterum corpus operta est purpureo pallio, tum vero cervicem et caput crasso admodum inducta auro: et inter media cornua solis circulus ad similitudinem factus adest aureus. Neque erecta est bos, sed ingeniculata, magnitudine quanta est grandis vacca viva. Effertur autem e conclavi quotannis. Quando Aegyptii verberant deum quendam, in tali negotio non mihi nominandum, tunc et bovem in lucem proferunt. Ajunt enim eam morientem o-

προδασέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέ-
ταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐ-
τέων εἶναι πεπονθίας τὰ περ ζωαὶ ἔπα-
θον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὥς
ἐγὼ δοκέω, τὰ τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ
τὰς χεῖρας τῶν κολοασῶν. ταῦτα γὰρ ὧν
καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖ-
ρας ἀποβεβλήκασι, αὖ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐ-
φαίνοντο ἔσσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ^ς.

ρλϛ'. Ἡ δὲ βῆς τὰ μὲν ἄλλα κατα-
κέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ
καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα πα-
χεῖ κάρλα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κερέων,
ὁ τῷ ἡλίῳ κύκλος μεμιμημένος ἔπεσι χρύ-
σεος. ἔστι δὲ ἡ βῆς ἐκ ὀρθῆς, ἀλλ' ἐν γένασι
κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσηπερ μεγάλη βῆς
ζωή. ἐκφέρειται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνα-
πάντα τὰ ἔτεα· ἔπεαν τύπλωνται οἱ Αἰ-
γύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐ-
μεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὧν καὶ
τὴν βῆν ἐκφέρεισι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γάρ

αὐτὴν δεηθῆναι τῷ πατρὸς Μυκερίνῃ ἀπο-
θνήσκουσιν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν
ἥλιον καλιδεῖν.

ρλγ'. Μεία δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πά-
θος, δεύτερα τέτρω τῷ βασιλεῖ τάδε γενέ-
σθαι· ἐλθεῖν οἱ μανιήϊον ἐκ Βεβλῆς πόλεως,
ὡς μέλλοι ἔξ ἔτεα μῦνον βιοῦς, τῷ ἐβδό-
μῳ τελευτήσῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμε-
νον, πέμψαι ἐς τὸ μανιήϊον τῷ θεῷ ὀνει-
δισμα, ἀνιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτῷ πα-
τὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληϊσάντες τὰ ἱρά,
καὶ θεῶν ἔμμενημένοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώ-
πων φθειρόντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολ-
λόν· αὐτὸς δὲ εὐσεβὴς εἶναι, μέλλοι ^α τα-
χέως ἔτι τελευτήσῃ. ἐκ δὲ τῷ χρηση-
ρίῳ αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τέτρω
εἵνεκα καὶ συναχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ
γὰρ παιῆσαί μιν τὸ χρέων ἦν ^β ποιέειν.
δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα
πενήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τῶν μὲν δύο
πρὸς ἐκείνους γενομένους βασιλέας, μα-

^α μέλλω. ^β χρέων ἐστίν.

rasse patrem Mycerinum, ut quotannis
semel sol eam intueretur.

133. Huic regi, post calamitatem filiae, istud secundum accidisse: Ex urbe Buto venisse ipsi oraculum, fore ut sex omnino annos viveret, septimo defuncturus. Id hunc aegre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas deo querimonias exprobrantem, quod, quum pater suus et patruus qui et templa claudijusserant et deos non curaverant, hominesque perdiderant, diu vixissent, ipse pietatem colens tam cito foret moriturus. Ei venisse altera ex oraculo responsa, ea propter ipsum propere vitam finiturum, quod non id faceret quod deberet. Oportuisse enim Aegyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero nequaquam. Haec ubi accepit My-

cerinus, se jam a numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret; neque die neque noctu intermittens per paludes perque nemora vagari, et ubi cognosceret voluptaria diverticula esse aptissima. Hacc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus.

134. Pyramidem et hic reliquit longe minorem paterna, vicens pedibus brevior, omni latere trecentorum pedum et quadrangularem, Aethiopico ex lapide ad medium usque. Hanc quidam Graecorum volunt esse Rhodopis mulieris meretricis, non recte sentientes: qui ne nosse quidem mihi videntur quatenam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talis pyramidis structuram ad illam retulissent, in qua talentorum infinita (ut

θεῖν τῷτο, κείνον δὲ ὅ. ταῦτα ἀκύναντα ^c
 τὸν Μυκερῖνον, ὡς καλακεκριμένον ἤδη οἱ
 τέτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως
 γίνοιτο νύξ, ἀνάφαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ
 εὐπαθέειν, ὅτε ἡμέρης, ὅτε νυκτὸς ἀνιέντα,
 ἔς τε τὰ ἔλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον,
 καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβηλήρια ἐπιτη-
 δεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων
 τὸ μανιήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ
 δυνώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἑξ ἑτέων γένηται, αἱ
 νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

ρλδ'. Πυραμίδα δὲ οὗτος ^d ἀπελίπειο
 πολλὸν ἐλάσσω τῷ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν
 καλαδέεσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων,
 ἑσσης τετραγώνῃ. λίθος δὲ ἐς τὸ ἡμισυ Αἰ-
 θιοπικῷ. τὴν δὲ μελεξέτεροι φασὶ Ἑλλή-
 νων Ῥοδώπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ
 ὀρθῶς λέγοντες. ὅδὲ ὦν ὅδὲ εἰδότες μοι φαί-
 νοιται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδώπις. οὐ
 γάρ οἱ ^e πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι
 τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάνων χιλιάδες ἀνα-

^c ταῦτα δὲ ἀκύναντα. ^d δὲ ὅς οὗτος. ^e ὅ γὰρ ἀνεί.

ρίθμηλοι, ὡς λόγῳ εἶπεῖν, ἀνασιμῶνται.
 πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν
 ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' ἔτι κατὰ τῆτον.
 ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕπερον τετῶν
 τῶν βασιλῆων τῶν τὰς πυραμίδας ταύ-
 τας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀ-
 πὸ Θρηίκης· δέλη δὲ ἦν Ιᾶδμονος τῷ Ἡ-
 φαισοπόλει, ἀνδρὸς Σαμίς, σύνδουλος δὲ
 Αἰσώπῃ τῷ λογοποιῷ. καὶ γὰρ οὗτος Ιᾶδ-
 μονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἤκιστα.
 ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελ-
 φῶν ἐκ Θεοπροπίου, ὅς βούλοιτο παινῆν
 τῆς Αἰσώπῃ ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν
 εἰδὲς ἐφάνη, Ιᾶδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλ-
 λος Ιᾶδμων ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἰσωπος
 Ιᾶδμονος ἐγένετο.

ῥλέ'. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκε-
 το, Ξάνθεω τῷ Σαμίς κομίσαντος. ἀπι-
 κομένη^α δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημά-
 των μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου
 Χαράξῃ, τῷ Σκαμανδρυνύμου παιδὸς, ἀ-

^α κομίσαντός μιν. ἀπικομίσθη.

brevi dicam) millia consumpta sunt. Ad haec, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges, qui istas pyramides reliquerunt, annis Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis cui pater Hephaestopolis, viri Samii, conserva Aesopi fabularum scriptoris; nam et hic Iadmonis fuit, ut non minime hinc demonstravit. Siquidem quum saepenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere poenas vellet animae Aesopi, alius nullus extitit, sed Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon sumsit. ita et Aesopus Iadmonis fuit.

135. Rhodopis autem in Aegyptum abiit, a Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quaestum faciendum venisset, magnis pecuniis fuit redempta a viro Mitylenaeo, Charaxo Scamandronymi

filio, Sapphûs poëtriae fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, et in Aegypto remansit; et venusta vehementer ingentes opes comparavit, ut esset Rhodopis, sed non quae ad talem pyramidem ascenderet. Cujus enim opum decimam partem cuicunque volenti etiam nunc cognoscere licet, magnam illi pecuniam attribuire nihil oportet. Quum enim Rhodopis illa optaret memoriam sui in Graecia relinquere, faciendo opere quod ab alio excogitatum non est neque in templo dedicatum, id dedicavit in templo Delphico monumentum sui. E decima igitur suarum opum parte quum multa e ferro verua ad boves transfigendos fecisset, quantum sufficeret decima ipsi, Delphos misit: quae nunc quoque posita sunt e regione templi, post aram quam Chii donaverunt. Solent autem quodammodo in Naucrati prostibula esse venu-

δελφεὺ δὲ Σαπφῶς τῆς μουσοποιῆς. οὕτω
 δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ
 τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος
 γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὥς
 ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὐκὼς γε ἐς πυ-
 ραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν
 δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἐστὶ ἔτι
 καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν
 δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναδεῖναι. ἐ-
 πεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆϊον αὐτῆς
 ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα
 ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλ-
 λω ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ,
 τοῦτο ἀναδεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον
 ἐϋτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων
 ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλὰς σι-
 δηρεὺς, ὅσον ἐνεχώρει ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέ-
 πεμπε ἐς Δελφοὺς· οἱ καὶ νῦν ἔτι συν-
 κενέαται, ὅπισθε μὲν τῷ βωμοῦ τὸν Χῖοι
 ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτῷ τῷ νῆϊ. Φιλέ-
 ουσι δὲ κῶς ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι

γίνεσθαι αἰ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γάρ, αὐ-
 τη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω
 δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὥς καὶ οἱ πάντες ^β
 Ἕλληνες Ῥοδώπιος τῖνονα ἐξέμαθον· τῷ-
 το δὲ, ὕψερων ταύτης, τῇ οὖνομα ἦν Ἀρ-
 χιδίκη, αἰοιδίμος ἀνά τὴν Ἑλλάδα ἐγένε-
 το, ἥσων δὲ τῆς ἐτέρης περιλεσχήμεν-
 τος. Χάραξος δὲ ὥς λυσάμενος Ῥοδῶπι-
 ἀπενόσησε ὥς Μιτυλήνην ^γ, ἐν μέλει Σαπ-
 φῶ πολλά κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος
 μὲν νυν πέρι πέπαυμαι.

ρλς'. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι
 Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱρέες Ασυ-
 χιν ^δ, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα
 ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα
 πολλῶ τε κάλλιςα καὶ πολλῶ μέγισα.
 ἔχει μὲν γάρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια
 τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην
 ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ
 μακρῶ μάλισα. ἐπὶ τούτου βασιλεύον-
 τος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρη-

^β ὥς καὶ πάντες. ^γ ἀπενόησε ἰς Μιτυλήνην. ^δ ἱρέες γινόμεθα

sta. nam et haec de qua nunc mentionem habeo, partim nobilitata est famâ, ut nemo Graecorum non edidicerit Rhodopis nomen : partim alterius quae posterior fuit, nomine Archidicae fama per Graeciam celebris extitit, sed minus quam prior in circulis garrientium jactata. Charaxus vero postquam cum redempta Rhodopi Mitylenen rediit, in carminibus crebro Sappho conviciis eum fuit insectata, et de Rhodope quidem hætenus.

136. Post Mycerinum autem Aegypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano antefores ad solem orientem, longe pulcherrimas longeque maximas. Habere enim illas ubique cum figuras concinne sculptas, tum alium infinitum aedificiorum conspectum ; has vero etiam multo maxime. Sub hoc rege fuisse factum dicunt, ut quum vehementer laboraretur inopiâ

pecuniae et hinc abſtinentia eſſet a com-
 merciis, lex Aegyptiis promulgata fuerit,
 ut ita demum quis pecuniam mutuam ac-
 ciperet, ſi cadaver patris pignori traderet.
 Hoc item ad hanc legem adjectum fuiſ-
 ſe, ut penes creditorem eſſet poteſtas om-
 nis ſepulcri debitoris, utque haec irroga-
 retur mulcta pignus illud ſuppōnenti, ſi
 diſſolvere aes alienum recuſaret, fas ne
 eſſet illi ipſi ſepeliri aut in iſto paterno
 aut ullo in alio ſepulcro: ac ne alius quiſ-
 quam ex ipſo progenitus ſepeliret. Hunc
 praeterea regem ſuperiores ipſo reges Ae-
 gypti antecellendi cupidum, reliquiſſe me-
 moriam ſui pyramidem latericiam, in-
 ciſis ſaxo litteris in haec verba, NE ME
 AD SAXEAS PYRAMIDES EXIGENDO DIMI-
 NUERIS, QUAE TANTUM ILLIS PRAECEL-
 LO QUANTUM JUPITER CETERIS DIIS. NAM
 FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES,

μάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύοντα ἐνέχυρον τῷ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν δίδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τῆς λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ὑποτιθέντι τῷτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐπεῖναι ζημίην, μὴ ^α βουλομένῳ ἀποδῶναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρὶ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τὸν ἐωϋτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βεβλόμενον τῷτον τὸν βασιλέα τῆς πρότερον ἐωϋτὶ βασιλέας γενομένων Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα τάδε λέγοντά ἐσι, ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ^β ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν ἀλλῶν θεῶν. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ὙΠΟ-

^α ζημίην, ἢ μὴ. ^β κατονοσθῆς.

ΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, ὅ, ΤΙ ΠΡΟΞ-
ΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ
ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ·
ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ,
τῷτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

ρλζ. Μείλ' δὲ τῷτον, βασιλεῦσαι ἄν-
δρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὐνο-
μα Ἀνυσιν εἶναι· ἐπὶ τέττε βασιλεύοντος,
ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον^c χειρὶ πολλῇ Αἰ-
θίοπας τε καὶ Σαβακῶν τῶν Αἰθιοπῶν βα-
σιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχε-
σθαι Φεύγονί'α ἐς τὰ ἔλεα· τὸν δὲ Αἰθίο-
πα βασιλεύειν Αἰγύπτῳ ἐπ' ἔτεα πεντή-
κοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι.
ὅπως τῶν τις Αἰγυπτίων ἀμάρτοι τι, κλεί-
νειν μὲν αὐτῶν ὕδ'ενα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ
μέγαθος τῷ ἀδικήματος ἐκάστω δικάζειν,
ἐπιτάσσοντα χῶματα χροῦν πρὸς τῇ ἐω-
τῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων,
καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότε-
ραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ἡ-

^c ἐλάσαι εἰς Αἴγυπτον.

QUICQUID LUTI CONTO ADHAERESCEBAT,
 ID COLLIGENTES, LATERES DUXERUNT,
 ET ME ISTO MODO ELABORARUNT. atque
 ista opera hunc regem edidisse.

137. Post hunc regnasse coecum
 quendam ex urbe Anyſi, nomine ANY-
 SIN: atque eo regnante, excurriſſe in Ae-
 gyptum magna cum manu Aethiopas et
 SABACUM Aethiopum regem; et quum
 coecus hic fuga ſe in paluſtria proripuif-
 ſet, illum Aethiopem regnaſſe in Aegy-
 pto quinquaginta annos; idque intra tem-
 pus iſta edidiſſe: Quoties Aegyptiorum
 quiſquam aliquid deliquiſſet, neminem
 voluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quem-
 que delicti magnitudine, damnare ad ag-
 gerendum aggerem ad urbem unde quiſ-
 que delinquentium erat. Atque ita urbes
 ſunt adhuc ſublimiores effectae. nam pri-
 mum aggeſtae fuerant ſub regè Seſoſtre

ab iis qui canales effoderunt: iterum sub rege Aethiope etiam valde sunt factae excelsae, cum ceterae quae in *Aegypto* sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubasti urbi praecipue quidem adaggeratum est. In qua urbe templum est Bubastis dignissimum memoratu. Quo etsi alia sunt tum grandiora, tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu jucundius. Bubastis autem in sermone Graeco est Artemis, Diana.

138. Templum ejus ita habet: Cetera praeter accessum insula est: nam e Nilo fluentia insinuant, nec confluunt, sed ad ingressum usque fani utrumque immittitur, alterum hac circumfluens, alterum illac, centum in unoquoque pedum latitudine, arboribus inumbrata. Ejus antefores quadraginta cubita sublimes figuris senum cubitorum memoratu dignis adornantur. Id templum in media urbe situm, undi-

πὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάνων, ἐπὶ Σε-
σώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τῷ Αἰ-
θίοπος καὶ κάρτα ^d ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑ-
ψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων ταοσομένων ἐν τῇ
Αἰγύπτῳ πολλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλι-
σα μὲν Βουβάσι πόλι ^e ἐξεχώσθη, ἐν τῇ
καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βεβάσιος ἀξιαπηγητότατον.
μέζω μὲν γὰρ ἄλλα ^f, καὶ πολυδαπανώ-
τερά ἐστι ἱρά· ἡδονῇ δὲ ἰδέσθαι ἔδεν τού-
τῃ μᾶλλον. ἡ δὲ Βεβάσις, κατ' Ἑλλάδα
γλῶσσαν ἐστὶ Ἀρτεμῖς.

ρλή. Τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὥδε ἔχει.
πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ
γὰρ τῷ Νείλῳ διώρυχες ἐσέχουσι, ὃ συμ-
μίσγασθαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσό-
δου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ
περιρρέεσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἔδου ἑκατέ-
ρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδροισι κατὰσκιος. τὰ
δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυέων
ἐστὶ, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδονται

^d Αἰθίοπος κάρτα. ^e μάλισα ἢ ἐν Βουβάσι πόλις. ^f μὲν γὰρ
καὶ ἄλλα.

ἀξίοισι λόγῳ. ἔον δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱρόν, κατοραῖται πάντοθεν περιϊόντι. ἅτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψῶ, τῷ δὲ ἱρῷ ὁ κεκινημένος ὡς ἀρχῇθεν ἐποίηθη, ἔσοπλόν ἐστι ^α. περιθέει δὲ αὐτὸ αἵμασι δὲ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλλος δεινῶν μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὲ τῷ γαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ, πάντα σταδίου ἐστὶ· κατὰ μὲν δὲ τὴν ἔσοδον, ἐσφωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δὲ Ἑρμῆω ^β ἱρόν. τὸ μὲν δὲ ἱρόν τῷ τοῦ ἔτῳ ἔχει.

ρλθ'. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὅφιν ἐν τῷ ὑπνω τοιγὴνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπισάνῃα, συμβελεύειν τοὺς ἱεῖας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλ-

^α ἔσοπλόν ἴστ. ^β φέρει δ' ἐς Ἑρμῆα.

que circumeuntium oculis subjicitur. nam quum urbs sit in altum aggerata, templum non motum, sicut fuit a principio conditum, patet conspectui. Illud mace-
ria figuris insculpta ambit. Intus, ingens maximarum arborum manu consitarum lucus ambit templum, in quo statua est. Latitudo et longitudo templi quoquover-
sus est stadii. Ad ejus ingressum via strata lapide est, tria circiter stadia quae fert per forum orientem versus quadringentorum pedum latitudinis, utrinque arboribus confitis in coelum euntibus; et fert Mercurii templum. Atque hunc quidem in modum templum habet.

139. Verum se ita ad extremum liberatos Aethiope referebant, quod ille per quietem oblata sibi visione, fugae se mandaverit. Visus est sibi videre quendam subito oblatum, qui suaderet ipsi ut congregatos cunctos Aegypti sacerdotes

dissecaret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, ut piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut a diis aut ab hominibus acciperet: se vero nequaquam ista facturum, sed nempe sibi excessisse tempus, quantum oracula cecinerant regno Aegypti possesso exiturum. Etenim quum in Aethiopia ageret, oracula quibus utuntur Aethiopes, responderant, fore ut is in Aegypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, et viso insomnii perturbatus esset, ultro ex Aegypto discessit Sabacos.

140. Eo profecto ex Aegypto, rursus coecum e palustribus egressum accepisse imperium: ubi quinquaginta annos habitavit insulam cinere atque humo aggestam. Nam ut quique Aegyptiorum iussi illuc ibant portantes frumentum, eis

λέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν^c. ἰ-
δόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν,
ὡς πρόφασιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς Θεοὺς
προδεικνύουσαι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ,
κακὸν τι πρὸς Θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λά-
βοι· οὐκὼν ποιήσῃ ταῦτα. ἀλλὰ γάρ οἱ
ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρη-
σθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσῃν^d. ἐν
γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μανήϊα,
τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνείλε ὡς δέοι
αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεν-
τήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήϊε, καὶ
αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασε,
ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ
Σαβακῶς.

ρμ', Ὡς οἱ ἄρα οἶχεσθαι τὸν Αἰθί-
οπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὶς τὸν τυφλὸν ἄρ-
χειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον· ἐνθα πεν-
τήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ
γῇ, οἶκεε. ὅπως γάρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄ-
γοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἐκάστοις προσε-

^c διαταμεῖν. ^d ἐκχωρεῖν.

τάχθαι σιγῇ τῷ Αἰθίοπος ἐς τὴν δωρεὴν
 κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύ-
 την τὴν νῆσον ὕδεις πρότερον ἐδυνάσθη Α-
 μυρταῖς ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω
 ἢ ἐπτακόσια οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀ-
 νευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Α-
 μυρταῖς. οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἑλ-
 βώ. μέγαθος δὲ ἐστὶ ὃ πάντῃ δέκα στα-
 δίων.

ρμα'. Μετὰ δὲ τῷτον, βασιλεῦσαι τὸν
 ἱρέα τῷ Ἡφαίστῳ, τῷ ὄνομα εἶναι Σεθών.
 τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον
 τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς ὕδεν δεησό-
 μενον αὐτῶν. ἀλλὰ τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα
 ἐς αὐτὰς, καὶ σφῆας ἀπελέσθαι τὰς ἀρ-
 ρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλῆων δε-
 δόσθαι ἐξαιρέτως ἐκάστῳ δυνάδεκα ἀρούρας.
 μετὰ δὲ, ἐπ' Αἰγυπτίον ἐλαύνειν στρατὸν
 μέγαν Σαναχάρβον βασιλέα Αραβίων τε
 καὶ Ασυρίων. ὅκων δὴ ἐθέλειν τὰς μαχί-
 μους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα

ἢ μέγαθος ἐστὶ.

singulis mandabat ut clam Aethiope ad se dono etiam cinerem ferrent. Hanc insulam nemo ante Amyrtaeum invenire potuit, sed septingentis et amplius annis superiores Amyrtaeo reges nequierunt eam invenire: cui insulae nomen est Elbo, decem undequaque stadiorum magnitudinis.

141. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque belatoribus Aegyptiis abusum fuisse, contemptui habentem tanquam sibi non fore opportunos, et cum aliis ignominiis eos affecisse, tum vero aruras vel arva et pedum abstulisse, quas eximias a superioribus regibus dono acceperant singuli duodenas. Postea, quum Sanacharibus Arabum Assyriorumque rex cum magnis copiis invasisset Aegyptum, noluerunt belatores Aegyptiorum ei opitulari. Tunc

sacerdotem consilii inopem, in delubrum se contulisse: et apud simulacrum complorasse quanta pati periclitaretur; eique inter lamentationem obrepisse somnum: et in quiete visum venisse deum exhortantem, quippe nihil cum molesti passurum, si copiis Arabum obviam iret: se enim auxiliosos ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Aegyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse; hâc enim sunt ingressus. nec cum fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, et operarios, et forenses homines. Eo quum pervenissent, noctu infusam in ipsos hostes vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas ambederunt, ita ut postera die hostes nudi, inermes fugam sumentes, multos amiseriat. Eoque nunc iste rex in templo

ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ
 μέγαρον, πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι ^α
 οἷα κινδυνεύει παθεῖν. ὀλοφυρόμενον δ' ἄ-
 ρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ
 ὄψι ^β ἐπισάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὥς ἔδεν
 πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Αῤαβίων
 στρατόν. αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρὸς.
 τότεισι δὴ μιν πῖσουν ^γ τοῖσι ἐνυπνίοισι,
 παραλαβόντα Αἰγυπτίων τὰς βελομένους
 οἱ ἔπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλυσ-
 σίῳ. ταύτῃ γάρ εἰσι αἰέσβολαί. ἔπεσθαι
 δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν ἔδενά ἀνδρῶν, κα-
 πήλους δὲ καὶ χειρῶνακτας, καὶ ἀγοραί-
 ους ἀνθρώπους, ἐνθῶτα ἀπικομένους, τοῖσι
 ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκλὸς μῦς
 ἀρῃραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρε-
 τρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς
 δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥς τε τῇ ὕσε-
 ραίῃ φευγόντων σφέν γυμνῶν ἀνόπλων ^δ,
 πεσέειν πολλὰς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς
 ἔθηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἐ-

^α ἀποδύρεσθαι. ^β ὄψει. ^γ τότεισι μὲν δὲ πῖσουν. ^δ γυμνῶν ὀπλων.

χων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ
 γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ,
 ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

ρμβ'. Ες μὲν τοσόνδε τῷ λόγῳ Αἰγύπιοι
 τε καὶ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τῷ
 πρώτῳ βασιλέως, ἕς τῷ Ἡφαίστῳ τὸν ἱερεῖα
 τῷτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην
 τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων
 γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερεῖας καὶ
 βασιλείας ἐκατέρως τοσούτως γενομένας. καί
 τοι τριηκόσιοι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέεται
 μύρια ἕτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἐκατὸν
 ἕτεα ἑστί. μίῃς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν
 ἐπιλοίπων γενεῶν^ε, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τρι-
 ηκοσίῃσι, ἑστί τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια
 καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι
 καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισι τε καὶ τεσ-
 σεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα ὑδέναι
 γενέσθαι· ὃ μέντοι ὑδὲ πρότερον, ὑδὲ ὕφε-
 ρον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασι-
 λεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιῷτον ὑδέν. ἐν

^ε γινῶν.

Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque haec per litteras dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO.

142. Ad hunc usque narrationis locum et Aegyptii et sacerdotes referebant, demonstrantes a primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnavit, generationes vel aetates hominum fuisse trecentas quadraginta unam, et totidem interea sacerdotes maximos totidemque reges. Trecentae autem generationes decem millia annorum aequant. Nam tres virorum generationes, centum anni sunt. una et quadraginta, quae reliquae sunt ultra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra undecim millia trecentosque et quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extitisse: sed neque aut prius aut posterius in reliquis Aegypti regibus aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem

extra sedes suas fuisse ortum. bis denuo illinc exortum ubi nunc occidit; bis autem unde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hac aliquid in Aegypto esse immutatum, nec ea quae ex terra, nec ea quae e flumine ipsis proveniunt, nec quae ad morbos aut quae ad mortes pertinent.

143. Atque antea Hecataeo historiae scriptori, apud Thebas originem generis recensenti, ac propagationem familiae suae referenti ad sextumdecimum deum, sacerdotes Jovis tale quiddam fecerant, quale et mihi quid non recensenti familiam meam. Introducto in templum intus grande, enumerabant monstrando tot e ligno colossos quot dixi. Ibi namque quisque summus sacerdos ponit suam imaginem dum vivit. numerantes itaque et monstrantes sacerdotes ostendebant mihi unumquemque filium patris ipsum esse ex imagine ejus qui proxime esset

τοῖνον τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον
 ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀναλῆλαι· ἐνθά τε νῦν
 καλαδύειαι, ἐνθεῦτεν δὲς ἐπανλῆλαι· καὶ ἐν-
 θεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὲς καταδύ-
 ναι^β. καὶ ὁδὲν τῶν καὶ Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦ-
 τα ἑτεροιωθῆναι, ὅτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ὅτε
 τὰ ἐκ τῆς ποταμῶ σφι γιόμενα, ὅτε τὰ
 ἀμφὶ νύσσης, ὅτε τὰ καὶ τὰς θανάτῃς.

ρμγ'. Πρῶτον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λο-
 γοποιῶ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἐωῦτόν,
 καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἐκκα-
 δέκατον Θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς,
 οἷόν τι καὶ ἐμοὶ ὁ γενεηλογήσαντι^ς ἐμεω-
 ῦτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν
 μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοαστοὺς ξυ-
 λίνης τοσοῦτες ὅσας περ εἶπον. ἀρχιερεὺς
 γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἵσταται ἐπὶ^δ τῆς ἐωῦ-
 τῆς ζῆς εἰκόνα ἐωῦτῆ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ
 δεικνύντες οἱ ἱερεῖς ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖ-
 δα πατρὸς ἕκαστον ἐωῦτόν ἐόντα, ἐκ τοῦ
 ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης, διεξιόν-

^α ἀντίλλω. ^β καταδύναι. ^ς συγγενηλογήσαντι. ^δ ἵστανται.

τες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς ε. Ἐκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἐωϋτόν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκαιδέκακλον θεόν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτῷ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοασῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοασούς. Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδθησαν αὐτούς. Πίρωμις δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς καὶ γαθός.

ρμδ'. Ἡδὴ ὧν τῶν αἰ εἰκόνες ἦσαν, τοιοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἔοντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τὸς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οὐκ ἔ-
 ὄντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ωρον τὸν Οσί-

ε in MS. legitur δεξιόντις. Ἐκαταίρ, et media abluunt.

mortuus cundo per imagines eorum, donec omnes illas exposuerant. Hecataeo igitur originem suam recensenti, et ad sextumdecimum deum alliganti, occurrebant simili ratione per numerationem, non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem generari e deo. Occurrebant autem repetenda progenie hunc in modum, dicentes unumquemque colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque colossos commemorarent: Piromin cognominatum: eosque referentes nec ad deum nec ad heroa. Est autem Piromis Graeca lingua expositum *honestus et bonus*.

144. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multum a diis distantes. Tempore autem hos viros antecedente fuisse deos in Aegypto principes, non agentes cum hominibus, et eorum semper unum extitisse dominatorem: et postremum illic reg-

nasse Orum Osiridis filium, quem Graeci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Aegypto postremum. Osiris autem Graeca lingua est, *Liber*.

145. Atqui apud Graecos novissimi deorum esse censentur Hercules, Liber et Pan: at apud Aegyptios Pan vetustissimus est, etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex secundis, qui dicuntur duodecim esse: Liber, ex tertiis, qui ab illis duodecim diis sunt procreati. Herculi autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi Aegyptii dicant, superius a me patefactum est: Pani autem plus adhuc annorum esse dicitur; minimum horum Libero; quanquam huic ad Amasin regem quindecim millia annorum esse supputentur. Et haec Aegyptii liquide asseverant se scire, et assidue supputando, et semper annos describendo. Baccho quidem certe, qui ex Semele

ριος παῖδα, τὸν Απόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτῃ. Οἱ σιρις δὲ ἔστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

ρμέ'. Εν Ἑλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πάν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτῶ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Αμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρότερον. Πανὶ δὲ ἔτι τέττων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσω δ' ἐλάχιστα τέττων· καὶ τούτῳ πεντακιχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Αμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογίζομενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα.

¹ θεῶν εἶναι, Ἡρακλῆς. ² λεγομένων. Διόνυσος.

Διόνυσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια μάλιστα ἔσι ἐς ἐμέ· Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Αλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ ^α δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῇ λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἑλάσσω ἔτεά ἔσι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια ^β μάλιστα ἐς ἐμέ.

ρμς'. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεσι χρᾶσθαι τοῖσι τίς πείσεται λεγόμενος μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὧν ἢ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεικται. εἰ μὲν γὰρ Φανεροί τε ἐγόνοντο, καὶ καλεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἁπέρ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρυῶνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τέττας ἄλλας γενομένης ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ἐνόμαϊα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγῃσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον,

^α ἑξακόσια. Πανί, ^β κατὰ ὀκτακόσια.

Cadmi genitus fertur, ad meam aetatem sunt anni ferme mille sexcenti: Herculi autem Alcmenae filio, prope nongenti anni: Pani autem Penelopes (ex hac enim et Mercurio Pan genitus dicitur a Graecis) minus annorum est quam a bello Trojano, octingenti fere ad me anni.

146. Utrum horum quae dicuntur probabilius sibi videtur, eo quisque utatur licet; mihi autem de his opinio demonstrata est. Nam si et isti in Graecia cum celebres fuissent, tum senuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, atque etiam Bacchus ex Semele, et Pan ex Penelope natus, dixerit aliquis et hos viros natos habere illorum deorum nomina, qui prius geniti fuerant: nunc vero Graeci ajunt et Bacchum, statim, ut editus fuit, ab Jove insutum femori, por-

tatumque in Nyssam quae est supra Aegyptum in Aethiopia: de Pane ne habent quidem quod dicant, quoniam a partu sit delatus. ex quo fit mihi manifestum, Graccos audivisse posterius horum, quàm aliorum deorum nomina: et ex eo tempore quo de iis audierant illorum nativitatem recensuisse; atque haec quidem ipsi Aegyptii ajunt.

I 47. QUAE vero ceteri homines, et Aegyptii consentientes illis aliis memorant in hac regione fuisse gesta, haec jam explicabo; aliquid etiam his quod ego vidi admiscebitur. Post Vulcani sacerdotis regnum Aegyptii libertatem adepti, duodecim reges (nullo enim tempore poterant sine rege vivere) deligunt, in totidem portiones omni Aegypto distincta. Isti juncti inter se affinitatibus regnabant, pactiōibus his initis ne se invicem tolle-

ἐς τὸν μηρὸν ἐνεῖρξάμενος Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς
 Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἔδσαν ἐν τῇ
 Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανὸς γε περίεχ' ἔχουσι εἰ-
 πεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι
 ὦν γέγονε ὅτι ὕσερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες
 τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων
 θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνος, ἀπὸ
 τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένε-
 σιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέ-
 γουσι.

ρμζ'. Ὅσα δὲ οἱ ἄλλοι ^c ἄνθρωποι, καὶ
 Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλ-
 λοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι,
 ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσαι δέ τι αὐ-
 τοῖσι καὶ ^d τῆς ἐμῆς ὀψιος. Ἐλευθερωθέντες
 Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἰρέα τῷ Ἡφαίστῳ βα-
 σιλεύσαντα, (ἐδένα γὰρ χρόνον οἳοί τε ἦ-
 σαν ἄνευ βασιλῆος διατᾶσθαι) ἐξήσαντο
 δωδέκα βασιλέας, ἐς δωδέκα μοῖρας δα-
 σάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγα-
 μίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖ-

^c οἱ τε ἄλλοι. ^d αὐτοῖς ἔ.

σιδε^c χρεώμενοι, μήτε καταρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τῷ ἑτέρῳ· εἶναί τε φίλους ταμά-
 λισα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τῶν νόμων τέτους
 ἐποιεῦντο, ἰχυρῶς περισέλλοντες· ἐκέχρη-
 σό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς
 τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκῇ φιάλῃ σπεί-
 σαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίστῳ, τῷ
 τὸν ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτῳ. ἐς γὰρ
 δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο.

ρμή'. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λι-
 πέαθαι κοινῇ. δόξαν δέ σφι, ἐποήσαντο
 λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς
 Μοίριος, κατὰ κροκοδείλων καλεομένην
 πόλιν μάλιστά κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη
 ἴδον λόγῳ μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλή-
 νων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλο-
 γίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπά-
 νης φανείη ἔοντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου·
 καὶ τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Εφέσῳ ἐστὶ
 νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ

rent, neve alius plus alio quippiam obtinere quaereret, sed ut essent quam amicissimi. Atque ea de causa has actiones inierunt valide circummunientes, quod eis inter initia, simulatque tyrannides invaserunt, responsum oraculo fuerat, Qui eorum in templo Vulcani aerea phiala libasset, eum totius Aegypti regnum positurum: per omnia enim templa congregabantur.

148. Etiam placitum est eis relinquere communiter monumenta: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Moerios, maxime urbem versus quae dicitur crocodilorum: quem ego jam aspexi fama majorem. Si quis enim aliquem castellorum aut operum Graecorum speciem consideret, minori labore et sumptu deprehendentur stetisse, quam fuit hujus labyrinthi. Tametsi enim istud in urbe Epheso templum est

memoratu dignum, et in Samo ; etiam pyramides erant narratione majores, quarum singulae multis ac magnis operibus Graecis aequiparandae sunt. At vero eas quoque labyrinthus superjacet. Etenim duodecim ejus aulae sunt tecto opertae, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem, totidem ad austrum vergentes contiguae, eodem extrinsecus muro praeclusae. Duplicia in eo sunt domicilia, subterranea, et superna illis imposita, numero tria millia, in singulis mille quingenta. Quorum ea quae superna sunt, ipsi peragentes videbamus, et quae aspeximus enarramus ; subterranea vero auditu didicimus. Nam praepositi Aegyptiorum nolebant ullo pacto illa monstrare, quod dicerent illic loculos esse tum eorum regum, qui penitus aedificaverunt labyrinthum istum, tum sacrorum crocodilorum. Ita de infernis aedificiis auditu cognita referimus. Superna ipsi perspiciebamus

πυραμίδες λόγῳ μέζονες, καὶ πολλῶν ἐκάστη
 αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων.^α
 ἀνταξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυρα-
 μίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δωδέκα μὲν
 εἰσι αὐλαὶ κατάστροφοι, ἀντίπυλοι ἀλλή-
 λησι· ἕξ μὲν πρὸς βορέῳ^β, ἕξ δὲ πρὸς νό-
 τον τείραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἕξω-
 θεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα
 δι' ἑνεσι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ,
 μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι^γ τριχίλια, ἀριθμὸν
 πεντακοσίων καὶ χιλίων ἐκάτερα. τὰ μὲν
 νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠ-
 ρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεσάμενοι λέ-
 γομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι
 ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεξεῶτες τῶν Αἰ-
 γυπτίων δεικνύουσι αὐτὰ ἔδαμῶς ἤθελον,
 Φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρ-
 χὴν τὸν λαβύρινθον τέτων^δ οἰκοδομησα-
 μένων βασιλῆων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων.
 οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀ-
 κοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ ἄνω,

^α μεγίστων. ^β βορίην. ^γ ὑπ' ἐκείνησι. ^δ τῶτον.

μέζονα ἀνθρωπηῶν ἔργων αὐτοὶ ὠρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἑόντες ποικιλῶ-
 ται, θῶυμα μύριον παρέχοντο, ἔξ αὐ-
 λῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιῶσι, καὶ ἐκ τῶν
 οἰκημάτων ἐς πασάδας ἐς σέγας τε ἄλλας
 ἐκ τῶν πασάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἐκ τῶν οἰ-
 κημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τέτων λίθινη,
 καλὰπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων
 ἐβγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἐκάστη πε-
 ρίσυλος, λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένῃς ταμάλι-
 σα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶνός τῃ λαβυ-
 ρίνθῃ ἔχειαι πυραμὶς τεσσαρακοντόργχος,
 ἐν τῇ ζῶα μεγάλη ἐγγέγλυπται, ὁδὸς
 δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται.

ρμθ'. Τῃ δὲ λαβυρίνθῃ τέττε ἑόνιος τοι-
 ῦτε, θῶυμα ἔτι μέζον παρέχειαι ἢ Μοί-
 ριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον
 τῆς περιόδου εἰσὶ σάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρι-
 χίλιοι, χοίνων ἑξήκοντα ἑόντων, ἴσοι καὶ

humanis operibus majora. nam egressus per tecta, et anfractus per aulas diversissimi, infinita me admiratione afficiebant: et ex aula in aedificia transitur, ex aedificiis in cubicula, et e cubiculis in solaria et tecta alia et ex aedificiis in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est; parietes sculptilibus passim figuris ornati. Singulae aulae columnarum ambitu redimitae lapide arctissime juncto albo. Angulo quo finit labyrinthus, adhaeret pyramis centum sexaginta cubitorum, in qua grandia sunt insculpta animalia, in quam iter sub terra factum est.

149. Et quum talis sit hic labyrinthus, tamen stagnum Moerios, ad quod labyrinthus aedificatus est, plus adhuc praebet admirationis. Cujus in circuitu mensura trium millium et sexcentorum stadiorum est, schoenorum sexaginta, quan-

ta et ipsius Aegypti ad mare latitudo est. Jacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, ubi ejus profundissimum est, ducentorum cubitorum. Quod autem manu facta sit ac depressa, ipsa indicat; nam in ejus ferme medio stant duae pyramides, cubita ducenta ex aqua extantes, altero tanto aedificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus est colossus in folio sedens: ita pyramides sunt quadringentorum cubitorum. Tot autem cubita justa sunt stadium sexcentorum pedum. Orgyia quidem mensurata sex pedum et quatuor cubitorum: pedibus quidem, quatuor palmorum; cubito autem, sex palmorum. Aqua stagni nativa non est, utpote solo illo admodum arido, sed e Nilo per rivum induc̃ta, et sex quidem mensibus in stagnum influit, totidem retro in Nilum;

ὡτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν.
 ἕεται δὲ μακρὴ ἢ λίμνη πρὸς βορέην τε
 καὶ νότον, ἔσθα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ αὐ-
 γῇ ἐωϋτῆς, πεντηκοντόργμος. ὅτι δὲ χει-
 ροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν
 γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἐσᾶσι δύο
 πυραμίδες, τῷ ὕδατος ὑπερέχουσιν πεντή-
 κοντὰ ὀργμὰς ἑκατέρῃ· καὶ τὸ κατ' ὕδα-
 τος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσούτον· καὶ ἐπ'
 ἀμφοτέρῃσι ἔπεσι κολοασὸς λίθινος, καλῆ-
 μενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες
 εἰσὶ ἑκατὸν ὀργμῶν, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργμαὶ
 δίκαιαι εἰσὶ σάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξαπέδ^α
 μὲν τῆς ὀργμῆς μετρεομένης καὶ τετραπή-
 χεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίσων ἐ-
 ὀλίων, τῷ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίσας. τὸ δὲ
 ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ
 ἔστι· (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ)
 ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται.
 καὶ ἔξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην,
 ἔξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ

^α ἑξαπόδον.

ἔπεα ν̄ μὲν ἐκρέη ἔζω ἥδε, τότε τὸς ἔξ μῆ-
 νας ἔς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέ-
 ρην ἐκάστην τάλαντον ἀργυρίδ' ἐκ τῶν ἰχ-
 θύων· ἔπεα ν̄ δὲ ἐσίη τὸ ὕδωρ ἔς αὐτὴν, εἰ-
 κοσι μνέας.

ρν'. Ελεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἔς
 τὴν Σύρτιν τὴν ἔς Λιβύην ^β ἐκδιδῶι ἡ λίμ-
 νη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς
 ἐσπέρην ἔς τὴν μεσόγαίαν παρὰ τὸ ὄρος
 τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τῷ ὀρύγμα-
 τος τέττε ἐκ ὥρεον τὸν χῆν ὑδαμῶ ἐόντα,
 ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, ἡρόμην τὸς ἀγ-
 χισα οἰκέοντάς τῆς λίμνης ὅκως εἴη ὁ χῆς
 ὁ ἐξορυχθεῖς· οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξε-
 φορήθῃ. καὶ εὐπετέως ἐπειθον· ἥδεα γὰρ
 λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ασυρίων πόλει γενό-
 μενον ἕτερον τοῖσδε ^γ. τὰ γὰρ Σαρδανα-
 πάλῃ ^δ τῷ Νίνῃ βασιλῆος χρήματα ἐόντα
 μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι
 καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῇ-

^β ἐν Λιβύῃ. ^γ Ἰστέον τι τοῦτο. ^δ in MS. scribitur Σαρδανα-
 πάλλον.

illisque sex mensibus quibus ex eo effluit, ditans regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, proventu piscium; quum aqua influit, viginti minis.

150. Hoc stagnum dicebant etiam indigenae evadere in Syrtin Africae sub terram, versum in mediterranea ad occidentem, secundum montem qui est supra Memphin. Verum quum humum e fossa illa egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curae erat) percontabar proximos accolarum ubinam esset humus illinc effossa. Illi dicere, quò fuerit exportata; et facile persuadebant: quippe qui aliud tale factum apud Ninum quoque urbem Assyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures magnam vim pecuniae Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis custoditam, compilare quum constituissent, a suis igi-

tur domibus exorsi dimenſi viam ſub terra ad regias aedes foderunt, eamque humum e cuniculo egeſtam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim, qui Ninum præterfluit, exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Aegypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, ſed interdium eſt facta : Aegyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus.

151. Duodecim autem reges quum juſte degerent, et interjecto tempore in templo Vulcani ſacrificaffent, et ultimo feſti die libaturi eſſent, porrexit eis ſummus ſacerdos aureas phialas, quibus libare conſueverant, aberrans numero, undecim, quum eſſent ipſi duodecim. Ibi

σαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκιῶν ἀρξά-
 μενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σαθμεώμενοι ἐς
 τὰ βασιλήϊα οἰκία ὥρυσον. τὸν δὲ χοῦν
 τὸν ἐκφορέομενον ^ε ἐκ τῆς ὀρύγματος, ὅπως
 γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, πα-
 ραῤῥέοντα τὴν Νῆον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατερ-
 γάσαντο ὅ, τι ἐβόλοντο. τοιοῦτον ἕτερον
 ἤκασα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυψ-
 μα γενέσθαι· πλὴν ἔνυχτός, ἀλλὰ μετ'
 ἡμέρην ποιούμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν
 χῆν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φο-
 ρέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέ-
 ειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη ἔτω λέγεται
 ὀρυχθῆναι.

ρνα'. Τῶν δὲ δωδέκα βασιλέων δικαι-
 οσύνην χρεωμένων, ἀνα' χρόνον ὡς ἔθυσαν
 ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑσάτῃ τῆς
 ὀρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχι-
 ρεὺς ἐξένεικέ σφι Φιάλας χρυσέας, τῇσι-
 περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τῆς ἀριθ-
 μῆς, ἑνδεκα, δωδέκα ἔσσι. ἐνθαῦτα ὡς ἐκ

^ε ἐκφερόμενον.

εἶχε Φιάλην ὃ ἔσχατος ἐς ἐὼς αὐτέων
 Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἑ-
 ὕσαν χαλκήην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπευδε.
 κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ^ε ἐφόρεον τε
 βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες.
 Ψαμμίτιχος μὲν νυν ^β οὐδενὶ δολερῶ νόῳ
 χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν
 Φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμι-
 τίχου, καὶ τὸ χρηστὴριον, ὅτι ἐκέχρητό
 σφι, τὸν χαλκήν σπείσαντα αὐτῶν Φι-
 ἀλή, τοῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μούνον Αἰ-
 γύπτου · ἀναμνησθέντες τοῦ χρεσμοῦ,
 κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτι-
 χον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδέ-
 μιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα · ἐς δὲ τὰ
 ἔλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι, φιλώσαντας τὰ
 πλείεστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρ-
 μώμενον ^η μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰ-
 γύπτῳ.

ρλβ'. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τῆτον πρό-
 τερον Φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν,

^ε κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ^β δι' τὴν. ^η ὀρμώμενον.

PSAMMITICHUS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi aeream galeam tenuit, libavitque. Ferebant autem et ceteri omnes reges, et tunc quoque gestabant galeas. Nullo quidem igitur dolo malo usus Psammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen mente advertentes id factum Psammitichi et simul oraculum, quod ipsis cecinerat, qui eorum aerea in phiala libasset, eum solum regem Aegypti futurum; ejus igitur reminiscentes non censuerunt quidem aequum esse Psammitichum morte mulctari, postquam rimando compererunt non id illum fecisse industria aliqua; sed maxima potentiae parte exutum in palustria religandum, ex quibus ne egressus, reliquae Aegypto se immisceret.

152. Hunc Psammitichum, quum antea fugiens Sabacum Aethiopem, qui pa-

trem ejus Econ interemerat, hunc exulem tunc in Syria, postquam Aethiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Aegyptii qui sunt e regione Saiti : deinde secunda vice regnanti ab undecim regibus contigit ei ut in exilium iret propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiose tractatus ab illis esset, statuit ultum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oraculo Latoniae, quod in urbe Buto apud Aegyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, venit responsum, venturam ultionem e mari, quum viri aerei apparuissent. Quod responsum ei magnam incredulitatem suffudit, viros aereos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interjecto, Iones quosdam et Cares praedandi gratia navigantes, necessitas compulit applicare ad Aegyptum. Hi quum in terram exissent acre armati, Aegyptiorum quidam

ὅς οἱ τὸν πατέρα Εκὼν ἀπέκτενε^α, τοῦ-
τον Φεύγονίᾳ τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλ-
λάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τῷ ὀνείρῃ ὁ Αἰθίοψ,
κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ.
τῷ Σαίτῳ εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα
τοδεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων κα-
ταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην Φεύγειν^β
ἐς τὰ ἔλεα. ἐπισάμενος ὦν ὡς περιϋβρις-
μένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόει^γ τίσασθαι
τὸς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βαβυλῶν
πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητῆς, ἔνθα
δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντεῖον ἀφευδέσα-
τον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἦξει ἀπὸ
θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων.
καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπισίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο,
χαλκεὺς οἱ ἄνδρας ἦξιν ἐπικέρους· χρόνος
δὲ ἔργον πολλὸν διελθόντος, ἀναγκαίῃ κατέλα-
βε Ἰωνὰς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ ληϊήν
ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον·
ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ,
ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα

^α πατέρα Νεκὼν ἀπέκτενε. ^β Φεύγονίᾳ. ^γ ἐπενόει.

ἀπικόμενος τῷ Ψαμμίτιχῳ, (ὡς ἐκ ἰδῶν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλιωθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπυγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδῖον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρησθήριον ἐπιτελεύμενον, Φίλα τε τοῖσι Ἰωσι καὶ Καρσί ποιέει· καὶ σφεας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἐωϋτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, ἔτῳ ἅμα τοῖσι μετ' ἐωϋτ' βυλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικύροισι, καίαιρέει τῆς βασιλέας.

ργ'. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτῃ πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἀπι, ἐν τῇ τρέφεται ἑπεὰν Φανῇ ὁ Ἀπὶς, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περὶ σὺλον ἔβσαν, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κίωνων, ὑπεσῆσι κολοασοὶ δωδέκα πήχεις τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἀπὶς κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Επαφος.

ργδ'. Τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί τῶν

nuncium fert Psammiticho ad paludes, ut qui nunquam viderat viros aere armatos, appulso e mari aereos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse impletum, amicitiam cum Ionibus et Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad suas partes fovendas. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Aegyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit.

153. Omni potitus Aegypto, fecit in Memphi Vulcano antefores ad ventum austrum vergentes, et aulam exstruxit Api, in qua Apis educatur, quum apparuerit, adversus antefores undique columnis cinctam, ac figuris refertam: cui aulae stant suppositi loco columnarum colossi duodenum cubitorum. Apis autem Graecorum lingua Epaphus est.

154. His Ionibus Caribusque, qui-

bus fuerat ufus adjutoribus, Pſammitichus dedit ad habitandum oppoſita invicem praedia, Nilo medio dirempta, quibus nomina poſita ſunt Caſtra. Et cum haec eis loca dedit, tum vero cetera quae fuerat pollicitus omnia tradidit. Pueros quinetiam Aegyptios illis commiſit lingua Graeca imbuendos, a quibus linguam iſtam edoſtis orti ſunt nunc in Aegypto interpretes. Incoluerunt autem Iones et Cares haec loca longo tempore, et ſunt ea prope exiguum maris, infra urbem Bubaeſtin, ad oſtium Nili quod dicitur Peluſiacum. Unde poſtea Amapiſis rex educens Memphin eos tranſtulit, in ſui tutelam adverſus Aegyptios. Poſt ſedes ab iſtis in Aegypto collocatas, nos Graeci cum illis ita commixti res circa Aegyptum a Pſammiticho rege exorſi, et quae deinceps extiterunt, omnia liquide cog-

οι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμί-
 τιχος δίδωσι χώρας ἐνοικῆσαι ἀντίς ἀλ-
 λήλων, τῷ Νείλῳ τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖ-
 σι ἐνόμαλα ἐτέθη Στρατόπεδα. τέτρες τε
 δὴ σφι τὰς χώρας δίδωσι, καὶ τᾶλλα τὰ
 ὑπέχειο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ παῖδας^α
 παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλ-
 λάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τέ-
 των ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν^β, οἱ νῦν
 ἐρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγονάσι· οἱ δὲ Ἰω-
 νές τε καὶ οἱ Κᾶρες τέτρες τὰς χώρας οἴκη-
 σαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ
 χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βου-
 βᾶσιος πόλεως, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεο-
 μένῳ ῥόματι τῷ Νείλου· τούτους μὲν δὴ
 χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Αμασις ἐξαναση-
 σας, ἐνδεῦτεν κατοίκησε εἰς Μέμφιν, φυ-
 λακὴν ἐωῦτῃ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων.
 τέττων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἑλ-
 ληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τέτοισι, τὰ πε-
 ρὶ Αἰγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμίτιχου

^α καὶ δὴ καὶ παῖδας. ^β τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν.

βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὑπερθεῖν
ἐπισάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ ἔσται ἐν
Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίῳσαν.
ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν ^c χώρων, ἐν τέτοισι
δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν
οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμ-
μίτιχος μὲν νυν ἔτῳ ἔχει Αἴγυπτον.

ρνε'. Τῷ δὲ χρηστήρις τῷ ἐν Αἰγύπτῳ
πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ
αὐτῷ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ
χρηστήριον τοῦτο ἐν ^d Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν
Λητῆς ἱρὸν, ἐν πόλει δὲ μεγάλη ἰδρυμένον,
κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεούμενον σῶμα
τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης
ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει ταύτῃ, ὅκου τὸ
χρηστήριον ἔστι, Βετῶ, ὡς καὶ πρότερον ἐνό-
μασαι μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βετῶι ταύ-
τῃ Απόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς
τῆς Λητῆς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐστίν,
αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προ-
πύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυέων. τὸ

^c ἀνέστησαν. ^d τῷτο τὸ ἐν.

mita habemus. Hi enim primi Aegyptum, qui alterius linguae essent, incoluerunt. Atque ex quibus locis demigrarunt, ibi et vestigia navalium, et domorum rudera, ad meam usque aetatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto potitus est.

155. De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote quod dignum est. Etenim oraculum hoc in Aegypto, sacrum est Latonae, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius a me nominatum est) Buto, ad ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, ab mari flumen subeuntibus. In hac urbe templum est Apollinis Dianaeque; et illud Latonae in quo redduntur oracula, tum ipsum grande est, tum antefores habens quadraginta cubitorum altitudinem. Ubi quid mihi ex iis quae in aperto erant, maximo miraculo fu-

erit, referam : Est in hoc fano Latonae aedes ex uno facta lapide, quod ad longitudinem attinet ac altitudinem ; et cuius paries quilibet his aequalis ; unumquodque ex his est quadragenûm cubitorum ; cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis.

156. Itaque eorum quae circa templum hoc sunt in propatulo posita, maxime admirabilis apud me fuit ista aedes. Secundo loco insula quae vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatiofo sita propter templum quod Buto est ; quae insula ab Aegyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque motam : sed hoc audire admiratus sum, si vere est insula natans. In hac igitur templum Apollinis magnum, et arae triplices extructae sunt, et palmae frequentes in eadem enatae : aliaeque multae

ἔ μοι τῶν φανερῶν θῶμα^ε μέγιστον παρε-
 χόμενον Φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τῷ τῷ
 Λητῆος νηὸς, ἔξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς
 τε ὕψος, καὶ ἔς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος
 τέτοισι ἴσος· τεσσαράκοντα πήχεων του-
 τέων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καλασέγασμα τῆς
 ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικεῖται^ι λίθος, ἔχων τὴν
 παρωροφίδα τετράπηχυν.

ρυσ^ι. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανε-
 ρῶν μοι τῶν περὶ τῷ τῷ τὸ ἱρόν ἐστι θῶ-
 μασιότατον^β. τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ
 Χέμμης καλευμένη^η. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ
 βαθῇ καὶ πλατῇ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βυ-
 τοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη
 ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε
 ἔτε πλέουσιν, ἔτε κινηθεῖσαν εἶδον· τέ-
 θηπα δὲ ἀκῶν εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλω-
 τή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Απόλλωνος
 μέγας ἐνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύσθαι.
 ἐμπεφύκασιν δ' ἐν αὐτῇ φοῖνικες συχνοὶ,
 καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα

^ε φανερῶν ἢν θῶμα. ^ι ἐπικεῖται. ^β θῶμασιότατος. ^η καλεομένη.

πολλά. λόγον δὲ τόνδε ^α ἐπιλέγοντες αἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτὴν ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐκ ἐξουσίας πρότερον πλωτῇ, Λητῷ, ἐοῦσα τῶν ὀκτῶ Θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτῷ πόλει, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένη νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τῷ Οσίριος ^β τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἀρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγῃσι εἶναι παῖδας. Λητῷ δὲ ^γ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτίσι δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ωρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἀρτεμις δὲ, Βούβασις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλω-

^α τοῖόνδε. ^β Οσίριδος. ^γ Λητῶν δὲ.

partim fructiferae, partim steriles arbores. Cur autem ea natans sit, hanc Aegyptii rationem reddunt: quod in hac insula olim fixa et tunc non natante Latona (quae ex octo numinibus quae prima extiterunt, unum est) quum in urbe Buto, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iside instar depositi accipiens, occultavit in ea jam natante insula, ac sospitem reddidit; quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem et Dianam ajunt Bacchi et Isidis liberos esse; Latonam vero, nutricem horum ac servatricem. Et Apollo quidem Aegyptiace Orus, Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque ex hac narratione, non aliunde Aeschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus omnium qui poëtae antecesserunt, fecerit Dianam Ceteris filiam, ideoque insulam redditam

348 EUTERPE. II.

esse natantem. Haec quidem sic ajunt.

157. Psammitichus vero in Aegypto quatuor et quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriae urbem obsidens oppugnavit, donec cepit. Haec est Azotos, quae diutissimam inter omnes urbes (quas novimus) sustinuit obsidionem.

158. Psammitichi filius qui et regnum Aegypti suscepit, extitit N E C U S, qui fossam in rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perles secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis; latitudinis, ut per eam duae possent simul agi triremes. Aqua quae in hanc e Nilo deducta est, paulo supra Bubastin urbem, juxta oppidum Arabiae Patumon deducitur, pertinens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est a planitie Aegypti

τήν· ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

ρνζ. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτῳ τέσσαρα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἀζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολίων ἐπὶ πλείστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

ρνή. Ψαμμίτιχος δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτῳ, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ερυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλὺτος ἡμέραι τέσσαρες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλασρευμένας^d. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατ' ὑπερθε ὀλίγον Βαβυλῶνιος πόλις παρὰ Πάτρισμον τὴν Αραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ερυθρὴν θάλασσαν. ὠρυκται δὲ πρῶτον μὲν τὸ πεδία τῷ

^d ἐλασρευμένας.

Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Αραβίην ἔχοντα· ἔ-
 χεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ
 Μέμφιν τείνον ὄρος, ἐν τῷ αἰ ληθοτομίαι
 ἐνεῖσι. τοῦ ὧν δὴ οὔρεος τέττε παρὰ τὴν
 ὑπωρέην ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μα-
 κρὴ πρὸς τὴν ἡῶ, καὶ ἐπεὶ αὖτε τείνει ἐς δια-
 σφάγας φερέσας ἀπὸ τῆ οὔρεος πρὸς με-
 σαμβρίην τε καὶ νότον ἀνεμον, ἐς τὸν κόλ-
 πον τὸν Αράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ
 συντομώτατον ἐκ τῆς Βορρηνῆς θαλάσσης
 ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτίνην καὶ Ερυθρὴν τὴν
 αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κα-
 σίε^ε ὄρεος τῆ ἑρίζοντος Αἰγυπλίον τε καὶ
 Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σάδιοι χίλιοι ἐς
 τὸν Αράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συν-
 τομώτατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέ-
 ρη, ὅσω σκολιωτέρη ἐστὶ. τὴν ἐπὶ Νεκῷ
 βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίῳ^ε ἀπώλον-
 το δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν με-
 ταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίᾳ ἐμπο-
 δὶς γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν

^ε ἀπὸ Κασίε, ^ε ὀρύσσοντες, Αἰγυπλίῳ.

Arabiam versus, cui planities supra contiguus est extensus prope Memphin mons, in quo lapidicinae sunt. Itaque juxta hujus montis radices ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: et deinde pertinet ad divortia, quae ab monte ad meridiem et ventum austrum ferunt in finum Arabicum. Quâ sane brevissimus et maxime compendiarius est a mari septentrionali transitus ad australe et idem hoc rubrum vocatum; a monte Caffio, qui Aegyptum Syriamque determinat, stadia mille sunt in Arabicum finum. Et hoc quidem brevissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est magis inflexa. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Aegyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necos destitit, hoc interpellatus oraculo, eum id opus barbaro praemunire. Aegyptii au-

tem barbaros omnes vocant, qui non ipsorum lingua loquuntur.

159. Seperfedens itaque a facienda fossa Necos, ad militum copias se convertit; et naves bellicae partim ad mare septentrionale, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt perfectae: quarum adhuc vestigia navalium clara. Et his, ubi opus fuit, utens, ac terrestri quidem acie congressus Necos cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, et post proelium, Cadyti, magna Syriae urbe. Vestem autem in qua id peregit, Apollini dicavit et ad Branchidas Milesiorum misit. Post id perfectis septem et decem omnino imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio.

160. Ad eum in Aegypto regnantem, nuncii quidam Eleorum advenerunt, jactantes in Olympia justissime ac pul-

προεργάζεσθαι ^b. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους ^c.

ρθ'. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεις αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορρηῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Αραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ερυθρῇ θαλάσῃ· τῶν ἔτι ^d οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἔδσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐαθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέβηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μέγα δὲ, ἑκατάδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδὼς τὴν ἀρχήν.

ρξ'. Ἐπὶ τῷτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτῳ ἀπίκοντο Ηλείων ἄνδρες ἄγγελοι ^e, αὐχέοντες δικαιοτάτα καὶ

^b προεργάζεσθαι. ^c μὴ σφί ὁμογλώσσους. ^d ἔτι. ^e MS. habet tantum Ηλείων ἄγγελοι.

κάλλιστα τίθεναι τὸν ἐν Ολυμπίῃ ἀγῶνα
 πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ
 ταῦτα ἔδλ' ἂν τὰς σοφωτάτας ἀνθρώπων
 Αἰγυπτίους ἔδεν ἐπέξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικό-
 μενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον· οἱ Ἡλεῖοι ἔλεγον
 τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς
 οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λε-
 γομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ
 οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων,
 λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέ-
 ειν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀκηγησάμενοι δὲ τὰ
 πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθυσόμενοι εἴ
 τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον
 ἐπέξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπηρώ-
 των τὰς Ἡλείους εἴ σφιν οἱ ἑ πολίῃται ἐ-
 ναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ
 τῶν ἄλλων β' Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλο-
 μένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι
 ἔφασαν σφέας οὕτω τίθεντας, παντὸς τοῦ
 δικαίου ἡμαρτηκέσαι. οὐδεμίην γὰρ εἶναι
 μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀσῶ ἀγωνιζομένῳ

ἑ ἡ σφιν οἱ. β' ἑ ἑλλήνων.

cherrime inter mortales omnes proponi certamen, ita ut existimarent ne Aegyptios quidem hominum sapientissimos aliquid ultra haec invenisse. Isti ubi in Aegyptum venientes, ea exposuerunt quorum gratia venerant, ibi tum iste rex convocavit ex Aegyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum convenissent, et Eleos audissent omnia commemorantes quae par erat ab ipsis fieri in edendo certamine, et se venisse dicentes sciscitatum num quid possent Aegyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos numquid apud eos certarent cives. Et illis respondentibus, sine discrimine et suorum et ceterorum Graecorum cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquit, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure recessisse. Nullo etenim pacto posse fieri, quin civi certanti cives faverent, facientes in-

juriam peregrino. Sed si vellent iuste ponere, et ejus gratia venissent in Aegyptum, jusserunt peregrinis certatoribus ponere certamen, nullo Eleorum certare permissio. Haec Aegyptii Eleos submoverunt.

161. Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Aegypto, facta in Acthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui post Psammitichum avum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam aetatem regum, quinque et viginti dominatus annos. Quod intra tempus et bellum Sidoni intulit, et cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum deberet illi improspere cedere, contigit ab occasione, quam ego pluribus, dum res Libycas exsequar, exponam, paucis contentus in praesenti. Quum enim adversus Cyrenacos Apries exercitu missio mag-

προσθήσονται, ἀδικέουτες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βέλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τότε εἵνεκα ἀπικοῖατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνισῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ηλείων δὲ μηδενὶ εἶναι^α ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ηλείοισι ὑπεθήκαντο.

ρξά'. Ψάμμιος δὲ ἔξ ἔτεα μῆνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένους ἐς Αἰθιοπίνην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Απρίης^β ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἐωϋτὲς προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λευκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμφας γὰρ στρατεύμα ὁ Απρίης ἐπὶ^γ Κυρηναίους, μεγαλῶς προσ-

^α ἱστῆναι. ^β ἱερίδιξαι τὴν βασιλεὴν Απρίης. ^γ Απρίης μετὰ γὰρ ἱπὶ.

ἐπίασε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῷ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίας αὐτῆς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακὸν, ἵνα δὴ σφῶν φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι ^d. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιούμενοι ἔτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

ρζβ'. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτῆς Ἀμασιν καὶ ἀπαύσοντα λόγους. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ πρίειν λέγοντος αὐτῷ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὅπιθε σὰς περιέθηκε οἱ κυνέην. καὶ περιτιθεῖς, ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀεχέσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐσήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεξεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε

nam cladem accepisset, id ei imputantes Aegyptii rebellaverunt, opinati se ab illo in apertam perniciem consulto fuisse dimissos: ut his internecione deletis, ipse ceteris Aegyptiis imperitaret securius. Haec perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant amici, palam desciverunt.

162. Id ubi rescivit Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum pervenisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Aegyptiorum ei a tergo stans galeam circumdat: eaque circumdata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque id eo invito factum fuit, ut ostendit. nam simulatque ab iis qui desciverant Aegyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam adversus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad

Amasin ex iis qui secum erant Aegyptiis, spectatum quendam hominem, nomine Patarbemin, iussu ut ad se vivum Amasin perduceret. Hic ubi pervenit, Amasin ad se vocat. Amasis (sedebat enim in equo) elevans crus pepedit, et hoc jubet hunc adducere ad Aprien, et quum tamen Patarbemis eum rogaret ut regem adiret accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de se Aprien esse questurum; se enim illi praesto futurum et alios ducturum. Patarbemis non ignarus sententiae illius ex oratione, etiam apparatus quem curabat videns, abiit, statuens quamcelerrime regem rerum quae agerentur facere certiozem. Huic redeunti, quod Amasin non duceret, nullo verbo edito Apries ira percitus praecidi aures nasumque iussit. Id intu-

ἐπ' Αμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἐωϋ-
 τὸν Αἰγυπτίων, τῷ ἔνομα ἦν Πατάρβη-
 μισ· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Αμασιν
 ἀγαγεῖν παρ' ἐωϋτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος ὁ
 Πατάρβημις, τὸν Αμασιν ἐκάλεε, ὁ Α-
 μασις^ε (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππῃς κατήμενος)
 ἐπάρας ἀπεματάϊσε· καὶ τῷτό μιν ἐκέλευ-
 σε Απρίην ἀπάγειν· ὅμως δὲ αὐτὸν ἄξιζεν
 τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπο-
 μένῃς, ἵεναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑπο-
 κρίνεσθαι^ι ὥς ταῦτα πάλαι παρεσκευά-
 ζειο ποιεῖν, καὶ αὐτῷ ἔμειψασθαι Απρί-
 ην, παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτός, καὶ ἄλλῃς
 ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λε-
 γομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ πα-
 ρασκευαζόμενον ὀρέοντα σπουδῇ ἀπιέναι,
 βεβλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεΐᾳ δηλῶσαι
 τὰ πρῆσόμενα^ε. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτόν
 πρὸς τὸν Απρίην ἐκ ἄγοντα^η τὸν Αμα-
 σιν, ἔδένα αὐτῷ λόγον δόντα, ἀλλὰ περι-
 θύμως ἔχοντα, περιλαβεῖν προστάξαι αὐ-

^ε ὁ δὲ Αμασις. ^ι ὑποκρίνασθαι. ^ε τὰ πρῆσόμενα. ^η ἔχοντα.

τῶ τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ
 λαοὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνῃ
 ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐωυτῶν
 ἔτῳ αἰσχροῦς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ
 χρόνον ἐπιχῶντες, ἀπιστέατο πρὸς τὰς ἐτε-
 ρας, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτὰς Ἀμάσι.

ρξγ'. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρί-
 ης, ὥπλιζε τὰς ἐπικέρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ
 τὰς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἐωυτόν Κᾶ-
 ράς τε καὶ Ἰωνας, ἄνδρας ἐπικέρους τρισμυ-
 ρίους ^a. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σάϊ πόλι
 μεγάλα εἶντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἱ τε περὶ
 τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τὰς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ
 οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν
 τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφοτέρω,
 καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

ρξδ'. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένηα.
 καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμα
 κεκλέαται· οἱ δὲ, βεκόλοι· οἱ δὲ, σὺῶ-
 ται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἐρμηνέες· οἱ

^a Haec non nota est in MS. sed nova manus in margine
 adscriptit.

entes ceteri Aegyptii qui cum eo adhuc senserant, virum inter eos probatissimum ita foede indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes ad ceteros trans-eunt, seseque Amasi tradunt.

163. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliorum circa se ex Ionibus et Caribus triginta millia) in Aegyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. Itaque utrique adversus alteros tendebant, Apries cum suis contra Aegyptios, Amasis cum suis adversus peregrinos; et in Momemphi urbe constituerunt tentaturi invicem.

164. Sunt autem Aegyptiorum septem genera: quorum alii sacerdotes, alii pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii

gubernatores navales. Tot sunt Aegyptiorum genera, quibus a suis artibus sunt data nomina: sed ex iis pugnatores vocantur Calasiries, et Hermotybies, qui horum nomorum sunt: nam in nomos, *plagas*, distincta est omnis Aegyptus.

165. Hermotybium quidem hae sunt plagae, Busiritis, Saitis, Chemmitis, Papremitis, insula Prosopitis quae vocatur, Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quaestuarii didicit, sed omnes rei militari vacant.

166. Calasirium hae aliae plagae sunt, Thebana, Bubastitis, Aphthitis, Tanitis, Mendesia, Sebennitis, Athribitis, Pharbaethitis, Thmuitis, Onuphitis, Anytia, Myecphoritis. Haec plaga insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hae plagae Calasirium, qui quum ad plurimos re-

ἐ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων το-
αὐτά ἐσι. οὐνόματα δέ σφι κέεται ἀπὸ
τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων κα-
λέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἑρμοτύβιες.
ἐκ νομῶν δὲ τῶνδὲ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νο-
μὸς Αἰγυπτός ἀπασα διαραίρηται.

ρξέ'. Ἑρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοί·
Βουσιρίτης, Σαίτης, Χερμίτης, Παπρη-
μίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη,
Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τεττέων τῶν νο-
μῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ
πλείστους ἐγένοντο^β, ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ
τέττων βανασίης ἔδεις δεδάηκε. ἔδεν, ἀλλ'
ἀνέοντα ἐς τὸ μάχιμον.

ρξς'. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοί
εἰσι· Θηβαῖος, Βεβασίτης, Αφθίτης, Τα-
νίτης, Μενδήσιος, Σεβεινίτης, Αθριβίτης,
Φαρβαιθίτης, Θμβίτης, Ονσφίτης, Ανύ-
τιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομός ἐν νήσῳ
οἰκεῖ, ἀντίον Βεβάσιος πόλιος. οὔτοι δὲ
οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε

^β γινώσκω.

ἐπὶ πλείους ἐγενέαιο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεσι τέχνην ἐπασκῆσαι ὕδემίνην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μῦνα, παῖς παρὰ πατρός ἐκδόμενος ^ε.

ρζζ'. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρίναι· ὀρέων καὶ Θρηϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολῖτητέων ^δ τοὺς τὰς τέχνας μαθάνοντας, καὶ τὸς ἐκγόνους τέτων· τὸς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίεων, γενναίους νομιζομένους ^ε εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασιν δι' ὧν τῆτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἤκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τὸς χειροτέχνας.

ρζή'. Γέρεα δὲ σφι ἦν τὰδε ἐξαραιρημένα μένοισι Αἰγυπτίων παρέξ τῶν ἱρέων ἄρξαι ἐξαίρετοι δυνώδεκα ἐκάσῳ ἀτελέες

^ε ἐκδόμενοι. ^δ ἡγεμόνους πολῖτητων. ^ε νομιζομένους.

daēti sunt, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli arti operam dare, sed solum rei militari, filio discente a patre.

167. Hoc ab Aegyptiisne mutuati sint Graeci, non possum liquide dijudicare, quum videam et apud Thracas et Scythas Persasque et Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque posteros: generosiores autem eos qui a manuariis operibus abstineant, praesertim qui fecernuntur ad bellum. Hoc itaque cum ceteri Graeci omnes didicerunt, tum praecipue Lacedaemonii. Corinthii autem minime contemnunt opifices.

168. His solis Aegyptiorum praeter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim arurae essent exemptae et immunes. est autem arura cen-

tum cubitorum Aegyptiorum quoque versus. Aegyptius vero cubitus Samio par est. Haec tamen universis illis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, et nequaquam iidem. Calasirium milleni et Hermotybium per annos circa regem fungebantur singuli satellitum munere. Istis igitur praeter aruras dabantur quovis die alia, panis tosti pondo quinae minae unicuique, carnis bubulae binae, vini sextarii quaterni. Haec semper satellitibus praebebantur.

169. Ubi igitur e diverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Aegyptiis ad urbem Momemphim pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt; tamen quod erant multo inferiores numero, ea parte victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasionem, ne deum quidem quenquam posse sibi adimere regnum: adeo

ἡ δὲ ἄρξρα ἑκατὸν πῆχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντῃ. ὁ δὲ Αἰγύπιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἑξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἑκαρπῆντο, καὶ ὕδαμᾶ ὧτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἑδορυφόρεον ἑνιαυτὸν ἕκαστοι^α τὸν βασιλέα· τούτοισι δὲ ὧν τάδε παρέξ τῶν ἀρξρέων ἄλλα ἐδίδου ἐπ' ἡμέρη ἑκάστη· ὅπλ' σίτε σαθμὸς πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἶνε τέσσερες ἀρυσηῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέεσι ἐδίδου.

ρξθ'. Επεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ, τε Απρίης, ἄγων τῆς ἐπικύρης, καὶ ὁ Αμασις πάντας τῆς Αἰγυπτίης, ἀπὶ κονίῳ ἐς Μώμεφιν^β πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσασθαι μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῶ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τῆτο ἐσώθησαν· Απρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωῦ-

^α Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἑδορυφόρεον ἑνιαυτὸν ἕκαστον. ^β Μίμφιν.

τῷ ἰδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν
 ἐσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαῖν
 πόλιν, ἐς τὰ ἐωϋτῆ οἰκία πρότερον ἐόντα,
 τότε δὲ Ἀμάσιος ἦδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα
 δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληῖα-
 σι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ,
 μεμφομένων Αἴγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ ^c δι-
 καια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωϋτῷ ἔχ-
 διςον, ἔτω δὴ παραδιδῶν τὸν Ἀπρίην τῶ-
 σι Αἴγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ
 ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι παλῶνσι ταφῇσι.
 αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγ-
 χοτάτω τῇ μεγάρῃ, ἐσιόνῃ ἀρισερῆς χε-
 ρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τὰς ἐκ νο-
 μοῦ τούτῃ γενομένης βασιλέας ἔσω ἐν τῷ
 ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τῇ Ἀμάσιος σῆμα, ἑκαστέ-
 ρῳ μὲν ἐστὶ τῇ μεγάρῃ ἢ τὸ τῇ Ἀπρίεω καὶ
 τῶν τούτῃ προπατόρων.

ρό'. Εἰς μέντοι καὶ τούτο ἐν τῇ αὐλῇ
 τῇ ἱρᾷ, πασὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκη-
 μένη φύλοισι τε Φοίνικας τὰ δένδρεα με-

videbatur sibi illud in stabili positum esse. Et tamen tunc congressus, proelio victus est, vivusque captus ad urbem Sain ductus in aedes quae ipsius antea fuissent, tunc autem jam Amasis regia. Ibi aliquamdiu in regia alebatur, eumque Amasis honeste asservavit. Tandem incusantibus Aegyptiis non iuste agere, qui ipsorum et suum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quae sunt in templo Minervae, proxime aedem ad laevam manum intranti. Saitae autem cunctos qui ex illa sua praefectura fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis sepulchrum magis procul est ab aede quam illud Apriae ejusque progenitorum.

170. In ejusdem templi aula hoc quoque est, ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum palmas arbores

imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus locus est. Sunt etiam illius sepulcra, cujus nomen nuncupare hac in re, haud sanctum opinor in urbe Sai in templo Minervae post aedem, idque contiguum est toti parieti Minervae: atque in fano stant ingentes ex lapide obeli, lacusque adest contiguus lapidea crepidine adornatus, et circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videbatur) quanta in Delo, qui dicitur orbicularis. In hoc lacu imagines casuum ejus noctu faciunt, quae vocant Aegyptii mysteria.

171. De quibus quum plurimum ego norim, quo pacto habeant singula, tamen absit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Graeci thesmophoria vocant *a ferendis legibus*, absit ut cloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danaï filiae ritum hunc ex Ae-

μιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ
ἐν τῇ πασάδι διζὰ θυρώματα ἔθηκε· ἐν
δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θύκη ἐσί. εἰσὶ δὲ καὶ
αἱ ταφαὶ τῷ ἔκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοι-
ούτῳ πρήγματι ἑξαγορεύειν τοῦνομα, ἐν
Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Αθηναίης, ὅπιοι τε τῷ
νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Αθηναίης ἐχόμενον
τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοι ἐσῶσι
μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λι-
θίνῃ κρηπιδὶ κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη
εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅση
περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη.
ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν
παθέων αὐτῷ νυκλὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι
μυσήρια Αἰγύπιοι.

ροά'. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότε μοι
ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖσο-
μα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέ-
ρι, τὴν οἱ Ἕλληνες Θεσμοφόρια καλέ-
ουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖσομα κείσθω,
πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν, αἱ

Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγῆσαι, καὶ διδάσσαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἔκ ἐξανασανίης Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μῦθοι.

ροβ'. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομῶ μὲν Σαΐτεω ἑών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλεος, ἔνομά οἱ ἔστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατῶνόντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ἑδεμῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τοπρὶν ἑόντα^α, καὶ οἰκίης ἐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτὸς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη^β προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλὰ τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπλήρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαυτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοις ἐναπενιζέετο. τῷτον κατ' ὧν κόφας, ἀγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτῷ ἐποι-

^α δημότην τοπρότερον ἰούνα. ^β εὐγνωμοσύνη.

gypto extulerunt, eoque Pelasgiotidas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso a Dorienfibus excita ritus ille abolitus est, a solis Arcadibus, qui ex Peloponnesibus relictī sunt et non exciti, conservatus.

172. Aprie sic sublato, regnavit AMASIS e praefectura Saitica, et urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Aegyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebeius paulo ante fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis solertia, non asperitate, conciliavit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivae identidem pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque daemonis statuat fecit, et in apposi-

37.6 EUTERPE. II.

tissimo urbis loco statuit. Aegyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri a popularibus edoctus, convocatis Aegyptiis aperit, ex illa pelvi in qua prius Aegyptii evomere immingereque, et in qua pedes abluere consueissent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque suum ajebat idem atque pelvis esse fatum: etsi enim antehac fuisset plebeius, in praesenti tamen esse ipsorum regem, eoque jubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Aegyptios, ita ut aequum censerent ei servire.

173. Idem hoc usus est in rebus agendis instituto: ab aurora usquedum refertum esset forum, accurate negotia oblata agebat: deinde potabat, et inter compositores jocabatur, morionem agens ac

ἦσατο, καὶ ἰδρύσει τῆς πόλεως ὅκου ἦν ἐπι-
 τηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι Φοιτέοντες
 πρὸς τῷγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μα-
 θὼν δὲ ὁ Αμασις τὸ ἐκ τῶν ἀσῶν ποιεύμε-
 νον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φάς
 ἐκ τῆ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι,
 εἰς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνε-
 μεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζε-
 σθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὢν
 ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι
 πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον εἶναι ἡδη-
 μότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτέων
 βασιλεὺς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι
 ἐωῦτ' ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προ-
 σηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥς ἐδικαιῶν
 δαλεύειν.

ρογ'. Εχρᾶτο ^d δὲ κατασάσει πρηγ-
 μάτων τοιῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτε
 πληθύσης ἀγορῆς, προθύμως ἐπρησε τὰ
 προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τού-
 τε ἐπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τὰς συμπό-

^c πρότερον ἦν. ^d ἰχρῆτο.

τας· κὴ ἦν μάταιός τε κὴ παυνηίων. ἀχ-
 θεσθένες δὲ τέτοισι οἱ Φίλοι αὐτῷ, ἐνθέ-
 τεον αὐτὸν, τοιαύδε λέγοντες, ‘Ω βασιλεῦ,
 ‘ ἔκ ὀρθῶς σεωῦτῷ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν
 ‘ Φαῦλον προάγων σεωῦτόν. σὲ γὰρ ἐ-
 ‘ χρῆν^ε ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ θωκέοντα,
 ‘ δι’ ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα· καὶ
 ‘ ἔτω Αἰγύπτιοι τ’ ἂν ἐπιστάτο ὡς ὑπ’
 ‘ ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχόντα, καὶ ἄμεινον σὺ
 ‘ ἂν ἦκας· νῦν δὲ ποιέεις ὕδαμῶς βασιλι-
 ‘ κά.’ ὁ δ’ ἀμείβετο τοῖσιδε αὐτῶς^ε, ‘ Τὰ
 ‘ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἔπεαν μὲν δέονται
 ‘ χρᾶσθαι, ἐνταννύουσι· ἔπεαν δὲ χρή-
 ‘ σωνται, ἐκλύουσι^ε. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα
 ‘ χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγεῖη ἄν^ε
 ‘ ὥς τε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι
 ‘ χρῆσθαι. ἔτω δὴ κὴ ἀνθρώπων κατάστα-
 ‘ σις· εἰ ἐθέλοι κατεσπευδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ
 ‘ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἐωῦτόν ἀνιέναι, λά-
 ‘ θοι ἂν ἦτοι μανεῖς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος
 ‘ γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἐ-

^ε οἱ γὰρ χρῆν. ^ε τοῖσιδε αὐτῶς. ^ε Haec quatuor verba ab-
 sunt ab MS.

ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, ta-
 libus eum verbis monebant, ‘ Rex, di-
 centes, non e dignitate tua te conti-
 nes, qui ad nimiam te projicis nequiti-
 am. Nam deberes venerando in ſolio
 ſedens venerabilis, interdium res admini-
 ſtrare; ita et Aegyptii ſcirent a magno
 ſe viro regi, et tu melius audires. Nunc
 haudquaquam facis regia.’ His ille re-
 ſpondit; ‘ arcus illi qui obtinent, quum
 debent uti, intendunt; ſed quando ſunt
 uſi, remittunt: ſi enim perpetuo inten-
 dantur, rumperentur, nec poſſent eis
 quum res exigeret, uti: ita et hominis
 conditio eſt: ſi aſſiduo laborare ſtudio,
 nec viciffim ad luſum vacare velit, pe-
 detentim aut mente captus erit aut mem-
 bris. Quod ego intelligens, utrique rei

‘partem impertio.’ Haec amicis respondit.

174. Etenim fertur Amasis, quum privatus foret, fuisse potandi jocandique per dicteria studiosus, et vir neutiquam ferius: et quum eum potantem ac voluptates sectantem necessaria defecissent, solitus circumeundo furari: illi vero dicentes eum ipsorum habere pecunias, negantem adducebant ad oraculum quodcunque eo in loco erat. Frequenter ab oraculis convictus, frequenter absolutus. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicumque dii eum furti absolverant, horum templa neque curae habuit, neque ulla re ad refectiorem donavit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod obtinerent falsa oracula; quicumque autem eum alligaverant furti crimine, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit.

• κατέρω νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο.

ροδ'. Λέγεται δὲ ὁ Αμασις, καὶ ὅτε ^α ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκόμων, καὶ ὁδαμῶς κατεσπυδασμένος ἀνὴρ· ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἐκάσσοις εἶη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηϊῶν, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφευγε ^β. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιαύδε ^γ· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τέτων μὲν τῶν ἱρῶν ὅτε ἐπεμέλειο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδεκε ὅδεν· ὁδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς ὁδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήϊα κεκλήμενοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδθησαν φῶρα εἶναι, τέτων δὲ ὡς ἀληθέων ἑόντων καὶ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, ταμάλισα ἐπεμέλετο.

^α Αμασις, ὅτε. ^β ὑπέφευγε. ^γ τάδε.

ροέ'. Καὶ τῷτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Αἰθιοπῶν προπύλαια θωυμάσια οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάλει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἔστι, καὶ ὁκοίων τέων· τῷτο δὲ, κολλοῦσθαι μεγάλας καὶ ἀνδρόσφιγας περιμήκεας ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε· ἡγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐκσέων λιθοτομιέων, τῆς δὲ ὑπερμεγάθειας, ἐξ Ελεφαντίνης πόλιος, πλῆον καὶ εἴκοσι ^d ἡμερέων ἀπεχέσθης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ ἔκ ἡκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλισθα θωυμάζω, ἔστι τόδε· οἶκημα μνηόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ελεφαντίνης πόλιος· καὶ τῷτο ἐκόμιζον ^e μὲν ἐπ' ἑτα τρία, διαχίλιοι δὲ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ σέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἕξωθεν ἔστι, εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχες· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν

^d πλῆον εἴκοσι. ^e ἐκόμιζε.

175. Itaque partim in Sai Minervae fecit antefores, opus admirandum, longe superans omnes tum sublimitate, tum magnitudine. et quantorum est magnitudo lapidum atque qualium eorum: partim ingentes colossos, et immanes androsphingas posuit. Alia quoque saxa praegrandia ad reficiendum curavit, ducta partim e lapidicinis quae juxta Memphin sunt, partim utique quae maximae molis sunt, ex urbe Elephantina, quae Sai distat viginti dierum navigatione. Adhaec, quod non minime, sed maxime omnium admiror, attulit aedificium ex solido saxo ab urbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia ductorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem tecti extrinsecus est unius ex viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, altitudo. Haec est

dimensio exterior tecti ex uno lapide. Introrsum autem duodeviginti cubitorum et xx digitorum est longitudo: latitudo vero cubitorum duodecim, quinque sublimitas. Tectum hoc ad ingressum templi collocatum est. nam ob id ajunt in templum non fuisse pertractum ab architecto, quod quum suspirasset ille dum ista adtraheretur, utpote pertaesus diutini temporis operae, id advertens Amasis non permisit ulterius trahere. Nonnulli ajunt quendam ex iis qui vectibus tectum agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque non introductum.

176. Donavit praeterea operibus ob magnitudinem spectatu dignis cum alia omnia templa insignia, tum in Memphi colosso supino ante templum Vulcani posito, longitudinis quinque et septuaginta pedum. Superque idem fundamentum

τὰ μέτρα ἔζωθεν τῆς σέγης τῆς μενολί-
 θς ἐσί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαί-
 δεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δώ-
 δεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχε-
 ων ἐσί. αὕτη τῷ ἱρῷ κείλαι παρὰ τὴν ἔσο-
 δον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν Φασὶ τῶν
 δι' εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα·
 αὐτῆς ἐλκομένης τῆς σέγης, ἀνασθενάξαι,
 οἷά τε χρόνῳ ἐκγεγονότος πολλῷ, καὶ αχ-
 θόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Αμασιν, ἐνθυμι-
 ζὸν ποιησάμενον, οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρῳ
 ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος
 διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μο-
 χλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυ-
 σθῆναι.

ρος'. Ἀνέσθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι
 ἱροῖσι ὁ Αμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοις
 ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ καὶ ἐν
 Μέμφι, τὸν ὑπτιον κείμενον κολοασόν, τῷ
 Ἡφαιστῆϊ ἐμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ
 ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐ-

f Haec quinque verba non sunt in MS.

τῷ βάθρῳ ἐς αἶσι, τῷ αὐτῷ ἐόντος λίθου, δύο κολοαστοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσούτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ ἰσὶ τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερὸν Αἰγυπτίῳ ἐστὶ ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

ροζ'. Εἰς Αἰγύπτῳ δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἰγυπτὸς μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τῷ ποταμῷ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Αἰγυπτίῳ ἐστὶ ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἕτερος ἑκάστῳ τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίῳ, ὅθεν βεβαιῶται^α· μηδὲ ποιεῦναι ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζῆν, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Αθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τὸν νόμον, Αθηναί-

^α βιῶται.

gemini colossi stant ex eodem lapide, vicenûm pedum magnitudinis quilibet, hinc et hinc aedi illi assistentes: quorum instar est alter in Sai lapideus, eodem, quo hi in Memphi, habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens et spectatu dignissimum, Amasis est qui exaedicavit.

177. Sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse maxime tunc beata, in iis quae vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, et urbes quae incolerentur tunc, fuisse omnes numero illic viginti millia. Amasis quoque extitit, qui legem hanc Aegyptiis praescripsit, ut singulis annis apud regionis praesidem Aegyptii omnes demonstrarent unde se tuerentur: et qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret legitimam vitam, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Aegypto mutuatus, Atheniensibus tulit,

quam illi, quod sit irreprehensa, assidue usurpant.

178. Amasis porro, quoniam Graecorum erat studiosus, cum alia in quosdam Graecos officia contulit, tum iis qui in Aegyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi; qui vero eorum nollent illic habitare, sed navigandi commercio frui, fecit potestatem certis locis aras et fana diis inaedicandi. Et maximum quidem eorum fanum ac praecipue famigeratum atque celeberrimum vocatur Hellenium *Graecum*: civitates autem quae communiter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocaea, Clazomenae: Doriensium autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Aeolensium vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum est, et ab his praefecti emporii praebentur. Ceterae civitates quae consortes hujus rei esse volunt rem ad ipsos minime pertinen-

οἰσι ἔθελο· τῷ ἐκείνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐ-
όντι ἀμώμῳ νόμῳ.

ροή. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Αμα-
σις, ἀλλὰ τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους
ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμέ-
νοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν
ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βυλομένοισι αὐτέ-
ων οἰκέειν, αὐτῷ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδω-
κε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι ^b βωμοὺς καὶ τε-
μένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων
τέμενος, καὶ ἑνομαστότατον ἔον καὶ χρησιμώ-
τατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πο-
λὶς εἰσι ^c αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν,
Χίος, καὶ τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλα-
ζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος,
καὶ Ἀλικαρνησὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέ-
ων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων
μὲν ἐστὶ τὸ τέμενος τοῦτο, καὶ προσάτας
τῷ ἐμπορίᾳ αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσι ^c αἱ παρέ-
χουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις ^d μεταποι-
εῦνται, οὐδὲν σφί μετεὸν μεταποιεῦνται,

^b ἔδωκε χώρας ἐνιδρύσασθαι. ^c πόλεις εἰσι bis. ^d πόλεις.

χωρίς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἐωϋτῶν ἰδρύσαντο
τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἡρῆς· καὶ
Μιλήσιοι, Απόλλωνος.

ροθ'. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μῆνη ἡ Ναύκρα-
τις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο ὕδεν Αἰγύπτῃς. εἰ
δὲ τις ἐς τῶν τι ἄλλο φομάτων τῇ Νεί-
λῃ ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμόσαι, μὴ μὲν ἐκόν-
τα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηϊ αὐτῇ
πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μὴ γε οἶα
τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ
φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ
Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρα-
τιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

ρπ'. Αμφικτυόνων δὲ μιοδωσάντων τὸν
ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα νηὸν τριηκοσίων τα-
λάντων ἐξεργᾶσθαι^α. (ὁ γὰρ πρότερον
ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκρή) τοὺς
Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ
μιοδώματος παραχεῖν· πλανώμεναι δὲ οἱ
Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις, ἐδωτίναζον. πα-
εῦντες δὲ τῷτο, ἔκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτῃς

^α ἐξεργάσασθαι.

tem vindicant. Separatim tamen aedificaverunt Aeginetae fanum Jovis; et Samii aliud, Junonis; Milefii quoque Apollinis.

179. Nam emporium erat antiquitus sola Naucratis: praeter hoc in Aegypto aliud nullum. Quod si quis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare se venisse non volentem, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: et, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumagere circa Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat.

180. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis construendum locassent, Delphis autem imperata esset locationis quarta pars, tum Delphi, circa civitates vagi, et dona colligentes, non minimum ex Aegypto retulerunt. nam Amasis qui-

dem eis mille talenta odorati aromatis, Graeci autem qui Aegyptum incolebant, vicens minas donaverunt.

181. Cyrenaeis quoque amicitiam societatemque inter ipsos constituit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive feminae Graecae amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenaeorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum Amasis in toro cubaret, coire non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam nomine Ladicen Amasis, ‘Tu vero, inquit, uxor veneficio
‘me laesisti: ideoque nullo pacto vales
‘effugere, quominus inter omnes mulieres
‘teterrima pereas morte.’ Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit in templo Veneri, si

ἠνεύκοντο. Αμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε
 χίλια συρίης^β τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύ-
 πῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

ρπα'. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Φι-
 λότῆτά τε^ε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο.
 ἔδικαίωσε. δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν^δ, εἴτ' ἐ-
 πιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ
 ἄλλως Φιλότῆτος Κυρηναίων εἵνεκα. γα-
 μέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ
 δ' Ἀρκεσίλειω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβέ-
 λου, ἀνδρὸς τῶν ἀσῶν δοκίμῃ· τῇ οὖνομα
 ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο Α-
 μασις, μίσγεσθαι ἔκ οἷός τε ἐγένετο· τῇ-
 σι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε ὁ^ε Αμασις
 πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην,
 ' Ωγύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τι
 ' ὑδεμία^ς μηχανὴ μὴ ἔκ ὑπολωλέναι κά-
 ' κισα γυναικῶν πασέων.' ἡ δὲ Λαδίκη,
 ἐπεὶ τέ οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγένετο πρῆύ-
 τερος Αμασις, εὐχεται ἐν τῷ νηῶ^β τῇ

^β συρίης. ^ε ἀλλήλους Αμασις φιλότῆτά τε. ^δ αὐτόθεν.
 ● εἶπε δὲ ὁ. ^ς εἴτι ὑδεμία. ^β ἐν τῷ νηῶ.

Αφροδίτῃ, ἣν οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα
 μιχθῇ ὁ Αμασις, (τῷτο γάρ οἱ κακῷ εἶ-
 ναι μῆχος) ἀγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς
 Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ
 ἐμίχθη ὁ Αμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦδη ὁκό-
 τε ἔλθοι Αμασις πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο·
 καὶ κάρλα μιν ἔσερξε μετὰ τῷτο. ἡ δὲ Λα-
 δίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιη-
 σαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυ-
 ρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τε-
 τραμμένον τῷ Κυρηναίων ἄσους. ταύτην
 τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης
 Αἰγύπτῳ, καὶ ἐπύθειο αὐτῆς ἢ τις εἴη, ἀ-
 πέπεμψε Ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

ρπβ'. Ανέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Αμα-
 σις ἐς ^α τὴν Ἑλλάδα· τῷτο μὲν, ἐς Κυ-
 ρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ
 εἰκόνα ἐωϋτῷ γραφῇ εἰκασμένην· τῷτο δὲ,
 τῇ ἐν Δίνῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα
 λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τῷ-
 το δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἐωϋτοῦ

^α Αμασις πέμψας ἐς.

ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius mali esse remedium) statuam Cyrenas se illi missuram. Facto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat : ac postmodum eam perquam dilexit. Et Ladice votum deae persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quae ad meam usque memoriam incolumis erat, extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyfes, posteaquam Aegypto potitus est, cognito quaenam esset, Cyrenas illaesam remisit.

182. Dicavit item Amasis dona in Graeciam: partim quidem Cyrenas, statuam Minervae inauratam, et sui imaginem pictura adsimulatam: partim autem Minervae Lindi duo lapidea simulacra, et thoracem lineum spectaculo dignum: sed et in insulam Samum, Junoni duplices sui

imagines ligneas, quae magno in templo erectae erant post januas, ad meam usque aetatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat et Polycratem Aeacis filium: Lindum autem, nullius quidem hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est Minervae feruntur extruxisse Danaï filiae, illuc appellentes, quum filios Aegypti fugerent. Haec quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, et compulit ad tributi solutionem.

EUTERPE S,
SIVE
SECUNDI LIBRORUM HERODOTÆ
FINIS.

διφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὅπιαδε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἐϋϋτῆ τε καὶ Πολυκράτεος τῆ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν ὕδαμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Αθηναίης λέγεται τὰς τῆς Δαναῆς θυγατέρας ἰδρῦσθαι^β προσχέσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτις παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Αμασις. εἴλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ καλεσρέφαλο ἐς Φόρυ ἀπαγωγὴν.

^β ἰδρύσασθαι.

ΤΟ ΤΗΣ

ΕΥΤΕΡΠΗΣ,

ἢ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΕΛΟΥΣ.